

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

Шведска 28.00 SEK,
USA 3.50 USD,
Македонија 65.00 ДЕН,
БиХ 2.00 KM,
Црна Гора 1.00 EUR,
Хрватска 8.00 KN

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

4. 4. 2003. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXV • ЦЕНА 50 ДИНАРА • БРОЈ 2669

КО ЈЕ ИЗМИСЛИО WWW

За све од 7 до 107

rg-1a

Радници без
радног времена

ПРВА
СРПКИЊА
АКАДЕМИК

УБИЦА ЛУТАЛИЦА

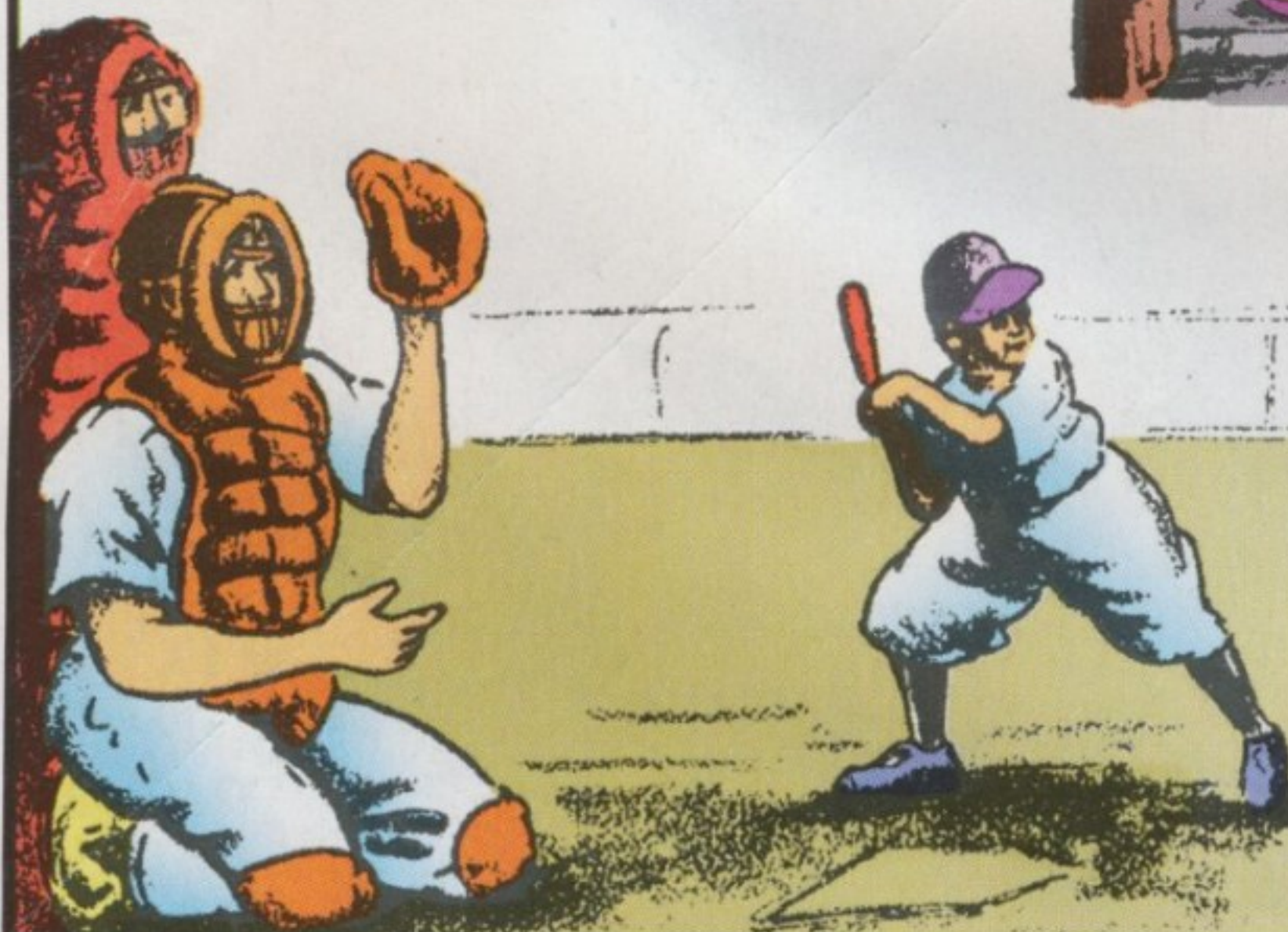
РЕНДЕ, ИЛИ ЗАМКА ЗА МИШЕВЕ И МУВЕ

РЕГИСТРОВАНА ЈЕ КАО
ЗАЈЕДНИЧКА НАПРАВА У
АМЕРИЧКОМ ЗАВОДУ ЗА
ПАТЕНТЕ 1897. ГОДИНЕ
ПОД БРОЈЕМ
586.025.

ВЕНЧАЊЕ У ДВОРЦУ ОД 55.000 ЛЕДЕНИХ БЛОКОВА

ОСВЕТЉЕНОМ ЛАМПАМА
НА СТРУЈУ ОДРЖАНО
ЈЕ 1888. ГОДИНЕ
У СЕНТ ПОЛУ,
МИНЕСОТА, У
ПРИСУСТВУ
6000
ГОСТИЈУ.

НАЈНИЖИ БЕЈЗБОЛ ИГРАЧ

БИО ЈЕ ЕНДИ ГЕЈЛ,
УДАРАЧ СЕНТ ЛУИС
БРАУНСА, ИНАЧЕ КЕПЕЦ,
ВИСОК ОКО ЈЕДАН МЕТАР,
А ПОЈАВИО СЕ НА
УТАКМИЦИ ПРОТИВ
ДЕТРОИТ ТАЈГЕРСА 1951.
ГОДИНЕ.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●●према формули коју
су установили британски
научници, срећу не чине
појединачни догађаји већ
„мешавина“: смисао за ху-
мор, пријатељи, породица и
родбина, здравље, изрази-
та личност и пристојан жи-
вот■

●●●у 18. веку улице у
Европи нису имале ни
плочнике, ни осветљење,
ни имена, ни кућне броје-
ве. Трговине нису имале
називе, а ни излоге. Ог-
ромне црне и црвене шаке
означавале су да се ту
продају рукавице, плитке
чиније засечене на јед-
ном крају означавале су
бербернице, Турчин с на-
ргилама дуванинице, ма-

казе кројачницу, змија
апотеку. Хотели су се
означавали петлом или
орлом■

●●●осећај мириса често
зависи од психичког ста-
ња. Код случајева депре-
сије мирис се слабије осе-
ћа јер је тада најбуднији
центар за страх у мозгу■

●●●Бетина Дорфан из Ди-
селдорфа једина је „док-
торка“ за лутке Барбике у
Европи. Последњих неко-
лико година она је оправи-
ла више од 1600 ових лута-
ка тако да изгледају као
нове. Међу њима је и неко-
лико најстаријих које поти-
чу још из 1959. године■

●●●магнолија,
дрво са упадљиво
лепим, крупним
цветовима појави-
ла се, како сма-
трају ботаничари,
још пре 100 мили-
она година, па
према томе спада
у најстарије биљ-
ке цветнице на
свету. У старој
Кини, пре 1000 го-
дина, само је цар
имао право да је
гаји у својим врто-
вима. Цветовима
магнолије он је од-
ликовао своје ис-
такнуте војсково-
ђе и угледне ман-
дарине■

●●●бетон је мешавина воде, цемента и шљунка. При-
ликом изградње храмова још стотину година пре нове
ере овај рецепт био је познат старим Римљанима. Ка-
сније је бетон пао у заборав све док у 19. веку нису по-
ново почели да га користе у Француској■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Катарина Ивановић, прва Српкиња академик

То је кућа која само својом величином и складном грађом подсећа да је некада, давно, била поштован дом угледног трговца и грађевинара Лазара Ивановића, једног од виђенијих Срба у том делу Угарске.

Зрело лишће липа, грожђе у корпама сељанки које се враћају из винограда, звона са златномаслиног црквеног торња, сребрнасто јато голубова у азурној висини, затим жутоцрвени кљунови белих гусака које

сивожутим, прашњавим путем иду на починак, јаркоцрвени прслуци момака у белим кошуљама, а онда готово гримизан залазак сунца над панонском равницом – боје, боје, боје...

– Добро вече, госпођице Ивановић – уљудно, ко зна колико година већ, скида свој мрки шешир стари Јанош који ће ускоро запалити плинске светиљке на шоровима Столног Београда или, како би он рекао, Секешфехервара.

– Сервус, господине – тихо отпоздравља жена с прозора дижући при том полако десну руку са дугим, готово свечастим прстима.

Госпођица Катарина затвара прозор, пажљиво бришући јагодице прстију, и нестаје без шума у све гушћој помрчини куће. Поздрав са старим Јаношем већ данима је њен једини разговор и једини сусрет са другим људским бићем.

Велики круг коначно се затворио овде, у Столном Београду, у Секешфехервару, као изгубљеном на прашњавом дну Панонског мора, негде између Будимпеште и Блатног језера.

Постаће живопискиња!

Столни Београд, међутим, ни у ком случају није изгубљен и у прашини историје. Ту су се од 1027. до 1527. крунисали угарски краљеви. Доцније, нарочито у 17. и 18. веку, овде су живеле и бројне српске породице које су имале своју школу и цркву. Али, Срба је из године у годину било све мање. Страдали су у мађарским бунама, два пута их је морила куга, притискали су их порезници и они су се повлачили на југ. Почетком 19. века остаје још петнаестак српских домаћина, међу њима и Лазар Ивановић, трговац и грађевински предузимач, чији иметак нагло опада. У тој породици која се муко-

трпно бори не само против материјалних невоља рођена је 15. априла 1811. године Катарина Ивановић, за чије се име и уметничко дело најчешће и везује Столни Београд, односно Секешфехервар.

Данас је тешко и претпоставити како је четрнаестогодишња црноока девојчица запањила своју патријархалну породицу кад је, негде 1825, гласно и одлучно изјавила да жели да постане – сликар, „живопискиња“.

– Ја сматрам да ова девојка треба да постане уметник и учинићу све што могу да она то буде – одлучно је породици Ивановић и окупљеним сународ-

ДРЖИТЕ МЕ У

ницима саопштио имућни и оштроумни трговац Ђорђе Станковић. Захваљујући његовој помоћи, Катарина следеће четири године похађа часове код приватног наставника сликања у Столном Београду. После тога не посустају ни надарена девојка ни њен далековиди добротвор. Али, кад је одлучио да своју штићеницу пошаље у Пешту, у атеље Јожефа Пешкија, најпознатијег мађарског сликара тог доба, добронамерни Ђорђе Станковић сигурно и не помишља да је тим племенитим и мудрим чином даровао свом народу прву жену сликара. И не само сликара.

Одлазак у Пешту велика је победа осамнаестогодишње Катарине Ивановић. Следећих шест година, до 1835, она се у радионици мајстора Пешкија сасвим предаје савладавању сликарског умећа. Доказ да је изванредно напредовала јесте и њен први аутопортрет, пријатна, китњаста слика, сва у духу бидермајера, уметничког стила који је у то време широм средње Европе у пуном замаху. Али, кад је у 24. години завршила учење код Пешкија, Катарина се поново нашла на раскрсници: шта и како даље? И тада се, као добра вила, појављује грофица Чаки, позната пештанска покровитељка уметника и борац за женска права.

Заштитни знак – аутопортрет

Образована и богата, госпођа Чаки је веома добро осећала да Катарина ни у ком случају своје сликарско усавршавање не сме да оконча боравком у Пешти, код Пешкија. Таквом таленту и таквој уметничкој личности неопходна је она завршна, фина позлата: девојка мора у Беч, на чувену Сликарску академију.

Белеуважена господа са Академије нису могла да порекну Катаринину очигледну даровитост, али аустријски прописи строги су и јасни: девојке се у ову угледну установу не примају. Ипак, захваљујући упорности грофице Чаки и, наравно, Катарининој даровитости, професори налазе спасоносно решење: млада уметница може да се упише и похађа предавања, али као ванредни студент. Овакав пионирски поступак Катарине Ивановић и мудра одлука њених будућих предавача нису остали без одјека: следећих година на Академији ће се појавити неколико младих сликарки.

Колико је Катарина напредовала, показала је и изложба коју је Академија приредила 1837, само две године после њеног доласка на уважену установу. На тој смотри, задививши и најстроже стручњаке, синую је онај њен аутопортрет, чувен већ више од века и по, којим је двадесетшестогодишња сликарка ућуткала све који су сумњали у уметничке способности једне жене. А кад су угледали и „Корпу с грожђем“, поред споменутог „Аутопортрета“ други „заштитни знак“ Катарине Ивановић, било је јасно да је српско сликарство добило у оскудном жанру мртве природе не само врхунског мајстора, већ и узор будућим сликарима. Исте године, давне 1837, уследила су и прва јавна признања.

Срб-девојка

Још као студент насликала је „Српског Омира“ (Хомера), слепог гуслара занесеног у своју песму и њену снажну поруку. Као омиљена литографија, овај узвишени мо-

вечно побратимство. Наравно, сасвим је природно да се таква Катарина са одушевљењем нађе у оном светлом, ученом кругу у Бечу око Вука Караџића.

Све то учвршћује у младој сликарки уверење да ће највиши национални и уметнички идеал досећи ако сав свој дар и умеће, сав труд и родољубље посвети стварању великих историјских композиција из бурне прошлости Срба и тако, мислила је, обесмрти своја силна осећања и заносе. Само да крочи у Србију!

Завршивши академију, жељна нових сазнања, Катарина се запућује право у Париз, прво од средишта европског сликарства у којима ће изучавати дела старих мајстора. Уследиће доцније и боравци у Амстердаму и Фиренци. Иако има већ 32 године, она се 1843. уписује на такође чувену Сликарску академију у Минхену, али на посебно, дво-годишње одељење за – жене. Ту усавршава сликање портрета, мртве природе и такозваних жанр композиција.

Година је 1846. Окружена сликама, Катарина са-мује у Столном Београду. У њеној црној коси истре се прве седе власи. Ето, видела је Европу, али не и Србију. Побратим Сима Милутиновић Сарајлија, секретар српског Министарства просвете, упорно је зове у Београд. Сад се спрема и на тај толико жељени пут.

Освајање Београда

Оно благо сунце михољског лета обасјавало је варош београдску кад је у њу почетком октобра 1846. стигла угледна гошћа. Угледна, јер „Српске новине“ бележе да су Београђани топло поздравили „господичну Катарину Ивановић, гласовиту живопискињу, чији красни производи њене кичице сваког вниманија (пажњу) на себе привлаче“. Одсе-ла је у кући Симе Сарајлије, на Варош-капији.

Већ на први поглед јасно јој је да је веома далеко од Пеште и Беча и, чини јој се, надамак саме Азије: са петнаестак хиљада житеља, Београд је полуисточњачка паланка. С тугом је гледала кућерке облепљене блатом, полумрачне дућане и магаци, гомиле прљавштине на сокацима, шаролико, најчешће „по турски“, обучене пролазнике мрких погледа, минарете дорћолских џамија. Чудно: жена на улици готово да и нема – тек понека стара Туркиња прекривеног лица.

Зар овде да прави велике историјске композиције?

Али, Београд се, истина споро и мукотрпно, ипак удаљавао од Истока и крочио ка Европи. Кад је кнез Александар, Карађорђевић син, свечано примио „гласовиту живопискињу“, угледала је брушена огледала и раскошне лустере, сјајне фракове и балске

хаљине, господске кифле у рукама с брилијантским прстењем.

Осокољена и жељна рада, Катарина, вероватно, већ тада добија поруџбине за портрете виђенијих личности у младој кнежевини. Показало се да Београђани воле да се „сликају“ и није важно што живописац носи сукњу. Тада су наста-

ли чувени портрети кнегиње Љубице, војводе Стевана Книћанина, портрет жене у српској одећи, као и познати портрет Симе Милутиновића Сарајлије, својеврсно сликаркино уздарје за посвету на „Тројесестарству“. Упознавши у његовој кући већ седог Узун-Мирка Апостоловића, чувеног јунака из бојева с Турцима, нарочито из славне битке за ос-

У време кад је жена у јавном животу целе Европе била истинско чудо, једна даровита госпођица из провинције дрзнула се да постане – сликар

СВОЈЕ СПОМЕНУ!

тив из српске историје и јуначког песништва, за који се у народу мисли да представља самог Филипа Вишњића, од настанка до данас један је од симбола националне свести. Није зато необично што је Сима Милутиновић Сарајлија, европејски интелектуалац и несмирени путник, скупљач народних песама и сам за живота песник на гласу, свој спев „Тројесестарство“, објављен у Лајпцигу 1837, усхићено посветио управо Катарини Ивановић, „Срб-девојци, која је кистом владати вешта“, како је назвао. Упознавши се у Будиму, док је сликарка још била код Пешкија, постају не само пријатељи, већ се свечано заклињу на

лобођење Београда 1806, Катарини се чини да се њена вишегодишња патриотска сањарења најзад остварују. Надахнута Узун-Мирковом храброшћу и појавом, његовим бројним и дубоким оживљима, она понесено ради велику композицију „Освајање Београда 1806“.

Ја сам ображарка!

Средишња личност слике је Узун-Мирко, а не Карађорђе, што изазива гласну осуду и сујетног двора и неписмене публике. Образована, добронамерна и панонски смирена, али и неупућена у „актуелна политичка збивања“, не може јасно да схвати и разуме ту љутњу. Свуда по Европи у моди су управо такве композиције, а чланови кнежеве породице, угледни совјетници, трговци и новооснована бирократија траже само портрете!

Ипак странкиња у новој околини, што се одмах запажало и по њеном невештом српском језику, она са разочарањем гледа на неуке и припросте људе око себе. Када је Сима Сарајлија, њена највећа подршка и узданица у скученом Београду, ускоро отишао на још једно, и то последње, путовање, Катарина је остала потпуно усамљена. Ради портрете виђенијих Београђана називајући се, не без ироније, „ображарком“, односно „портретистом“. Јер, она је још уверена да су историјске композиције оно највредније што може да наслика не слутећи да ће управо портретишући остварити најбоља дела приближивши се тако оним холандским мајсторима чије је слике, озарена и устрептала, гледала немо у Амстердаму.

У Београд је дошла пуна наде и усхићења, дочекана свечано и раширених руку, а сад га, ево, напушта ћутке, с горчином и још више седих у коси. Простодушна и лаковерна, Катарина је увучена и у разне дворске сплетке и политичке смицалице, што је само повећало одбојност према „оној живопискињи“.

Уморна и несхваћена, враћа се кући у свој заштитнички мир и стваралачку осаму. Неће је напустити више никада: следеће три и по деценије, до саме смрти, провеће у свом Столном Београду радећи жанр-композиције, јер ту чак ни портрете нико не наручује.

Поклон роду своме

Двадесет и шест година прошло је од њеног боравка у Београду и с њима је ишчилела и она давна горчина у души и сећању. Сама, без рода и порода, крочивши у зрело доба кад се смиреније гледају и прошлост и будућност, жели народу своме, ипак, да подари нешто драго и узвишено, као милошту. А она има само своје слике и, истина, нешто новца. Јесте, у Србији су нови људи и нараштаји и вероватно се мало ко и сећа „оне живопискиње“. Хтела би да је не забораве.

Две године пре њеног доласка основан је у Београду, 1844, Народни музеј. Сада, 1872, Катарина је у преписци са доктором Николом Крстићем, правником и историчарем, професором београдског Лицеја, односно Велике школе. Европљанка, она веома добро зна шта су музеји за један народ, и шта су они без њих. Одлучивши да баш тој установи поклони нека од својих дела, она у писму професору Крстићу почетком 1872. године напомиње: „Уздам се да ће Срби пошту одати мојим делима и држаће ме у своме спомену.“

Неколико месеци касније у Народни музеј пристиже прва Катаринина пошиљка: осам слика, међу којима и њој омиљене „историјске композиције“: „Освајање

Београда 1806“, „Заклетва краља Матије Корвина“ и „Јелена, Српкиња, краљица Угарска“. Поклон је имао и својеврсну политичку позадину и поруку: седокоса уметница желела је да се, после крвавих битака, српски и мађарски народ поново зближе, бар овако, преко њених слика.

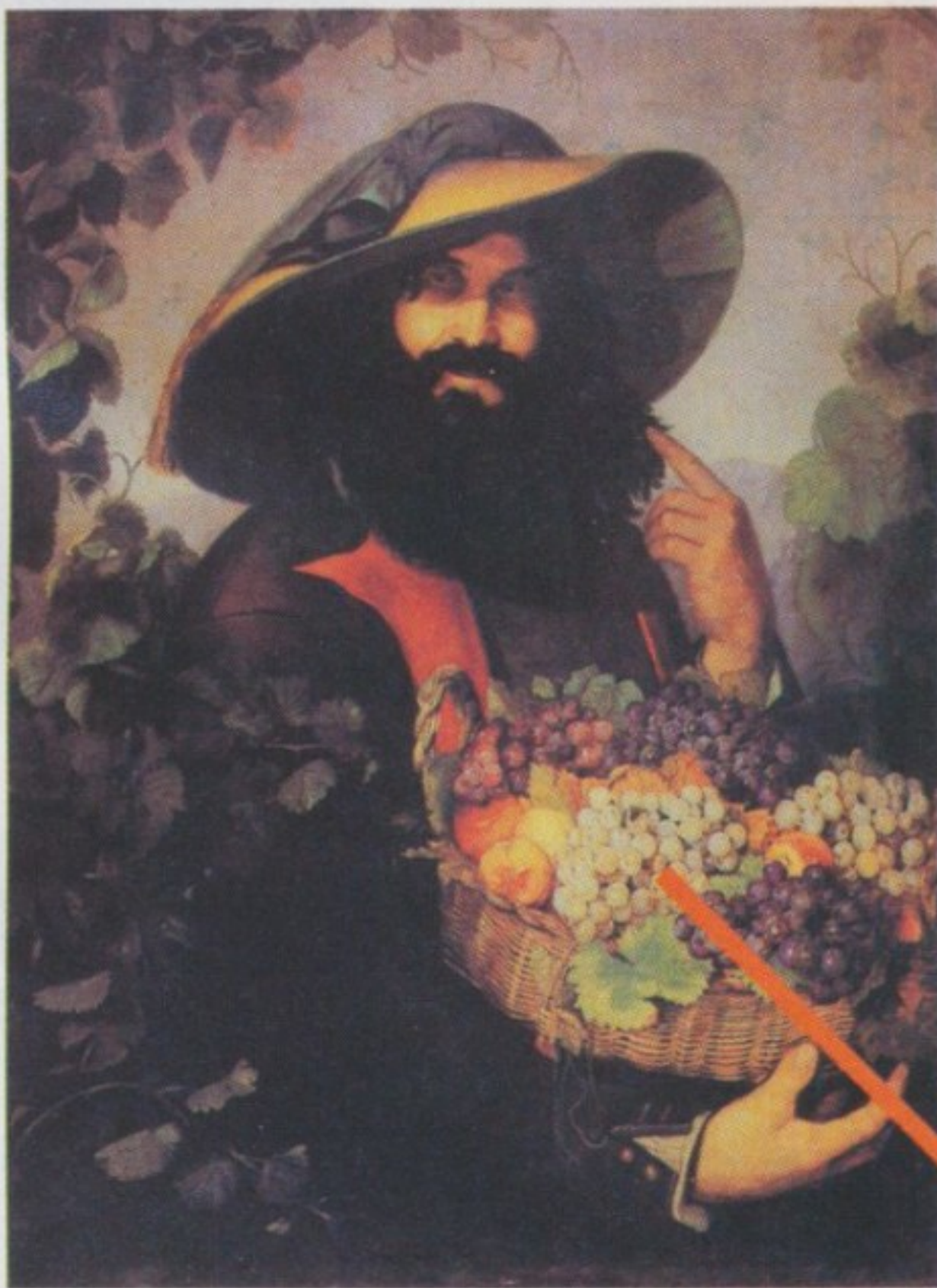
Ускоро се показало да Београд више није она незахвална источњачка паланка у којој је давне 1846. године боравила Катарина Ивановић.

Исте године кад умире Вук, 1864, у Београду је установљено Српско учено друштво, претеча Српске академије наука и уметности. Поштујући њену уметност и личност, као и жељу да је Срби држе „у своме спомену“, Друштво 13. јуна 1876. године проглашава Катарину Ивановић својим почасним чланом, „као једину од свих истакнутих Српкиња“. И као што је била прва Српкиња академски сликар, том одлуком она је постала и прва Српкиња – академик.

Ова почаст и признање обрадовало је и разнежило усамљену сликарку у далеком Секешфехервару. Зато

Народном музеју поклања још седам вредних слика у раскошним оквирима и легат од чак хиљаду форинти. Међу њима су и њене најпознатије слике, као што су „Аутопортрет“ и „Корпа с грождем“, сигурно једно од најпознатијих дела нашег сликарства, досад небројено пута репродукованих у читанкама и зидним календарима, па чак и на кутијама бомбоњера!

„Јавор“, лист за поуку и књижевност, који уређује Јован Јовановић Змај, доноси у септембру 1882. године вест да је 12. дана тог месеца „од старости“ умрла Катарина Ивановић. Следећих 85 година почиваће на скромном варошком гробљу у Столном Београду, далеко од народа и његовог духа коме је истински припадала. Међутим, како је ово гробље било предвиђено за рушење, њени посмртни остаци су, највише захваљујући Друштву пријатеља Народног музеја, пренесени из Столног у овај, престо-ни Београд и 3. новембра 1967. године свечано

сахрањени у Алеји великана на Новом гробљу поред књижевника Вељка Петровића који је о сликарки надахнуто писао у познатој Станојевићевој „Енциклопедији“.

А једна кратка улица између насеља Коњарник и Медаковић носи име Катарине Ивановић.

Београд је задржао у свом спомену ■

Иван Лончар

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

Прво направиш авион већи од свих до сада виђених (већи, дакле, и од „Антонова 225“, толико велики да би му распон крила био тек нешто мало мањи од дужине два фудбалска игралишта), а затим га пошаљеш да у бришућем лету лети изнад таласа на висини од једва неких шест метара, што је довољно ниско да с разлогом очекујеш како би, пре или касније, морао да закачи јарбол неке једрилице која му се нађе на путу. Једном речју, довољно мегаломанска замисао да заинтересује Пентагон (америчку војску), баш као што се и догодило.

Нацрт грдосије од авиона потекао је из пројектантског бироа „Боинга“ где су тамошњи инжењери најзад пронашли начин да искористе такозвани земаљски ефекат (ground effect) – појаву која одавно голица машту аероинжењера због могућности да буде искоришћена за смањење чеоног отпора и потрошње горива.

Земаљски ефекат јавља се у условима изузетно ниског лета, што у случају „Пеликана“, како иначе гласи назив најновијег „Боинговог“ чеда (познатог такође и под називом Ultra Large Transport Aircraft, изузетно велики транспортни авион), износи свега двадесетак стопа – око шест метара.

При тако малој висини све што лети, па и авион, заправо клизи по „јастуку“ високог ваздушног притиска који тело о коме је реч само ствара кре-

На стогодишњицу ваздухопловства

ГЛАВЕ ДОЛЕ! НИСКОЛЕТЕЋИ ГИГАПЛАН!

ћући се изнад водене површине. Што су крила летелице ближе води, то је сила узгона већа, а чеони отпор мањи. Сила узгона код „Пеликана“ требало би да буде за 75 одсто већа него код свих постојећих типова авиона, а потрошња горива неупоредиво мања. Прорачуни кажу да би уз корисну носивост од 680 тона „Пеликан“ имао долет од 18.000 километара над водом и 12.000 километара када је реч о лету изнад чврстог тла (с

тим што би, у том случају, морао да лети на висини од најмање 7000 метара).

У „Боингу“ верују да – буде ли „Пеликан“ икада изграђен – поморски трговачки саобраћај више никада неће бити што је био јер би њихова нисколетећа грдосија од авиона исти терет превозила до крајњег одредишта десет пута брже (и многоструко јефтиније) од ма ког постојећег теретног брода.

За разлику од разумљиво уздр-

Превелик, претежак и несавршен какав је био, никакво чудо што је грдосија од авиона Хауарда Хјуза полетела само једном и никад више... Хоће ли његова савремена верзија, „Пеликан“, бити боље среће?

жаних бродовласника, Пентагон је напросто одушевљен. Авион који би у цугу превозио чак 17 борбених тенкова „М-1“ и омогућио остварење прокламованог циља америчке војске – да буде у стању да у року од пет дана пребаци борбену јединицу од 14.000 војника до било које тачке на кугли земаљској!

Судбина „Пеликана“ тренутно је у рукама радне групе Пентагона који би до априла требало да одобри или одбаци пројекат. Буде ли исход повољан по „Боинг“, ето нама гигаплана!

У том случају: главе доле! ■

М. И.

ГАЛЕРИЈА СЛАВНИХ

„Н-4“, летећа грдосија Хауарда Хјуза, „Spruce Goose“ (Гиздава или дрвена гуска; у питању је игра речи)

Чудовишно гломазни (дрвени) хидроавион уврнутог америчког мултимилијардера направљен четрдесетих година прошлог века за превоз трупа и тешког наоружања.

Свака част фактор: упркос једном једином лету 1974. године, Хјузов „Н-4“ показао је да и грдосије могу да лете чиме је отворена ера циновских авиона ■

„С-5 Галаксија“ звана „Дебели Алберт“ или „Фред“.

Када је 1969. године пуштен у саобраћај, био је то највећи транспортни авион икада виђен.

Свака част фактор: и поред вансеријских димензија и носивости, дужина полетно-слетне стазе коју „С-5“ изискује задивљујуће је кратка. (О почетним тешкоћама произвођача са крхким крилима не бисмо, осим да је надимак Фред, енглеска скраћеница за: Foolishy Ridiculous Economic Disaster проистекао из тога.)■

„Антонов 225“ звани „Мрија“, на украјинском „сан!“

Највећи авион на свету направљен за превоз совјетског шатла „Вихор“ („Буран“) захваљујући коме је од 2001. године компанија „Антонов“ највећи светски авио-превозник вансеријски великих терета.

Свака част фактор: „Ан-225“ толико је велики да тамо где слети заузме паркинг-простор два „боинга 747“, што је разумљиво с обзиром на то да грдосија као од шале превезе чак 250 тона терета (осамдесетак аутомобила)■

ПОУКЕ ИЗ ПРОШЛОСТИ

РАТ ПРОТИВ ЛОШЕГ ВРЕМЕНА

Војне победе не значе увек и победу боље, храбрије, бројније или јаче војске, па ни мудрије ратне стратегије. Јер, у извесним случајевима, најважније је... одакле дува ветар!

О човековој склоности да размишља о томе да је непобедив, те како у свакој прилици може да буде лукавији од природе – много тога је већ речено. Исто тако извесно је да је и природа безброј пута кажњавала људе због њихове претеране надмености и непромишљености. Посебно у ратним временима. Киша, ветар, магла, хладноћа, врућина, непредвидиви су и ђудљиви непријатељи. Таман када су сви помислили да је још једна битка добијена, односно изгубљена, ђуди климе изненада су преокренуле судбину... Историја је показала да је „оружје“ које је усмртило већи број људи од било које бомбе или гранате била – ледена руска зима! Говорићемо баш о оваквим догађајима ■

ОЛУЈА

Камиказе, божански ветар

Јапан, 14. и 15. август 1281. године

Још 1274. године Кублај кан је покушао да освоји Јапан. Послао је чак 25.000 људи на јапанско острво Кјушу. Али, после извесног успеха на самом почетку, Јапанци су монголску војску отерали на пучину. Био је то први пораз Кублај-кана, нешто што никако није могао да прихвати, а још мање заборави... Неколико година касније, тачније 1281, више од 9000 монголских бродова и 140.000 војника било је спремно да поново нападне јапанска острва. Освојивши прво острва Цушима и Ики, Монголи су журили да непријатељу задају коначни ударац, али када су се нашли само неколико стотина метара надомак Хокайда – јапанске обале – почео је ветар, а затим се подигао огроман талас који је једноставно поклопио монголску флоту!

Када се море стишало, могли су да се виде само остаци разлупаних монголских бродова како плутају по воденој површини. Тога дана рођена је нова јапанска реч: „камиказе“ или божански ветар, ветар који је отерао непријатеља. Неки историчари сматрају да те далеке године није дунуо никакав божански ветар, те да су Монголи, као слабији, изгубили битку која је трајала више од два месеца. Прича о великом таласу била је, заправо, оправдање ■

ХЛАДНОЋА

Напредовање руских оклопних јединица према Москви 1941. године: зима их је зауставила

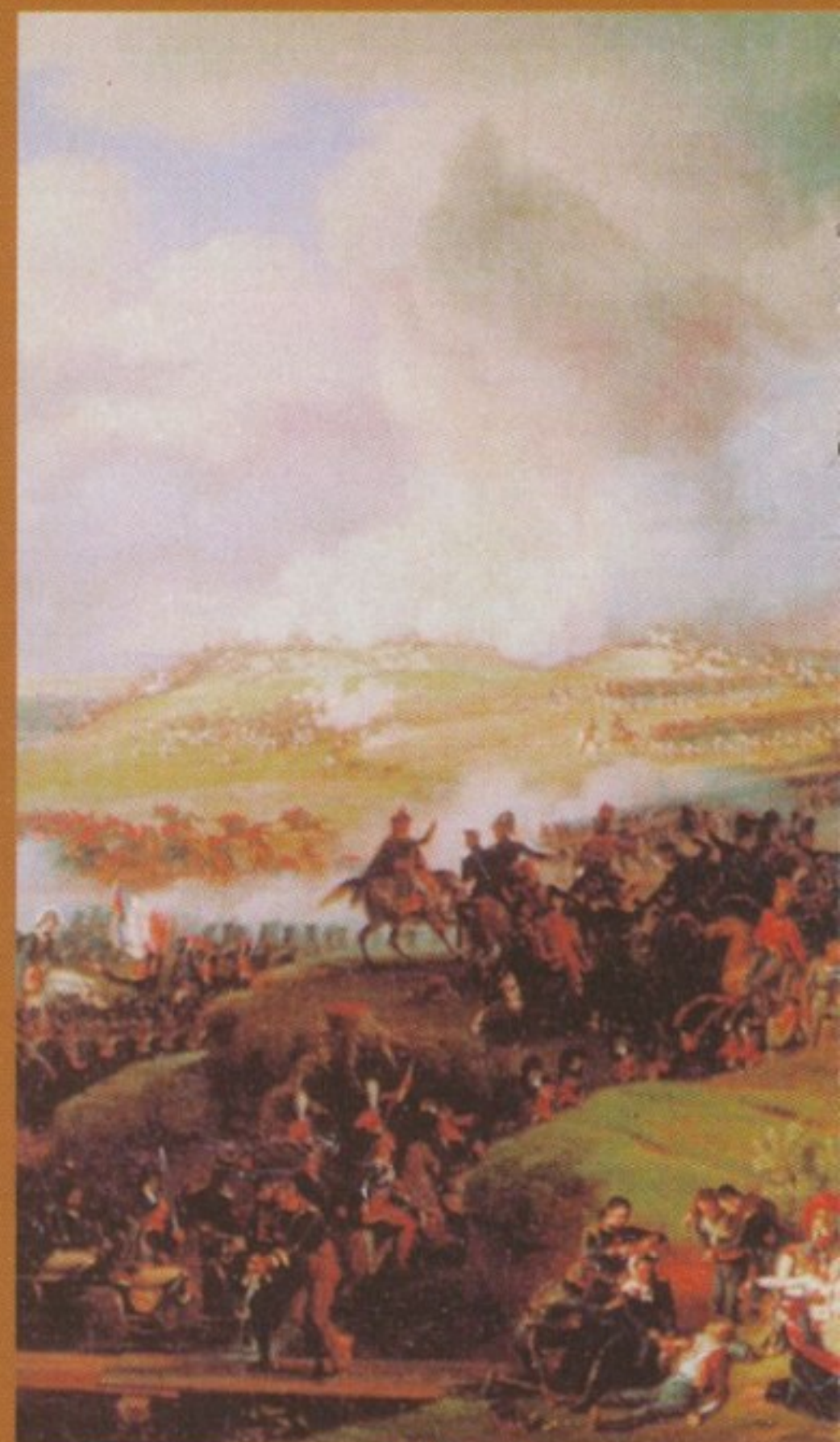
Операција „Барбароса“

Русија (СССР), 1. децембар 1941. године

Година је 1941, Други светски рат тек се захуктава. Чини се да све некако иде у прилог нацистима. Хитлер и његови сарадници сматрају да ће моћи напречац да нападну тадашњи Совјетски Савез и стигну до Москве. И то пре него што чувена руска зима постане неподношљива. Операција „Барбароса“ нема, чини се, ниједну ману... Уосталом, на препоруку својих метеоролога који су предвидели да ће те године зима бити изузетно блага, немачки војни врх послао је своју војску у Русију потпуно неопремљену. Многи војници били су чак и без рукавица...

Тридесетог новембра 1941. године немачка извидница стигла је до московске аутобуске станице, само 17 километара од Кремља. Тада се догодило нешто чему се освајачи нису надали. Температура се спустила на четрдесет осам степени Целзијуса испод нуле. Следећег јутра било је четири степена хладније! Минус 52!

Оклопне јединице требало је да освоје срце Русије. Али, како по таквој хладноћи? Зима их је, дословно речено, заледила. Свима је тада постало јасно да Немачка, ипак, војно није тако надмоћна. Бар не у свим временским условима. Ни сам Хитлер није могао да верује шта се догодило. Било како било, прилика да Немци већ 1941. године освоје Русију пропала је. Уосталом, руска зима приредила је сличан дочек и Наполеоновој војсци 130 година раније ■

ЕНА

Талас какав нико до тада није видео једноставно је поклопио монголске бродове

ВЕТАР

Битка на Леденој реци

Словенија, 5. и 6. септембар 394. године

Еугеније, пагански владар Западног римског царства, и Теодосије II, хришћански владар Источног римског царства, после вишегодишњих међусобних политичких трвења, одлучили су да одмере снагу на бојном пољу. Догодио се то 5. септембра 394. године на Леденој реци, данашњој Випави, у Словенији. Теодосије је дао знак својој војсци: чак 10.000 људи кренуло је у напад ка Еугенијевој одбрамбеној линији. Овај је, међутим, уз помоћ Гота у првом налету готово потукао непријатеља.

Кад је пала ноћ, упорни Теодосије донео је још једну важну одлуку: да, чим сване, поново нападне Еугенијеву војску. Војни заповедници сматрали су његову намеру лудошћу. А онда је у помоћ дошао ветар. Дувао је, наводно, брзином већом од 100 километара на час, бацајући непријатељу у очи песак са обале реке. Војска Западног римског царства је поклекла.

Олуја се стишала и тада се видело да од Еугенијеве војске није остало готово ништа. Али, и Теодосија је задесила зла судбина. Обузет битком, није приметио да га је ледени ветар са Випаве продувао: умро је почетком јануара 395. године у Милану од последица упале плућа ■

Бородинска битка: Наполеонова победа уочи пораза због руске зиме

СНЕГ

Наполеон у Москви

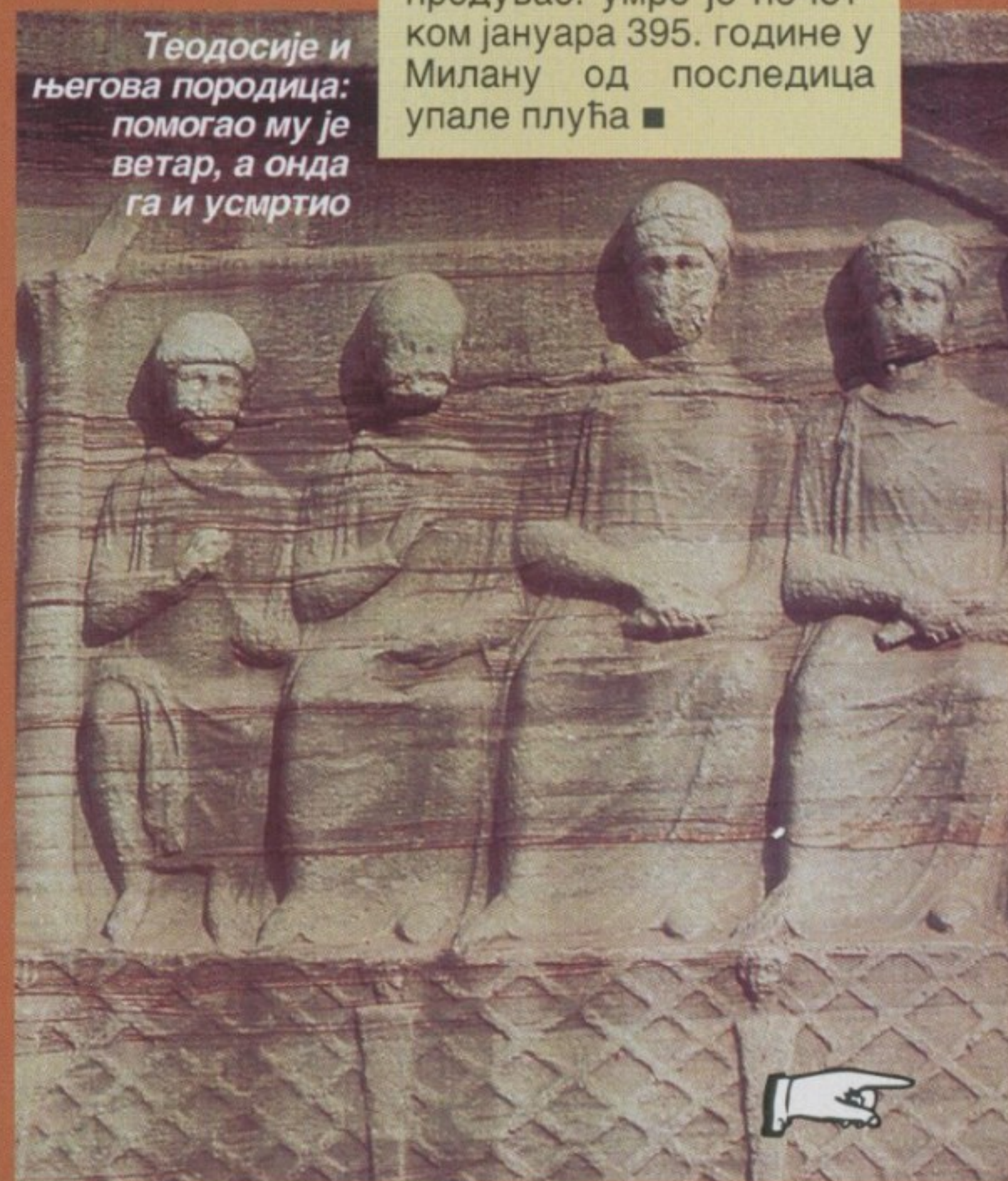
Русија, 1812. године

Наполеон је напао Русију у јуну 1812. године. Био је на челу војске која је имала 650.000 људи из различитих земаља – Италије, Немачке, Шпаније, Пољске и, наравно, Француске. Већина је кренула напред у освајање, а 200.000 бораца остало је у позадини, уколико затреба... Руси су се полако повлачили према Москви која у то време није била престоница. То је био Санкт Петербург.

Иначе, руска војска сукобила се са освајачима само неколико пута, и то накратко.

Бородинска битка, коју су Руси изгубили, довела је непријатеља готово до самих капија Москве. Наполеонови војници нашли су се, међутим, без хране будући да су Руси, повлачећи се, затровали све бунаре и спалили земљу. Наполеон је заповедио да почну повлачење. Нажалост, било је прекасно за то. Топле летње месеце заменила је ледена руска зима и снег који је вејао без престанка. Почетком зиме 1812. године многи Наполеонови војници нашли су смрт у завејаној Русији ■

Теодосије и његова породица: помогао му је ветар, а онда га и усмртио

МАГЛА

Сунце на бојном пољу

Аустерлиц, 2. децембар
1805. године

У зору 2. децембра 1805. године код Аустерлица се одиграла битка позната по називу битка „три императора“. С једне стране били су Французи, а са друге Аустријанци и Руси. Обе стране нашле су се у тешком положају. Спустила се тако густа магла да у њој ништа није могло да се разазна. Али, Наполеон је био лукавији: успео је да по магли премести војску, а да то нико не примети. Када је ујутру сунце обасјало бојно поље, Аустријанци и Руси имали су шта да виде. Наполеон се спремио за бој! Док се непријатељ повлачио преко залеђеног језера, Наполеонова војска пуцала је у лед и хиљаде војника нашло је смрт у залеђеном језеру.

Историчари, пак, сматрају да магла и залеђено језеро нису одиграли пресудну улогу када је реч о бици код Аустерлица. Најважнија је била Наполеонова војничка умешност ■

Ноћ уочи битке
код Аустерлица:
магла је помогла
Наполеону

КИША

Победа варвара

Теутобуршка шума, 9. године

Публије Квинтилије Вар командовао је војском од 20.000 ратника чији је задатак био да освоји једну област у Немачкој недалеко од Северног мора. Варов водич био је извесни Арминије који је припадао једном германском племену. Међутим, када су зашли дубоко у шуму, Арминије је напао своје савезнике – Римљане. Међу густим дрвећем римска војска није умела да се снађе. Па ипак, легионари су својом борбеношћу одолевали чак 49 часова. Германски војници били су очајни...

Са освитом трећег дана спустила се киша. Римљани су се дословно давили у блату. Почели су да се повлаче пред нападима Германа навиклих на ове временске услове.

Тако је киша зауставила продор Римљана на север Европе. Али, како тврде научници, и Варова лоша процена. Уосталом, о њему су писали као човеку тромог ума и тромог тела... До данас су остале запамћене речи Октавијана Августа изречене тим поводом: *Vare, legiones redde!* ■

Арминије, варварски
ратник који се
бори и по киши

ВЕЈАВИЦА

Везирац код Петроварадина,

5. августа 1716.

Битка на Везирцу, удаљеном око пет километара од Петроварадина, ушла је у историју не само због тога што је у њој аустријска војска у којој је било 65.000 војника победила 200.000 Турака, него и по јединственој природној појави. После врелог летњег дана, у рано јутро 5. августа 1716. године, почела је, кад јој време није, незапамћена снежна мећава.

– Не знам какво је ово провиђење, али знам да Турци нису вични борби по зими! – узвикнуо је запањено Еуген Савојски и наредио покрет своје војске из Петроварадинске тврђаве.

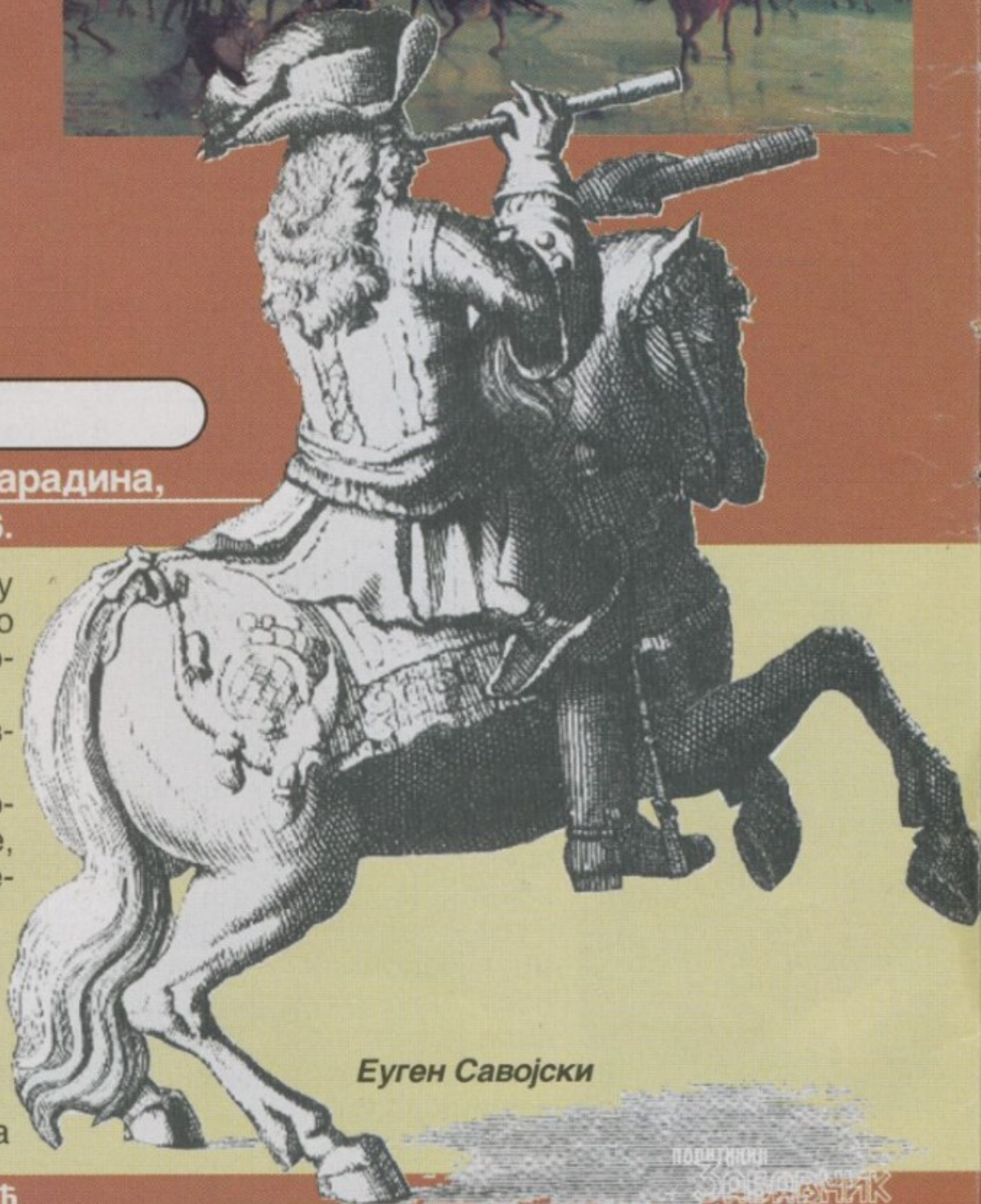
Али Дамад-паша повео је турску коњицу у јуриш, али није далеко одмакао. Куршум га је погодио посред груди.

Битка је почела у седам сати изјутра, а окончана око десет.

Будући да је вођена на дан католичке Свете Госпе, празник је, због мећаве, касније назван Снежна Госпа.

Еуген Савојски послао је са Везирца, из шатора Али Дамад-паше, извештај свом цару Леополду II: да је заробио око 17 топова, да има око 3000 што рањених што погинулих војника

Јуриш
француске
коњице
по леду

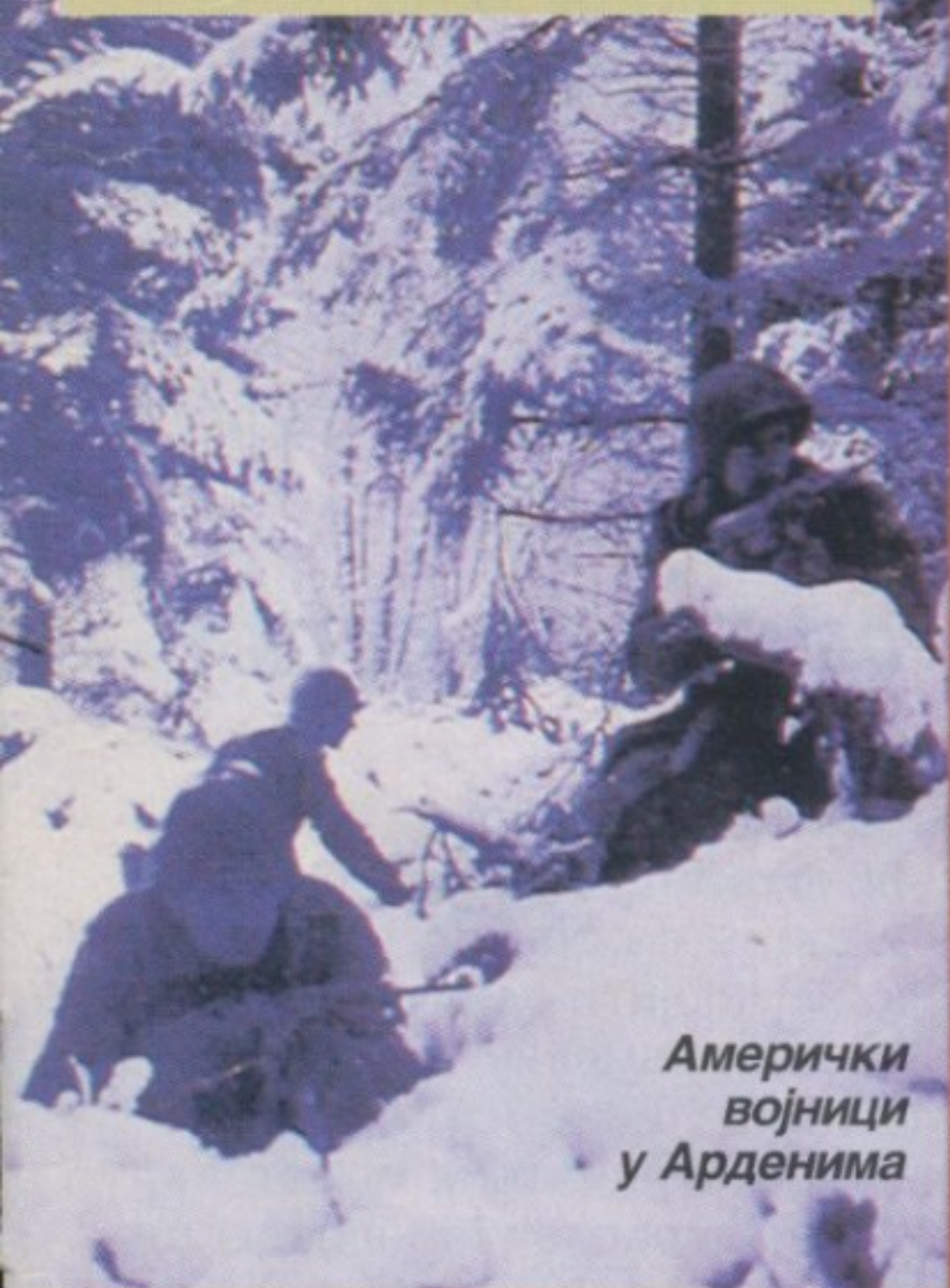
Еуген Савојски

ОБЛАЦИ

Спуштајте авионе!

Белгија, децембар 1944
– јануар 1945. године

Последња велика немачка офанзива на Западном фронту умало није била успешна захваљујући управо лошем времену. Америчка војска напредовала је према Немачкој преко Белгије. После првих успеха, непосредно након искрцавања у Нормандији, савезничке трупе упутиле су се према самом средишту Рајха. Видевши шта се спрема, Хитлер је одлучио да их заустави тако што ће напасти савезничку авијацију. Његова намера била је остварљива будући да су временске прилике биле такве да авиони нису могли да полете. Због густе магле и слабе видљивости, амерички и британски авиони остали су на земљи. Немци су их опколили: напад је почео 16. децембра 1944. године и савезничка војска претрпела је значајне губитке. А онда се небо разведрило и авиони су се винули у небо ■

Амерички
војници
у Арденима

и официра и да је на бојишту остало 20.000 мртвих Турака.

Снежној Госпи подигнута је на Текији и јединствена црква према пројекту загребачког архитекте Хермана Болеа: на њеном задњем делу постављено је кубе с крстом и полумесеком испод крста, знак да је богомоља припадала наизменично двома верама – хришћанској и муслиманској јер се на том месту претходно налазила џамија ■

НАГРАДА ЗА ЛАЖНУ ПРИЧУ

Зашто новинарка Џенет Кук, бивше „прво перо“ угледног америчког дневника „Вашингтон пост“ и добитник „Пулицерове“ награде, сада ради као касирка у једној продавници? Не, то није хир некада славне новинарке. Јер, Џенет Кук је позната као једна од највећих лажљивица у историји америчког новинарства. С намером да скрене пажњу читалачке публике, она је 1980. године написала срцепарајућу репортажу о осмогодишњем црном дечаку Џимију који је био присиљен да се дрогира и кога је од најранијег детињства злостављао очух. За ту причу, после које је уследила јавна расправа о положају

деце, Џенет Кук је добила „Пулицерову“ награду. Али, љубоморне колеге почеле су да истражују и дошле до сазнања да је Џенет тужну повест измислила од прве до последње речи, те да Џими не постоји! Ни то није све: новинарка је фалсификовала и диплому факултета који никада није похађала! Сви знају да новинари понекад претерују, али она је баш отишла предалеко. Зато је и добила отказ ■

РЕКЛИСУ и остали живи

– МА НЕМОЈТЕ!
ОВАКВУ ВАТРУ
МОГЛА БИ ДА
УГАСИ И ЈЕДНА
ЈЕДИНА ЖЕНА
САМО АКО БИ
ОДЛУЧИЛА ДА
СЕ УПИШКИ!

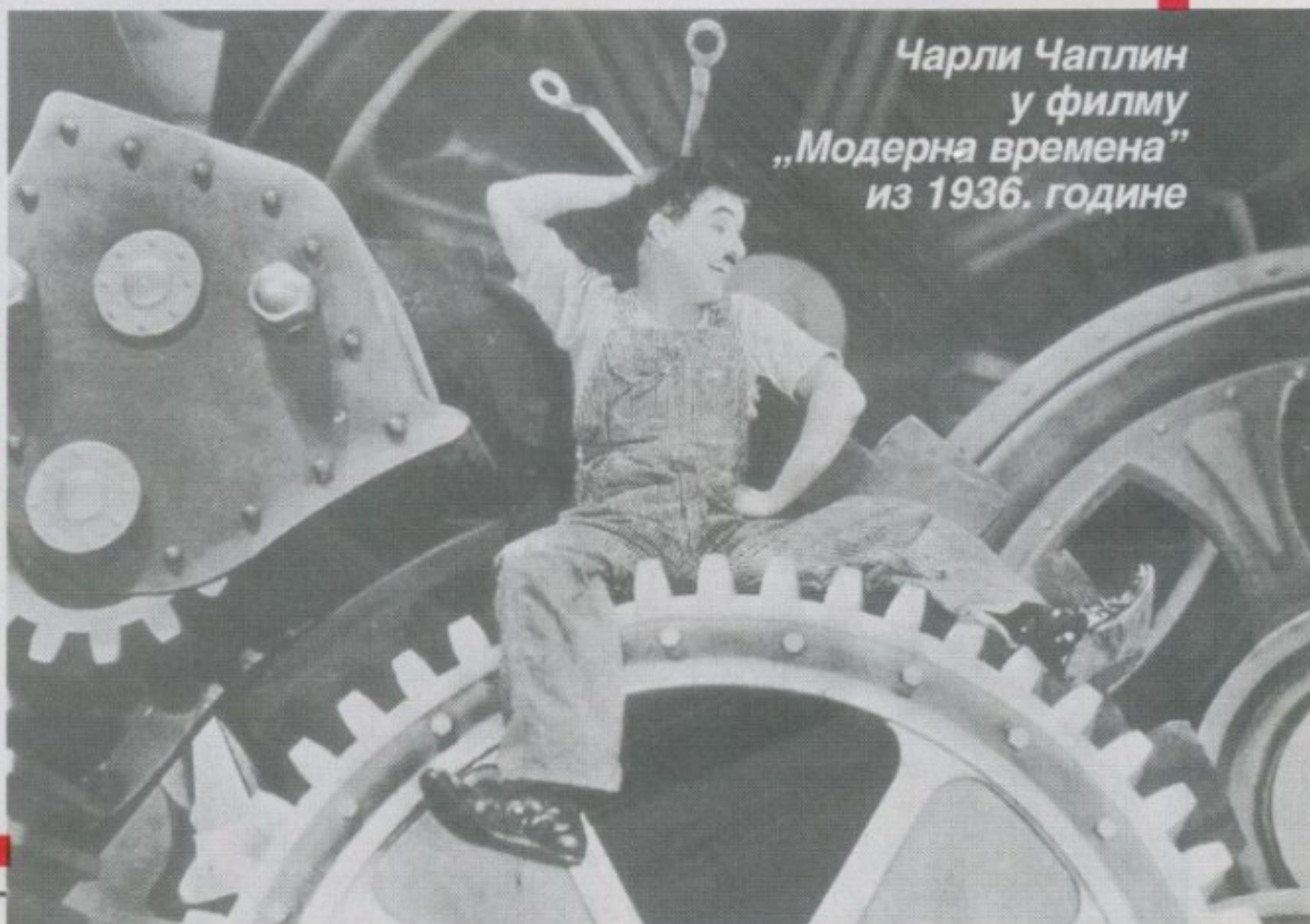
Градоначелник Лондона
13. септембра 1666. године

Цртеж Лондона за време
пожара у ком је град уни-
штен септембра 1666. године

– НАМЕРАВАМ ДА
ЗАУВЕК НАПУСТИМ
ФИЛМ. ФИЛМСКИ
СВЕТ ПРЕВИШЕ
ЈЕ СЛОЖЕН ЗА
МОЈ УКУС.

Чарли Чаплин
гумац и редитељ,
1914. године

Чарли Чаплин
у филму
„Модерна времена“
из 1936. године

**НАЈВЕЋИ
УМОВИ
ПРОТЕКЛОГ
МИЛЕНИЈУМА:
ТИМ
БЕРНЕРС-ЛИ**

Један човек показао је на који начин треба спојити знање целог човечанства тако да оно буде надохват руке свакоме и свугде. Зато је његов **World Wide Web** означен као најнапреднији подухват у информатичкој технологији од изума штампарске пресе средином 15. века! Јохан Гутенберг није од свог проналаска зарадио ни паре јер је његов похлепни финансијер

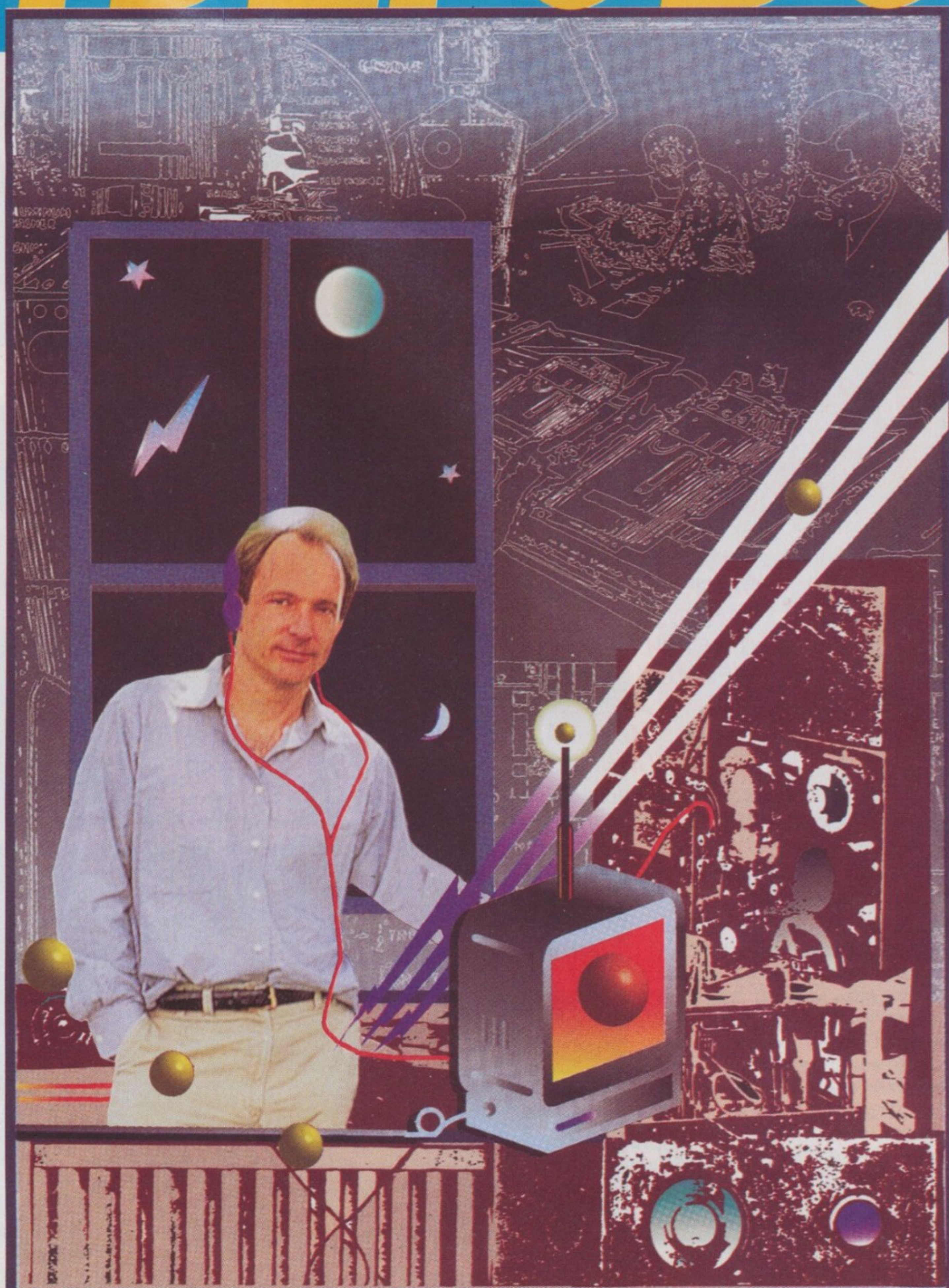
сву зараду задржао за себе. Пет стотина година касније Гутенбергов хај-тек наследник свесно се одрекао могућности да постане богаташ без премца прихватавши назоре које ни данашњи љубитељи новца никако не могу да схвате.

Тим Бернерс-Ли је необичан револуционар. Скраман, човекољубив и повучен, он више воли да властитим

примером задобија присталице, него да га славе и хвале. Рођен у Лондону 8. јуна 1955. године Бернерс-Ли дословце је дете рачунарског доба. Његови родитељи, обоје математичари, срели су се раних педесетих година када су радили на „Ферантију-1“, првом светском рачунару опште намене.

Зато је Тим био свестан могућности ових уређаја много раније него што су се

ЊЕГОВО ЈЕ

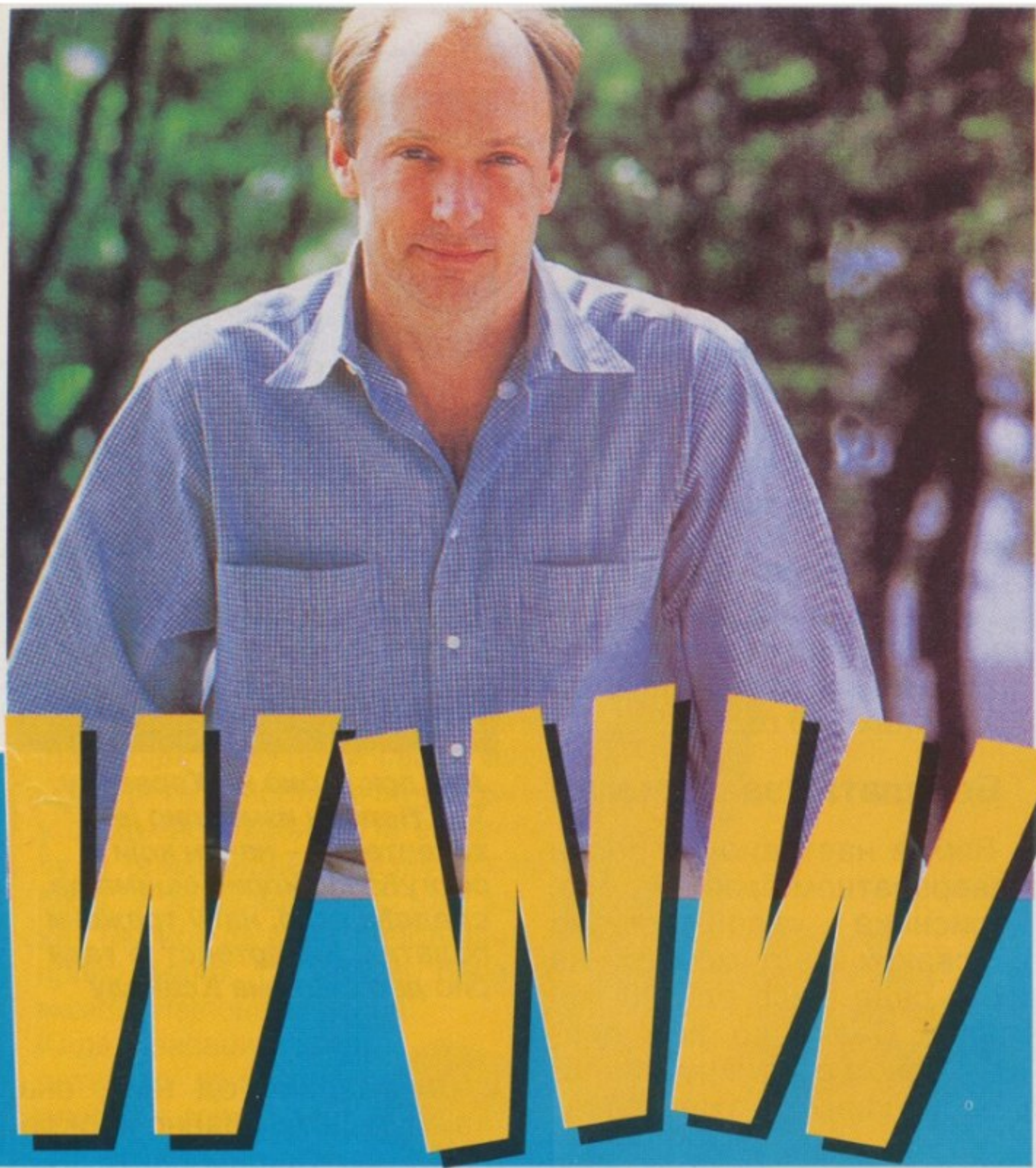
Сан једног човека да повеже снагу целе мреже рачунара довео га је до најзначајнијег остварења у информатици 20. века.

Зашто се онда Тим Бернерс-Ли одрекао богатства?

рачунари раширили по домаћинствима. Још као дете маштао је са оцем о начинима како спојити рачунаре да би стекли људску способност да виде везе између на изглед неповезаних података. Али, одрастајући шездесетих година 20. века, било је мало наде да ће остварити свој сан. Тада је уобичајени рачунар био мејнфрејм, величине собе, и држан је ван домаћаја разних „наметљиваца“.

WWW претходник

То је почело да се мења почетком седамдесетих година када је Тим био студент на Квинс колеџу у Оксфорду. Одлучио се за студије физике видевши их као праву могућност да занимање за електронику удружи са

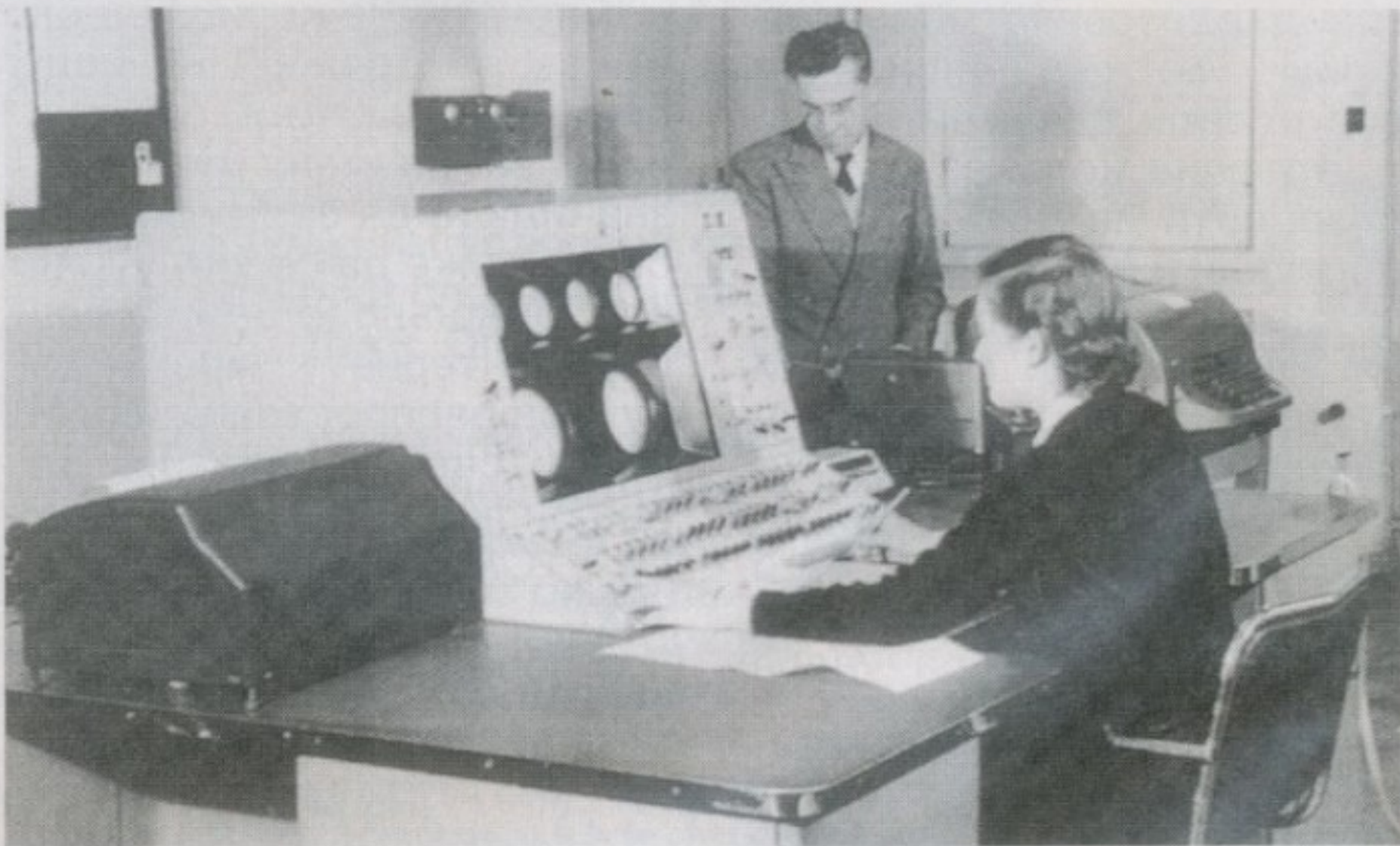
Одлуком да његов проналазак буде бесплатан, Тим Бернерс-Ли одрекао се могућности да постане најбогатији човек на свету

После краћег боравка у Енглеској, Тим Бернерс-Ли вратио се у Церн 1984. године. Ту је, уместо мејнфрејм рачунара, затекао мање компјутере повезане у мре-

же да реши оживљавајући свој већ помало заборављени програм Enquire, прилагођавајући га да ради на више рачунара...

Тако ће направити мрежу која ће омогућити приступ било којим подацима, било када и ма где се они налазили!

Онда је у марту 1989. године својим шефовима прика-

својим знањем математике. Ипак, за доказивање сопствене стваралачке способности шире поље нашао је ван наставе.

Током 1975. године свет аматерске електронике брујао је од вести о јевтиним микрочиповима, електронским „мозговима“ модерних рачунара. Усхићен могућношћу да сада може сам да изгради властити рачунар, Бернерс-Ли је наручио микрочип 6800. У лето 1976. године успешно га је уградио и спојио са својеручно направљеним монитором – његов први РС био је готов. Ово достигнуће подстакло га је да крене за остварењем свог сна из детињства.

Пошто је завршио први степен студија, подразумевало се да ће његов следећи корак бити постдипломске студије. Али, прибојавајући се да ће се тако запарложити, Бернерс-Ли се запослио у једном познатом предузећу за производњу телефонске опреме. Ту је дошао у додир са најновијим достигнућима микропроцесорске технологије настављајући да прати њен вртоглави напредак.

Ово искуство показало се веома корисним када се 1980. године запослио у Церну, Европском центру за нуклеарна истраживања у Женеви. Тада је већ био самостални софтвер инжењер који је својим особеним приступом отклањању тешкоћа знао да задиви остале запослене у том храму примењене науке.

А тешкоћа да одржи везу са својим властитим послом натерала је Бернерс-Лија да направи програм који ће му омогућити да лако нађе било који део задатка на коме је радио и сагледа његове међузависности. Сетио се свог детињства и књиге са полице: „Распитај се у њој о свему“ (Enquire within upon everything), па је по књизи свој програм назвао Enquire. Овај софтвер садржавао је први заматак замисли која ће бити названа web (енглески web: мрежа, ткање).

Прилагођавање програма Enquire

Међутим, Enquire је био примењив само на један рачунар, па је тако још био немоћан да испуни Тимов дечачки сан о спајању снага целе мреже рачунара.

жу. Постављен му је задатак да отклони кључну тешкоћу, ону која се крила и у његовом дечачком сну: како постићи да ови рачунари размењују податке тако лако и неосетно да корисници имају утисак да раде на једном рачунару.

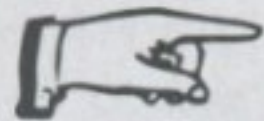
Крајем 1987. године успео је да открије тај начин, па се латио посла да помогне Церну у коришћењу његове огромне библиотеке техничких докумената и података. Цернови инжењери направили су систем који је складиштио податке ређајући их по степену важности. То је било добро док корисник не би пожеleo да их нађе брже претраживањем ове лествице унакрст. Бернерс-Ли је схватио да ову тешкоћу мо-

Тимови родитељи радили су заједно на првом комерцијалном рачунару „Ферантију-1“

зао ову замисао у виду рада који је носио назив: „Управљање подацима – предлог“. Овај рад просто је ошамутио његовог непосредног шефа Мајка Сендола који је и сам увидео да из њега пригушено светлуца нова информатичка револуција!

Скок у хипертекст

Да би корисници тренутно могли да скачу са једног документа на други, оваква мрежа захтевала је и нов начин писања докумената. Зачуђујуће је да је такав „текст формат“ већ постојао пуних 30 година! Измислио га је хај-тек

ИНТЕРНЕТ БУДУЋНОСТИ

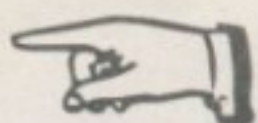
Са свом постојећом снагом, данашњи веб је само сенка онога који је Бернерс-Ли замислио за будућност. Заједно са колегама из „W3 конзорцијума“ сада ради на развоју новог, запањујућег вида веба. Такозвани **семантички веб** моћи ће да хвата саму суштину података.

Стручњаци су годинама мислили да ће само нејасне технике попут „вештачке интелигенције“ омогућити рачунарима да схвате значење података искључујући сваку наду да би ускоро могла да се појави било ка-

ква врста „интелигентног“ веба. Бернерс-Ли и његове колеге мисле другачије – да се не треба усредсредити на промену начина рада рачунара, већ формата података са којима раде! Они су развили такозвани RDF (Resource Description Framework) који значење појма сажима у једноставан троделни формат. Један део описује **природу појма** (на пример, да је он неки споменик), други, његове особине (да се налази у... или да је направљен од...), а трећи **додатно објашњава особине** (на пример, место,

градитеља или и једно и друго).

Ове такозване RDF тројке нити су **семантичког веба** и омогућиће рачунарима да скупљају податке када скачу са сајта на сајт, као што пчеле скупљају мед. Ако, на пример, будете тражили податке о споменицима Београда, **семантички веб** неће само наћи и забележити сајтове на којима се они најчешће помињу, већ ће омогућити рачунарима да са свих њих покупе и додатне податке и кориснику саопште много садржајнији одговор ■

визионар, Американац Тед Нелсон и назвао „хипертекст“. Био је то начин писања текста који је корисницима омогућавао да следе за њих битне везе са осталим документима и подацима.

Бернерс-Ли је хипертекст поставио у само средиште своје информационе мреже и осмислио софтвер који ће моћи да приказује и уређује хипертекст документа. Написао је и суштински важне стандардизоване формате којима ће се повиновати сви остали документи, као и „адресне кодове“ који ће дозволити да могу да буду доступни и нађени без обзира где се у рачунарској мрежи налазе. Ови стандарди морали су да се изборе не само са мноштвом различитих врста података похрањених по рачунарима, него и да буду способни да раде на било ком типу рачунара

први „сервер“ рачунар у своју информациону мрежу. Само је још један компјутер био повезан с њим (био је у уреду његовог колеге) и садржавао је свега неколико хипертекст докумената. Али, заједно, они су означавали први део онога што је Бернерс-Ли назвао World Wide Web или скраћено WWW!

Прва веза

У почетку је коришћен само за руковање Церновим документима. Али, ова техника за размену података значила је да сада свако на свету може да се укључи на веб. Довољно је да има приступ Интернету, мрежи рачунара распрострањених по целом свету повезаних телефонским линијама (зачео се у САД крајем шездесетих).

И поред тога, крајем 1991.

Све се променило 1993. године када је млади стручњак за рачунаре Марк Андресен направио Мозаик браузер. Био је моћан, лак за коришћење и могао је да ради на било којој врсти рачунара. Његова појава значила је вртоглаву прекретницу за веб. На крају 1993. године он се састојао од једва 500 сервера, да би их за годину дана било већ 10.000, а десет милиона људи користило је веб. Отпочела је највећа информатичка револуција за протеклих 500 година!

Бесплатан за свакога

Веб је наставио да расте невероватном брзином, број корисника удвостручавао се сваких шест месеци, па их је сада више од 500 милиона! Свако ко има приступ неком рачунару и телефонској линији може да тра-

Још док је био на Харварду, Тед Нелсон измислио је хипертекст – начин који је омогућавао корисницима да, следећи везе, нађу тражени податак. Хипертекст је тада био део система Ксанаду

За разлику од њих, онај најзначајнији одавно је окренуо леђа таквим настојањима. Бернерс-Ли је напустио Церн јер се уморио од убеђивања његових чиновника да узму учешће у веб револуцији. Не марећи за стицање властитог богатства, пресељено се у Бостон (САД) где је основао „WWW организацију“, која је имала задатак да поспеши развој веба.

Тако се и он придружио оној групици великана попут нашег Тесле који су општу корист наредили властитој. Како би изгледао данашњи свет да Тесла није поцепао свој уговор са Вестингхаусом који му је обећавао богатство у тренутку када је изгледало да ће у беспштедном нападу Едисона и Моргана њихова једносмерна струја победити наизменичну? Слично је поступио и Тим Бернерс-Ли. Одолео је искушењу богатства, али зато је његова изузетна замисао прокрчила пут до готово сваког дома. То су поступци вредни дивљења.

Заузврат, Бернерс-Ли је до сада добио многе награде, примљен је у Краљевско друштво и добио Јапанску награду за науку и технологију за 2002. годину вредну око 370.000 евра. Али, он гледа у будућност – верује да је данашњи веб само делић онога што би могао да донесе семантички веб!

И без њега, веб је већ променио живот милиона људи. Мало је оних који могу да предвиде колико ће дубоко утицати на људско друштво. Чак ни Тим Бернерс-Ли не може да наслути где ће нас на крају одвести остварење његових дечачких снова ■

Горан Војиновић

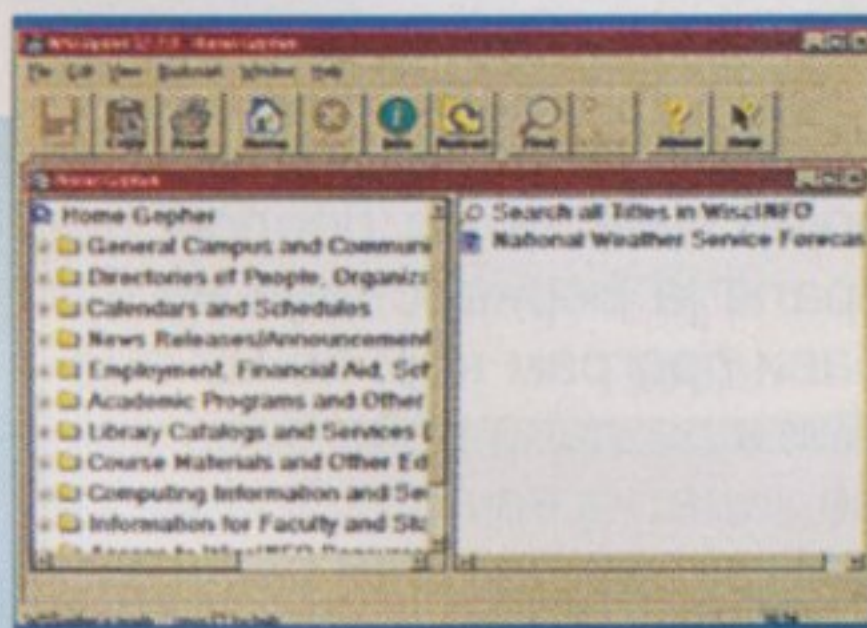
БАЈКА О ХАЈ-ТЕК МОРАЛУ

Бернерс-Ли није био једини који је размишљао да на основама Интернета направи информатичку револуцију. Почетком деведесетих његова WWW замисао била је само једна од неколико које су пуштене у оптицај на разним универзитетима. Неке су већ биле и остварене. Али, прича о томе како је његов веб однео коначну победу очаравајућа је бајка о хај-тек моралу.

Када је Бернерс-Ли написао свој предлог за веб 1989. године, студенти и професори узимали су са Интернета податке помоћу система као што су Archie и Wais. Мука је била у томе што су корисници морали да науче мноштво команди како би нашли одговарајући рачунар на Интернету и извадили прави документ са правог дела његовог хард диска.

Онда је 1991. године стигао Gopher (Гофер), много лагоднији начин да се крстари Интернетом (али не као WWW). Направила су га два компјутерска научника са Универзитета Минесоте (САД), а првенствена намена била му је да помогне истраживачима при тражењу података са рачунара самог Универзитета. Убрзо је на факултету дошло до свађе, па су Гоферови творци одлучили да га понуде и другим корисницима. Брзо је почео да се шири, поготово када су на Универзитету Неваде за њега направили једноставну машину за претраживање, програм назван Veronisa.

Али, управа Универзитета Минесоте поново се огласила захтевајући да јој се плаћа свако коришћење Гофера. Пословично без новца, студенти више нису

Овако су могли да изгледају екрани наших рачунара да је Гофер остао бесплатан

могли да га користе, па је Бернерс-Ли одједном преплављен захтевима за коришћење његовог WWW-а. Када су и шефови у Церну почели да размишљају о увођењу плаћања, он се забринуо да и WWW не задеси иста судбина као и Гофер, па се томе одлучно успротивио. Они су га, на срећу, послушали.

Захваљујући том разумевању, веб је за само две године постао нова хај-тек револуција док је Гофер због застарелог чиновничког схватања потпуно пао у заборав ■

или мрежи, ма колико она била велика.

Крајем децембра 1990. године Бернерс-Ли је поставио

године Web се састојао од само 12 рачунара, World Wide сервера. Бернерс-Ли је покушао да поспеши његово ширење учинивши свој програм бесплатним, али веб је споро напредовао. Један од основних разлога био је недостатак одговарајућег браузера – програма за прелиставање Интернета.

Марк Андресен, двадесетједногодишњи проналазач Мозаик браузера, постао је мултимиллионер 1995. године када је на основу њега створио Нетскејп

га по милијардама хипертекст докумената, слика и података. Од А до Z, сликовито речено – од адварка (јужноафричког мравоједа) до Зулу ратова.

Многи пионири веба постали су богаташи. Андресен, двадесетједногодишњи изумитељ Мозаик браузера, постао је мултимиллионер (наравно, доларски) 1995. године пошто је направио „Нетскејп“. Исте године Џеф Безос је покренуо на вебу сајт за продају књига Amazon.com и постао милијардер.

СА СИЦИЛИЈЕ ВИДЕО АФРИКУ

● У бици код града Корчуле, 8. септембра 1298. године, када је Ђеновска република достигла врхунац своје моћи, њена флота победила је млетачку. Ђеновљани су извојевали победу захваљујући стратегији капетана Ламбе Дорије. Њему је успело да се заштитници непријатељске флоте приближи с леђа истовремено бацајући с јарбола својих бродова кречни прах који је, спајајући се с влагом из ваздуха, стварао неку врсту магле, те је смањена видљивост. Млечани су прекасно схватили да им се приближава петнаест ђеновљанских галија и – битка је била изгубљена ■

ред дошао Хајднов концерт за гудаче, захтевала је од Зубова да остане поред ње да би је опоменуо кад буде дошао тренутак за аплауз ■

● Познато је име првог Европљанина који се родио на америчком тлу. Био је то Снори, син Торфина Карлсена, једног од Викинга који су око 1000. године пристали у крај који су назвали Винланд – земља винограда. И ту, у Винланду, рођен је његов син. Викиншки брод вероватно је пристао јужно од Реке светог Лоренца у Канади, где су Викинзи намеравали да оснују колонију ■

● У време Млетачке републике дуждева деца и браћа нису уживала никакве повластице осим што су за време одређених јавних догађаја и свечаности имали предност пред осталим патрицијима. Било је чак супротно. Тако је дуждевој браћи и деци био затворен пут у свештеничком позиву и нису могли да рачунају на учешће у јавном животу. Могли су, међутим, да постану чланови Великог већа Републике, али у

њему нису имали право да гласају ■

● У свом делу „Историја природе“, правој енциклопедији знања и појава, Плиније Старији пише о изузетном виду којим је био обдарен човек по имену Страбон. Његов вид био је тако оштар да је са обала Сицилије могао да види обалу тадашњег Туниса удаљену, у ваздушној линији, чак 200 километара. Тако је једном јавио да је приметио кретање непријатељског бродовља које је испловља-

вало из пристаништа у Картагини ■

● Године 1807. Наполеон се у Тилзиту састао с руским царем Александром I да би потписали примирје пре уговора познатог у историји као Тилзитски мир. На том састанку цар Александар обратио се Наполеону речима: „И ја мрзим Енглеze исто колико и ви!“ „У том случају“ – одговорио је Наполеон – „мир је склопљен“. И мир је био потписан. Тилзитским миром, као што је познато, Русија је иступила из тадашњег савеза против Наполеона и обавезала се да ће учествовати

у континенталној блокади против Енглеске. Али...

Од 1809. до 1812. године Наполеон је на врхунцу моћи и жели да освоји цео свет. Ако порази Индију, размишљао је, задаће последњи ударац Енглеској. Но, на том путу стајала му је Русија. Кад је 1812. године, после битке код Бородина, допрдо Москве, чекала га је страшна руска зима и бескрајно ледено пространство у ком се изгубио. Од тог пораза никада се није опоравио ■

● Некада позив глумаца и драмских писаца није био цењен. Наступање на позоришним даскама сматрало се нечим нечасним и глумцима су приписиване најлошије навике и намере. Баш због таквог става велики Молијер, и поред талента и краљеве заштите, никад није постао члан Француске академије. Тек после смрти овог славног писца и доброг глумца у згради Академије постављена је његова биста. Крај ње је било написано: „Био је велик мада му то никад нисмо признали“ ■

● Руска царица Катарина Велика није била познавалац музике иако ју је радо слушала. Једном је кнезу Зубову наложила да на двору приреди музичке вечери. На првом таквом концерту, када је на

● Године 1812. Сједињене Америчке Државе објавиле су Енглеској рат јер је ова држава за време блокаде против Наполеона упорно заустављала и претресала америчке бродове на отвореном мору. Док је такво стање трајало, Америка је изградила велики број веома брзих гусарских једрењака. Када је сукоб изглађен, ти једрењаци нису могли да буду употребљени за превоз робе јер, по правилу, трговачки бродови имају већи смештајни простор због чега су спорији и њима се теже маневрише. Ти једрењаци ипак нису остали укотвљени у лукама: почели су да их користе за превоз робова и кријумчарење опијума јер су лако могли да избегну надзор власти. Такви кријумчарски бродови били су претеке такозваних клипера, легендарних брзих једрењака који су се касније градили и користили за превоз скупотених зачина и чаја са Далеког истока ■

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Страсти су увек ту, као у некаквој заседи, чекају да би нас неочекивано шчепале и обузеле, а на нама је да одлучимо да ли ћемо им се препустити или – познајући њихову велику моћ – побећи. Да ли је Зоран Поповић, београдски стоматолог, могао да наслути да ће коњски спорт постати његова страст онда када је био уверен да су сва младалачка одушевљења остала на поузданој временској удаљености? Можда о томе није ни размишљао. А можда се потајно надао једној таквој врсти промене у свом животу.

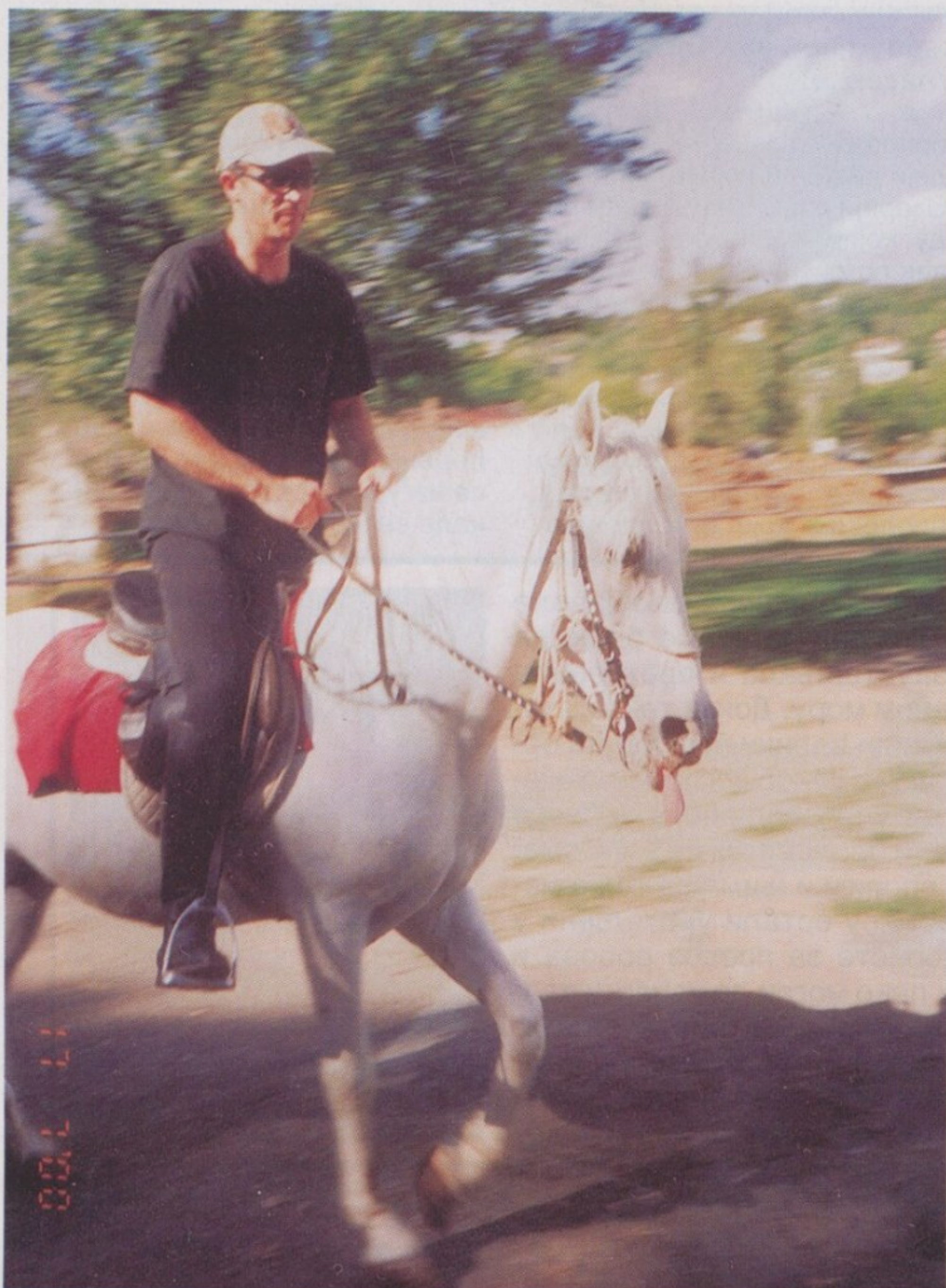
У сваком случају, нико од његових пријатеља није се зачудио када је са необичним одушевљењем и ревношћу почео свакодневно да одлази на

ЖЕД

ВЕЛИКОГ

НАМЋОРА

Зоран се унапред радовао сусрету са животињом од које су зазирали многи искусни џокеји. Желео је да на известан начин реши ту загонетку тешке коњске ћуди супротстављајући је својој упорности и вољи

Београдски хиподром. Наиме, Зоран Поповић, коме је било 35 година када се догодило оно о чему ћемо сада приповедати, био је познат као добродушан и нежан, али истовремено и човек жестоке нарави. Та оштрина готово никада није погађала његове ближње, па ни пријатеље. Највеће захтеве Зоран је увек постављао себи очекујући често да се што више приближи ономе што је сматрао савршеним. Никада није одустајао и мало кад се предавао пред различитим изазовима. То се посебно тичало његовог позива стоматолога, али и свега другог чега би се латио.

На наговор женине сестре,

сликарке, која је и сама волела коње, пре неколико година почео је да јаше. Али, већ поменута Зоранова особина није му дозвољавала да крене уходаним путем вежбања како су предлагали учитељи јахања. Не, он је по сваку цену, у складу са својом природом, желео да иде најтежим могућим путем. Зато је, као почетник, изабрао да јаше најгорег по нарави, а можда најопаснијег коња на Београдском хиподрому.

Најтежи пут

Био је то енглески пунокрвни тркачки коњ по имену

ПОДЛТНИК
ЗАБАВНИК

4. 4. 2003.

Мићко познат по својој ђудљивости. Посебно се веселио када би успео да збаци ђокеја из седла на земљу. Причало се да је више пута насрнуо на ђуде покушавајући да их уједе...

Зорану се чинило да је нашао право коња. Унапред се радовао сусрету са животињом од које су зазирали многи искусни ђокеји. Желео је да на извeстан начин реши ту загонетку тешке коњске ђуди супротстављајући је својој упорности и вољи. Вокеј Петар Вировић, један од наших најуспешнијих тренера, рекао му је да ће, уколико научи да јаше Мићка, успети да с лакоћом јаше и било ког другог коња на Хиподрому...

Зоран је био непоколебљив у намери да савлада Мићкову јогунасту нарав. После безброј падова, бацања, успео је најзад да га смири. Свакодневно су проводили заједно макар и најмање времена: Мићко је био послушан, а Зоран срећан док су јахали кроз шуму у Кошутњаку. Схватио је, такође, да ђудљивост није најважнија Мићкова особина. Био је то коњ који је умео да се понаша врло заштитнички. С друге стране, могао је да буде и крајње опасан за оне који би га повели у шетњу: залетао би се, свом својом огромном снагом, покушавајући да одгурне човека испред себе.

Догодило се то једног пријатног априлског поднева 2001. године на Београдском хиподрому. Али, Зоран и Мићко нису били сами. С њима је била и седмогодишња Даница, Зоранова кћерка која је такође хтела да постане јахач. Тренутак је, дакле, био најгори, најопаснији могући. Зоран је учио своју Дану да јаше, и то на Мићку, верујући да ће управо такав коњ одговарати и њеној нарави, веома сличној очевој.

– Она је задовољно јахала, а ја сам их водио – сећа се Зоран Поповић тог априлског дана који вероватно никада неће заборавити.

Бол до суза

– Ипак, могао сам иза својих леђа да осетим колико је Мићко био пун беса што с дететом полако иде по падоку... Падок је, иначе, простор где се коњи приказују пре и после трке. Све је у први мах изгледало мирно, а онда се за трен преокренуло: Мићко је изненада појурио према мени... Носио сам заштитни прслук испод кога сам имао и ђемпер, и кошуљу и мајицу. Коњ је у зубима имао ђем-метални штап који стоји коњу у чељустима и омогућава јахачу да га држи под надзором. Али, све то Мићку као да није сметало. На најстрашнији могући начин осетио сам да ме је угризао за доњи део леђа. Његова снага била

је толика да ме је дигао високо од тла... Тај бол боље да и не описујем, а можда и не бих био у стању да га верно опишем. Вриснуо сам и сузе су као из чесме, а против воље, саме почеле да теку. Кроз главу су ми пролетеле разне мисли. Уплашио сам се због Данице, а сетио сам се и приче о човеку коме је коњ одгризао руку... Ни сам не знам откуд ми снага да, док ме је Мићко држао у зубима, замахнем што сам најснажније могао левом руком у којој сам, на сву срећу, имао бич. Успео сам да се ослободим тог смртоносног уједа. Када сам схватио да је с мојом кћерком све у реду, почео сам да плачем. То ми се иначе не дешава.

Скинувши заштитни прслук и осталу одећу, видео сам језиву рану величине длана. Моја супруга, која је избеумљена дотрчала, маказама је уклањала откинуте делове коже. Ништа нисам осећао, јер сам био у такозва-

ном пострауматском шоку, подвргнут некој врсти „анестезије“ изазване страшним болом и притиском чељустима. Лекари су се затим побринули за остало, а ђокеји ми још једном потврдили да сам добро прошао и да је много горе могло да нам се деси.

Мићко је због овог уједа био кажњен батинама. Шта је о свему томе животиња могла да зна? И Зоран и Мићко остали су на извeстан начин доследни себи. Њихово дружење ипак није прекинуто. Убрзо су се помирили и Зоран је наставио да га јаше с несмањеним жаром. Али, схватио је да коњи могу бити веома опасни уколико се с њима не поступа по правилима које налажу искусни ђокеји. У сваком случају, храбри зубар који готово никада не плаче, осим у изузетним приликама, као на пример, када га коњ у чељустима дигне високо изнад тла, плакао је још једном. Када је чуо да је Мићко угинуо. ■

Мирјана Огњановић

Илустровао: Драгутин Њежић

**ЕКСТРЕМНИ
СПОРТСКИ
ПРОВОД**

НАЈЛУЧБЕ ТРКЕ

СПАС У ТРЧАЊУ – Када вас јуре бикови, а нема бочних излаза, морате да трчите што вас носе. Ово нарочито уживање приређује се у Памплони у Шпанији и често има повређених, па и мртвих.

Нико вам не брани да на њима учествујете. Ако је пустоловина ваше друго име, у пристојној сте физичкој форми, благо ударени, имате нешто више кеша и среће да вам уделе визе с краја на крај света – ето прилике за незаборав!

Трчање? Само реч и ништа више. Нарочито ако се на МАРАТОНУ ЕВЕРЕСТ, највишем на свету на стази дугачкој 42.195 километара, затрчите низбрдо од старта у Горак Шепу, у близини логора базе Еверест у Непалу на висини од 5212 метара, до циља у граду Шерпаса на висини од 3446 метара.

Хималаји су вам далеко? У Италији се одржава DOLOMITI SKYRACE, у слободном преводу „Небеска трка Доломита“, у Доломитима. То је једно од 20 светских такмичења у „небеском трчању“. Назив прихваћен у целом свету је енглески и гласи skyrunning, нико га више ни не преводи, а значи трчање на висинама где то обично раде дивокосе.

Трка у Доломитима убитачна је, с висинском разликом од 1702 метра између и преко стенова, одроњених каменаца, теснаца Селе у Вал ди Фаси. Креће се успоном од 10 километара, уздржаним кораком, до врхова Пиц Боџа на висини од 3152 метра, а одатле стрмоглавце

ПОДТИКНИ
ЗАБАВНИК

4.4.2003.

НА ПЛАНЕТИ

низбрдо прилично непроходном „стазом“ од 12 километара која води, кога уопште одведе, у Канозеји где је циљ.

Рекорд ове стазе износи 2 сата, 11 минута, 7 секунди. Спуштање је за љубитеље најзабавније: падови у одроњене каменице, хватање за ужад причвршћену за глатке зидове стена. Такмичари стижу на циљ прилично изумбјани.

Срце у јунака

Не може се замислити незгоднији простор за трчање од пустиње, али и оно има својих дражи и ватрених присталица. Љубитељи кажу: „Постоје два типа људи – они који су трчали Маратон де сабл и они који га никада неће трчати!“ Sable на француском језику значи песак.

Ова изрека стара је 17 година колико и постоји MARATHON DES SABLES, „Маратон на песку“, ултрамаратон како се званично зову најдуже трке класичног маратона.

ЈЕДНОСМЕРНИ МОСТ – Њујоршки маратон најчувенија је градска трка на дуге стазе. На њему сваке године учествује преко 32 хиљаде особа које, да би утолиле жеђ, попију 100 хиљада литара разних безалкохолних напитака које ће из себе делимично избацили у 400 тоалета постављених дуж стазе од 42,195 километара.

Пустиња је Сахара. Трчи се у 6 етапа међу мароканским пешчаним динама. Километара 226 у пустињи где учесник маратона углавном ништа не једе јер за то нема времена нити му је циљ да се оптерећује залихама хране кад већ мора водом. И две

сваке године буде тркача из 20 земаља, а 20 од њих 100 неће ни видети циљ. Кроз тај циљ последње три године први је прошао педесетчетворогодишњи Италијан Марко Олмо, ветеран ултратрчања (ultrarunning), конач по занимању. Он је до

СРЕЋОМ НИЗБРДО – Два скајранера или небеска тркача на Маратону Еверест у Непалу. Креће се с висине од преко 5000 метара, циљ је на 3446 метара

циску. Зове се BARE-TO-BREAKERS, у веома слободном преводу: „Без ичега на себи до огромних таласа“.

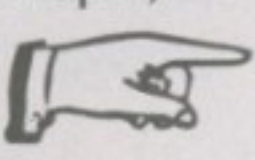
Голи учесници шибају улицама 12 километара од парка Голден Гејта до обале океана. То јест, нису сасвим голи – обавезни су број на грудима и леђима и капа, патике ко жели.

Ово је, у ствари, „колateralно“ такмичење које иде уз најмасовнији „обучени“ маратон чије је име BAY-TO-BREAKERS – „Од залива до огромних таласа“ – и, наравно, трчи се такође у Сан Франциску.

Голишави маратон привлачан је хиљадама страствених присталица „природног стања ствари“. За оне који се ипак устручавају да улицама града трче као од мајке рођени приређују се дискретнија такмичења по нудистичким камповима.

Благодети трчања у рикверц

Најчувеније голо трчање на свету јесте аустралијски шампионат NUDE FUN RUN – „Забавна гола трка“ – у Викторији. Лепо је што су сви голи: и тркачи, и организатори, и гледаоци.

Гутају километре и

МАРАТОН У БРОЈКАМА

42,195 износи у километрима растојање од Маратонског поља до Атине и званична је дужина стазе маратонске трке. У спомен на Филипида, атинског војника, који је претрчао толику раздаљину да би Атињане обавестио о победи над Персијанцима 490. године пре наше ере.

1896. је година када је маратон увршћен у олимпијске дисциплине.

200 милиона особа званично је уписано у разне маратонске трке широм света.

107 је држава из којих су 32 хиљаде учесника Њујоршког маратона.

30. километар је „место“ на коме већина тркача маратона пролази кроз кризу.

утврђене етапе од 42 и 80 километара.

Они којима је Сахара досадила, а у стању су да дуже од пет минута трче што их ноге носе на температури од 50°C у хладу, могу да покушају на Пустињском купу, DESERT CUP, у Јордану. То је нон-стоп трка на 168 километара и сме да траје највише 60 сати и то кроз зид вечитог песка који непрекидно витла пустињски ветар гини брзином од 60 километара на сат.

На старту овог такмичења

каз да нису пресудне године већ срце у јунака.

Голи на асфалту

Последња граница тркача без предрасуда јесте градски маратон у Адамовом (и Евином) костиму у Сан Фран-

КО КОГА ВУЧЕ – „Најбољи пријатељ пса“ назив је ове трке која се одржава у Сан Франциску: 5 километара трчања у рикверц са псом на узици. Пас тера напред, човек га вуче уназад и постиже се „равнотежа“ ●

САМО СЕ ОСВРНИ –
На стази италијанског
шампионата у ретроранингу,
односно, трчању уназад.
Светски шампион ове
дисциплине је Италијан

улицама и пистом у истим
патикама и истој опреми
као и обични тркачи само они
трче унатрашке. Зову се, на-
равно енглески, *retrorunners*
што значи „тркачи уназад“.
Са старта крећу лицем према
њему, на циљу су последњи
они из првог реда.

Италијански национални
шампионат у трчању уназад
одржава се на стази од 1000
метара која мора да се претр-
чи три пута. Светски првак је
Италијан Стефано Морсели,
победник на 400 метара за 1
минут, 16 секунди, 92 стотин-
ке и на 3000 метара у време-
ну од 12 минута и 48 секунди.

Да ли је то уврнути спорт?

Љубитељи тврде да је и за-
баван и добар за здравље.
Трчање уназад повећава
потрошњу кисеоника за 84
одсто према свега 60 одсто
приликом уобичајеног трча-
ња; тера крвне судове на
принудни рад – 184 откуцаја
срца у минути уместо нор-
малних 162; јача мишиће;
сагорева калорије.

А тек психолошке благоде-
ти! Веће самопоштовање, по-
верење у себе, креатив-
ност...

У трчању уназад најтеже је,
кажу, зауставити се. Коман-
да: „Пету на земљу!“ није исто
што је „стоп“ у уобичајеном
трчању већ губљење равноте-
же. Покушајте, уверићете
се. И ми смо само неуспешно
због скучености залета.

Преко вечног леда

Ноге стварно добијају кри-
ла када трчите испред рого-
ва мање или више разјареног
бика. Догађа се на најопа-
снијој трци на свету која се
зове ENCIERRO и одржава
се у шпанском градићу
Памплони. Увек од 7. до 14.
јула на дан светог Фирмина,
ко год он био.

Протећи ће два минута од
места где се бикови пуштају
кроз капију корала до циља
на Тргу бикова, Plaza De To-
ros. Између те две тачке 790
метара трке улицима гра-
да претвореним у прави ход-
ник без бочних излаза и во-
дећи рачуна да се не заврши
на роговима бика или под но-
гама осталих тркача.

Екстремна граница свих

тркачких такмичења, у сва-
ком погледу, јесте маратон
на Земљиним половима, тач-
ки где се стичу меридијани.

Маратон Северног пола
приређује Global Expedition
Adventures, трка је на крај-
њем северу планете где вла-
дају температуре од -50°C ,
шибају ледени ветрови брзи-
ном од 60 километара на сат,
видљивост је равна нули, а
трчи се преко 180 центимета-
ра дебелог вечитог леда што
плута на Арктичком океану,
односно, Северном леденом
мору.

Само с позивницом

У опреми за преживљава-
ње су појас за спасавање,
пиштаљка и „бова“ за случај
да лед попусти. Заборавите
људску масу која се гура на
Њујоршком маратону. Број
такмичара на Северном полу
ограничен је на десетак нај-
срчанијих.

Можда је само нешто мало
мање опасан Маратон Ју-

жног пола који приређује
Adventure Network Internatio-
nal. Старт је на $89,5^{\circ}$ јужне ге-
ографске ширине, циљ 42 ки-
лометра јужно, код „ивице“
Антарктика.

То је једино спортско так-
мичење на Јужном полу које,
за победу, доноси награду.
Она је 25.000 долара колико
и цена учествовања!

Најкориснија ствар за та-
кве прилике, лифт, никоме
не пада на ум. Већ 25 година
заредом мајка свих „лудих“
трка је пењање у стилу ко
ће први до врха Емпајер
стејт билдинга, дуго највише
зграде на свету, у Њујорку:
81 спрат, 1556 степеница.

Најкритичнији је сам поче-
так, хаотични старт на кли-
завом плочнику приземља
пре него што се такмичари
вину на рампе. Рекорд у вре-
мену од 9 минута и 53 секун-
де држи Аустралијанац Пол
Крејк.

Ово је трка само за оне ко-
ји добију позивницу. Ко је не
добије, а жарко жели да се
опроба у трчању увис може
да покуша негде другде.
Слична такмичења редовно
се одржавају у Чикагу, Дала-
су, Индијанаполису, Монтре-
алу. И на другом крају плане-
те у Сингапуру. Учеснике та-
мо чекају 73 спрата и 1336
степеница хотела Вестин
Стамфорд.

И ко онда сме да каже ка-
ко је живот досадан? ■

Бојана Дожић

ПОДПИСНИК
ЗАБАВНИК

4.4.2003.

**ГЛАДАН
И ЖЕДАН**
– Маратон
на песку
Сахаре
спада у
ултрамаратоне
како се
зову они
најдужи.

ЗВАНИЧНА КАПА – Она је,
уз број на грудима и леђима,
једини обавезан реквизит
трке „Bare-to Breakers“ у
Сан Франциску и то само да
би се голи тркачи видели у
одевеној гомили гледалаца.

Мадлена Смит, кћерка богатог архитекта, била је лепа деветнаестогодишња девојка која се досађивала. Године 1855. у Глазгову, у Шкотској, где је живела, на улици јој је представљен Пјер ле Анжелије, млади Француз са острва Џерзи у Ламаншу. Младић се прилично намучио да би удесио овај „слуцајан“ сусрет.

Ускоро потом Мадлена је добила писмо у коме јој је

Како све има свој почетак и крај, у позно лето дошло је, с Мадленине стране, до захлађења или засићености. Ово је, можда, имало везе и с богатим нежењом Вилијемом Миноком, пријатељем Мадлиног оца. Он је запретио од себе много млађу Мадлену и она је пристала да се за њега уда.

Пјер ле Анжелије је нешто осетио и написао јој је очајничко, преклињуће писмо на које је она сместа

Злочини који су ушли у историју

ЊЕН НАЈДРАЖИ МУЖИЋ

После првог сусрета Пјеру ле Анжелијеу било је мука. После другог вратио се кући у страшним боловима, пресамићен, држећи се за стомак. На оба састанка Мадлена Смит послужила га је какаом

Пјер изјављивао љубав. Одговорила му је нежно, а писмо послала по служавки која им је тако постала љубавни посредник.

Ток ове љубави није био гладак јер, чим су њени родитељи сазнали шта им се иза леђа догађа, строго су јој забранили свако општење с младим Французом. Није вредело. Заљубљени пар се сналазио виђајући се накратко и размењујући ужурбане нежности и пољупце.

Моја љубав престала је

Већ у децембру Мадлена је Пјера у писмима ослављавала са „Мој најдражи једини мужић“, али до правог зближавања није могло да дође све до лета када су њени родитељи, господин и госпођа Смит, неопрезно отишли без ње у свој летњиковач у месту Роу.

Тада се Мадлени указала прва права прилика да са својим драгим насамо шета по забаченим шумарцима и крај река. Њено писмо Ле Анжелијеу од јуна 1856. године почиње са: „Ако смо синоћ згрешили, то се догодило из љубавне страсти“, а затим, сасвим прозаично: „Нисам нимало крварила, само сам целе ноћи имала болове!“

одговорила да је њиховом вереништву дошао крај. „Моја љубав према теби престала је“, написала му је. Ле Анжелије је на то запретио да ће писати њеном оцу и открити све што се међу њима збило.

87 зрна арсеника

Мадлена се уплашила, тада су се девојке плашиле својих очева, и одмах пристала да се с Пјером састане. И опет му се у писмима обраћала са „Најдража куцо“ и „Слатка љубави“, али никада више са „Мој најдражи мужићу“. Она је сада из дубине душе презирала свог бившег драгог сматрајући га уцењивачем.

Нашли су се још двапут у подруму куће Мадлениних родитеља и Мадлена га је оба пута послужила шољом какаоа. После првог сусрета Ле Анжелијеу је било мука. После другог, до кога је дошло у марту 1857. године, вратио се кући у страшним боловима, пресамићен, држећи се за стомак. Сутрадан је, око 11 пре подне, издахнуо.

Како је он био здрав и снажан младић, његов лекар захтевао је аутопсију и у стомаку му је нађено 87 зрна арсеника – доза од које се умире је три зрна. Код њега у стану нађена су Ма-

дленина писма, она је постала главни осумњичени и ухапшена је 31. марта.

Сазнање да је тако млада девојка била љубавница тамо неког Француза ужаснуло је шкотско јавно мњење – Французе на Британским острвима никада баш нису много волели.

Није доказано

Мадленина кривица била је очигледна. И, мада је доказано да је она у три маха куповала арсеник „да би отровала пацове“, овај отров мешан је са чађу или индигом, а од њих није било трага у стомаку отрованог младића.

Медицински стручњак кога је позвао суд изјавио је да се зрнца индига са арсеника лако спирају хладном водом. Мадлена је тврдила да је њен бивши вереник имао обичај да из здравствених разлога узима мање дозе арсеника – овај отров делује подстицајно и одличан је за тен. За ову тврдњу она није имала никакав доказ.

Порота је, после већања, донела пресуду која је гласила „није доказано“ – карактеристичну за шкотско правосуђе – и која је значи-

ла да порота сматра и зна да је Мадлена отровала свог љубавника, али да су докази против ње недовољни.

Свет који се сјатио у судници поздравио је овакву одлуку чиме је изразио мишљење не да Мадлена није крива већ да је француски фићфирић добио оно што је заслужио. Да му се Мадлена сама бацала око врата ником није пало на памет.

Угледна лондонска дама

После оваквог скандала Мадлена Смит није се удала за Вилијема Минока који је више није хтео. Преселила се у Лондон и тамо се удала за богатог човека чије је презиме било Хора и постала успешна домаћица у чији су салон долазили виђени и занимљиви људи.

Касније се удала за уметника Џорџа Вордла који је постао директор фирме Вилијема Мориса за ткање свиле и почела је да се занима за социјализам. Чувени писац Џорџ Бернард Шо вечерао је једном за њеном трпезом.

Тровачица Мадлена Смит умрла је у Америци у 93. години ■

Бојана Дожић

— двадесет један

Овако је уметник нацртао Мадлену Смит када јој се судило за убиство

ЗАГОНЕТКА ОКО АГАМЕМНОНОВЕ МАСКЕ

П

о завршеним ископавањима у Троји, где је нашао такозвано Пријамово благо (о чему је „Забавник“ писао у броју 2632), Хајнрих Шлиман почео је да се занима за Микену. Грчки војсковођа Паусанија описивао је гробове Агамемнона и његове дружине који су се наводно налазили унутар зидина Микене. И Шлиман је уз сарадњу Грчког археолошког друштва 1876. године почео ископавања. Испоставило се да су Паусанијини извештаји били тачни. Шлиман је стварно нашао пет такозваних шахт-гробова унутар цитаделе, а у њима неколико скелета од којих је пет носило посмртне маске. Непосредно по открићу обавестио је грчког краља Ђорђа:

„С великим задовољством јављам Вашем величанству да сам нашао гробове које Паусанија описује као гробове Агамемнона, Касандре, Еуримедона и осталих који су убијени на вечери од руке Клитемнестре и њеног љубавника Егиста.“

Од свих маски свакако је најзанимљивија и најпознатија маска из гроба број

ШТА БИСМО РЕКЛИ
КАДА БИСМО
САЗНАЛИ ДА МОНА
ЛИЗУ НИЈЕ
НАСЛИКАО
ЛЕОНАРДО ИЛИ
ДА СИКСТИНСКУ
КАПЕЛУ НИЈЕ
ОСЛИКАО
МИКЕЛАНЂЕЛО?
БИЛО БИ КРАЈЊЕ
ЧУДНО РЕЋИ ДА СУ
ОСТАЦИ ЧОВЕКА ИЗ
НЕАНДЕРТАЛА
ЛАЖНИ ИЛИ ЧАК
ОПТУЖИТИ ЈЕДНУ
ВЕЛИЧИНУ КАО ШТО
ЈЕ ХАЈНРИХ ШЛИМАН
ДА ЈЕ ВЕШТО УДЕСИО
ИСКОПАВАЊА У
ТРОЈИ И МИКЕНИ.
АЛИ, НЕКО ЈЕ ТО ВЕЋ
УРАДИО

пет – Агамемнонова. Шлиман никад није описао маску из гроба број пет као Агамемнонову, али се такав закључак наметнуо сам с обзиром на то да је била највеличанственија. У Шлимановим белешкама или дневницима ниједном речју није поменута очигледна разлика између те и осталих маски. У сваком случају, ово откриће само је допринело светској слави већ познатог Хајнриха Шлимана.

Пре неколико година Вилијем Калдер, професор класичних наука на Универзитету Илиноис, испитивао је истинитост неких Шлиманових аутобиографских списа и брзо увидео да је Шлиман био

двадесет два

Чувена Агамемнонова маска која је изазвала сумње код неких научника

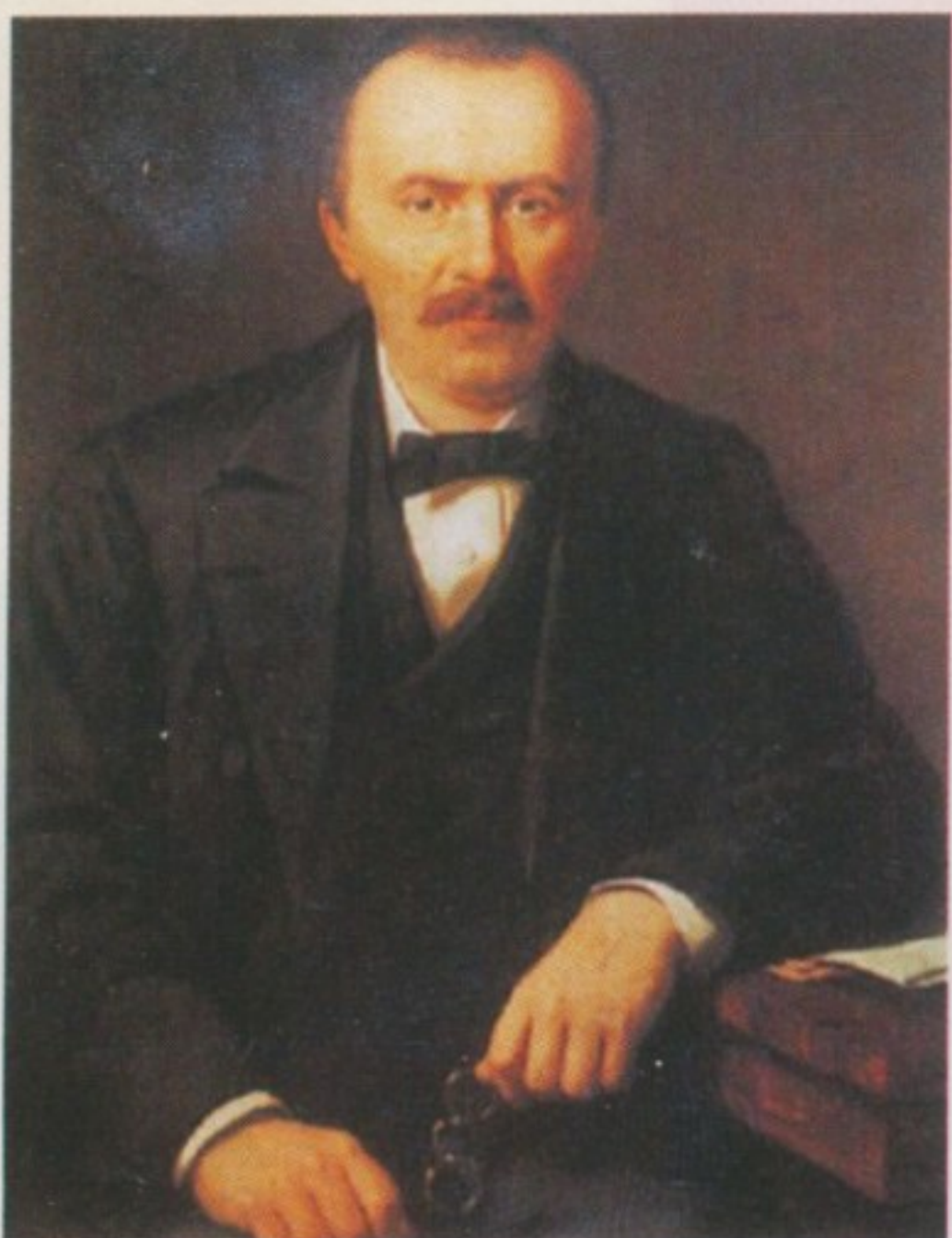
склон, како каже, самомитологизацији. Приче које је причао о себи биле су у најмању руку претеране. Уз помоћ колега, професор Калдер кренуо је корак даље и покушао да провери веродостојност неких од Шлиманових налаза, посебно Агамемнонове маске.

Девет разлога

Вилијем Калдер наводи девет основних разлога због којих би Агамемнонова маска требало да буде лажна. Иако и

ЦРВ
СУМЊЕ
У ГРОБУ
БРОЈ 5

Хајнрих Шлиман
из доба
када је
открио
Микену

сам каже да се његове тврдње заснивају на обичним претпоставкама, његова „дрско“ постављена питања уздрмала су научне кругове.

Гинтер Кепке, историчар уметности са Института за лепе уметности из Њујорка, примећује да се маска стилски веома разликује од осталих које су нађене у Микени, иако све потичу из истог раздобља. То се најбоље види када се упореде обрве, уши, брада и бркови. Кепке примећује како би то морао бити рад неког врсног мајстора.

У мемоарима Шлиманових сарадника постоји обиље података који говоре о томе како је Шлиман волео да закопава предмете да би их касније „открио“.

Шлиман је већ био спреман да фалсификатима замени оригиналне налазе. Наиме, да би ископавао у Троји, морао је да обећа турским властима да ће са њима поделити све што буде открио. Када је нашао Пријамово благо, Шлиман се предомислио и прокријумчарио налазе из Турске. Пошто је постојала опасност да га турска влада тужи и потражи налазе, он је већ тада разматрао могућност да у Паризу изради фалсификате и њих преда уместо оригинала.

Агамемнонова маска нађена је 30. новембра, само три дана пре завршетка ископавања. Слично се десило и неколико година раније у Троји с Пријамовим благом. Да ли је Шлиман сматрао да је нашао највредније налазе? Неки тврде да је једноставно ископао оно што је сам и закопао. Ископавања у Микени била су затворена од 26. до 27. новембра док се Шлиман налазио на путу. Где је био? Постоје тврдње да је Шлиман тих дана боравио у Атини код једног рођака своје жене који је био ништа друго него златар. Да ли је, у ствари, ишао да преузме маску коју ће три дана касније ископати у гробу број пет?

Пријамово благо најбогатији је налаз у том делу света. Када је откривено, било је гласина да је међу оригиналним налазима било и доста савремених примерака како би се увећао значај открића. Слично се поновило и у Микени. Ниједан од гробова не садржи ни пети део предмета из гроба број пет. Калдвел поставља питање: да ли је Шлиман имао баш толико среће?

У Шлимановом извештају са ископавања у Микени постоји више сумњивих појединости. Наиме, опис Агамемноновог лица одговара стереотипу који је био уврежен међу људима Шлимановог времена, а за који је био заслужан отац класичне археологије Јоаким Винкелман (који никада није ни видео Грчку).

Шлиман је тврдио да је сам ископао неке налазе за које је касније утврђено да потичу из приватних збирки или су купљени на блискоисточним базарима.

С обзиром на то да је Шлиман тражио Агамемнонов гроб, њему је очајнички био потребан портрет вође. Остале маске никако нису достојне једног хероја. Када се маска упоређи са ликовним приказима Агамемнона из 18. и 19. века, примећује се изузетна сличност (није ни потребно напоменути да прикази романтичара 18. и 19. века немају много додирних тачака са правом сликом грчких хероја). Агамемнонови бркови и брада највише личе на оне које су носили

Бизмарк, Вилхелм I, Вилхелм II – вође немачког народа у Шлиманово време. Да ли је Шлиман укомпоновао Винкелманов „грчки нос“ и браду Хоенцолерна?

Шта каже наука?

Неки од научника не слажу се са оваквим Калдеровим схватањем и тврде да су научна испитивања

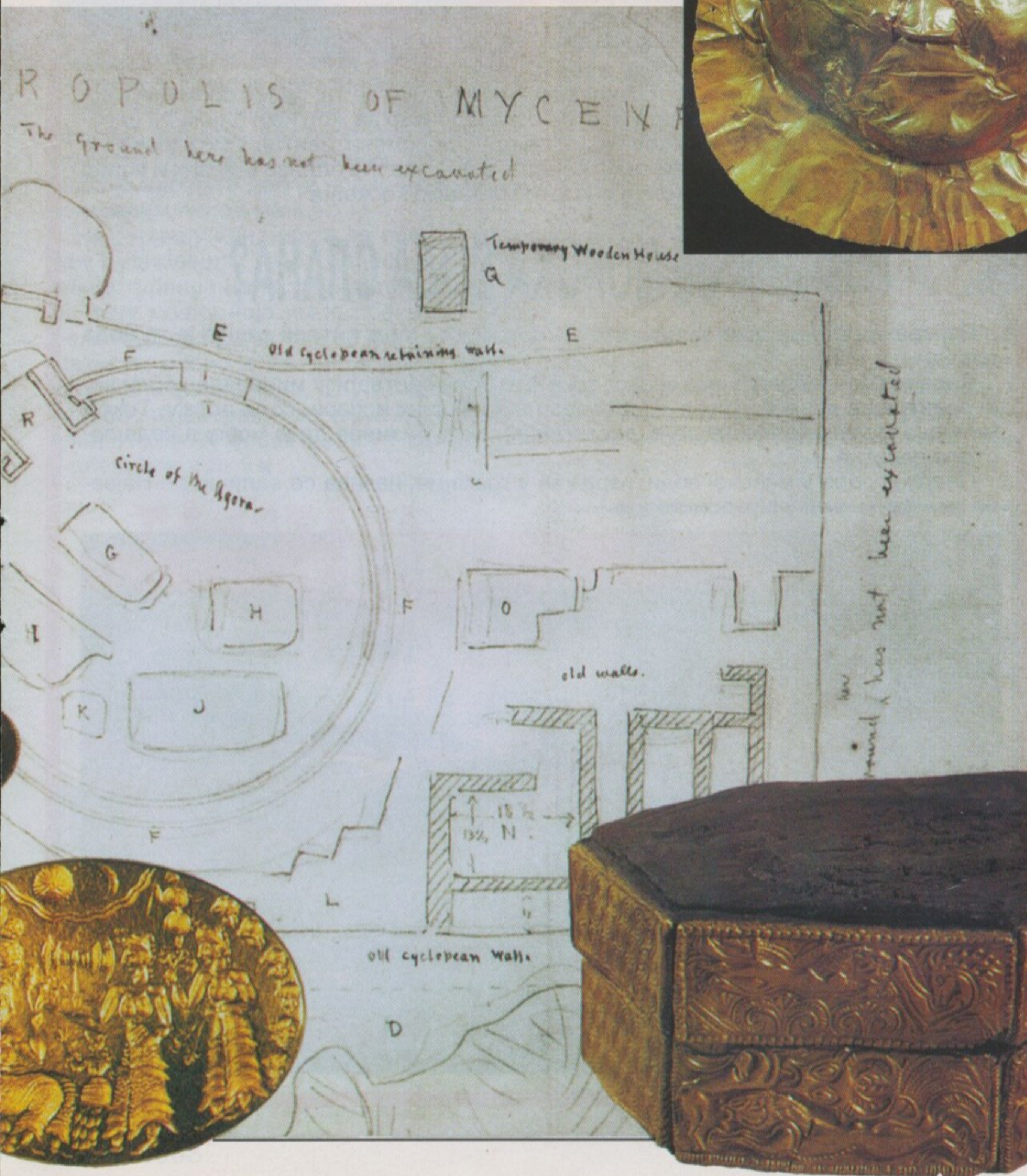
двадесет три

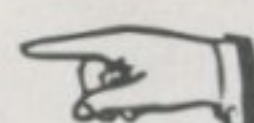
Handwritten signature: H. Schliemann

Маска
из
гроба
број четири

Микена на Шлимановом плану
(у позадини) и златни
предмети из гробова

 необориви доказ насупрот недоказаним претпоставкама. Ниједан предмет није направљен од чистог злата јер је оно исувише крто и незахвално за обраду, већ се додају разни метали како би се створила легура лака за обраду. Иако злато није кородирало под утицајем влаге, ти метали кородирају и то се најбоље види у њиховој кристалној грађи. Обична провера микроскопом могла би за неколико минута да покаже да ли је маска била стотинама година под земљом или не. Међутим, упркос бројним покушајима Дејвида Трејла да од Народног музеја у Атини добије дозволу да маску испита нека независна лабораторија, то никада није урађено.

Грешка у рестаурацији

Кенет Лапатин са Бостонског универзитета нуди мало другачије виђење. Лапатин се већ бавио фалсификатима минојских статуета од злата и слоноваче. Он тврди да је маска у ствари древна рукотворина која је грешком или намерно преправљена у савремено доба. Бркови са Агамемнонове маске имају исти обрис као и горње усне на осталим маскама. У извештају од 2. децембра 1876. године (два дана након завршетка ископавања) бркови се уопште не помињу. Иначе, брадати мушкарац без бркова није реткост у микенској уметности. Шлимановим ископавањима у Микени све време је присуствовао и Панагиотис Стаматакис, грчки археолог, чија је дужност била да надгледа Шлиманов рад, тако да је мала вероватноћа да је Шлиман могао преправити маску одмах након открића.

Треба свакако имати у виду количину и квалитет материјала извађеног из гробова. Стотине предмета требало је очистити од земље, неким је била потребна и помоћ конзерватора. Постоји могућност да је маска какву данас знамо у ствари само коначни изглед обновљеног предмета. Можда је обновљена онако како је Шлиман мислио да треба да изгледа. Он је, каже Лапатин, прекинуо ископавања након чишћења петог гроба из једноставног разлога што Паусанија, за чијим се извештајима поводио Шлиман, помиње само пет гробова. Гробови су били изузетно богати, али је и то у складу са вековним веровањима о богатству Атреида (краља Атреја и његових синова Агамемнона и Менелаја). Шлиман је ископавао и на другим местима која се помињу у Хомеровим еповима, а није нашао ништа. Укратко, маска би лако могла да буде класичан пример погрешне рестаурације која је више у складу са оновременим очекивањима него са стварношћу, како је Калдер приметио.

Геније или срећник?

Калдер на крају признаје да се диви Хајнриху Шлиману који је или невероватно срећан човек или геније који археологе и историчаре вуче за нос већ добрих сто педесет година. Иако Калдер није усамљен у оваквим размишљањима, ниједна од страна није сасвим сигурна у своје тврдње.

Да ли ја маска лажна, остаје да нагађамо све док неко, најзад, не пошаље маску на одговарајућа испитивања. А до тада.... научници ће извесно време имати о чему да расправљају ■

Марко Јанковић

ЗАШТО? КАКО?

КАКО ОСЕЋАМО ЖЕЋ?

Многи верују да жеђ настаје услед сушења грла мада то није тачно. До тога долази из више разлога, као што су нервоза, напоран рад или успорено лучење пљувачних жлезда... и тада промена количине соли у нашој крви изазива жеђ.

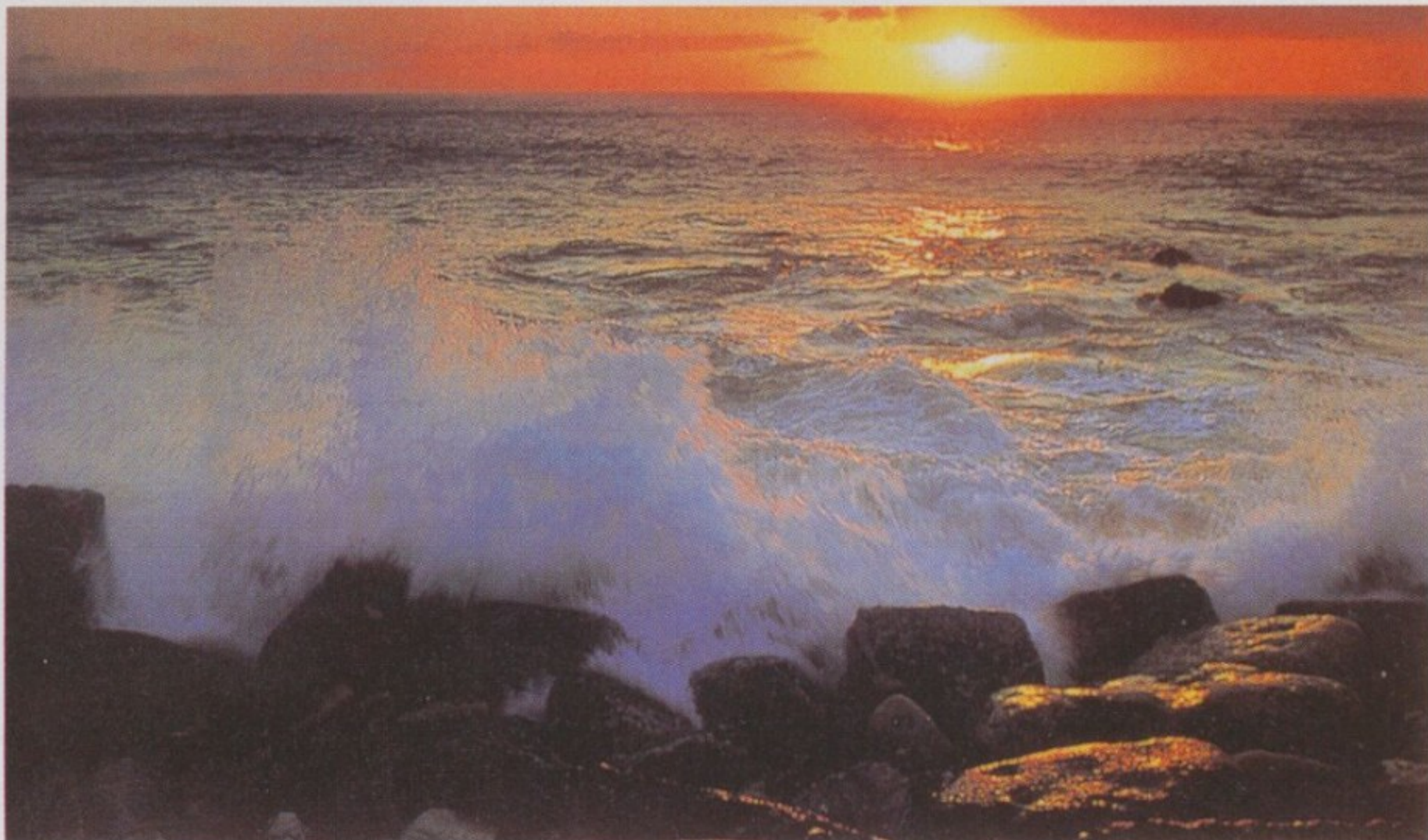
У крви постоје одређене количине соли и воде и ако се тај однос промени у корист соли, настаје осећај жеђи. У мозгу постоји центар за жеђ који одржава одређену количину соли у крви. Уколико се тај однос промени, центар у мозгу реагује тако што шаље поруке задњем зиду ждрела, а оне одатле одлазе у мозак и услед тих комбинованих осећаја настаје оно што ми знамо ко жеђ! ■

ЗАШТО ЈЕ МОРСКА ВОДА СЛАНА?

Вероватно сте се, док се брчкате у мору, много пута питали зашто је та вода слана.

Вода мора и океана слана је због тога што реке растварају минералне соли које са планина доносе у море. Када вода на површини испари, соли остају. Током милиона година количина соли достигла је такве размере да је морска вода постала непитка.

Садржај соли у морској води, изражен у грамима, назива се салинитет. Највећи је у Црвеном и у Мртвом мору ■

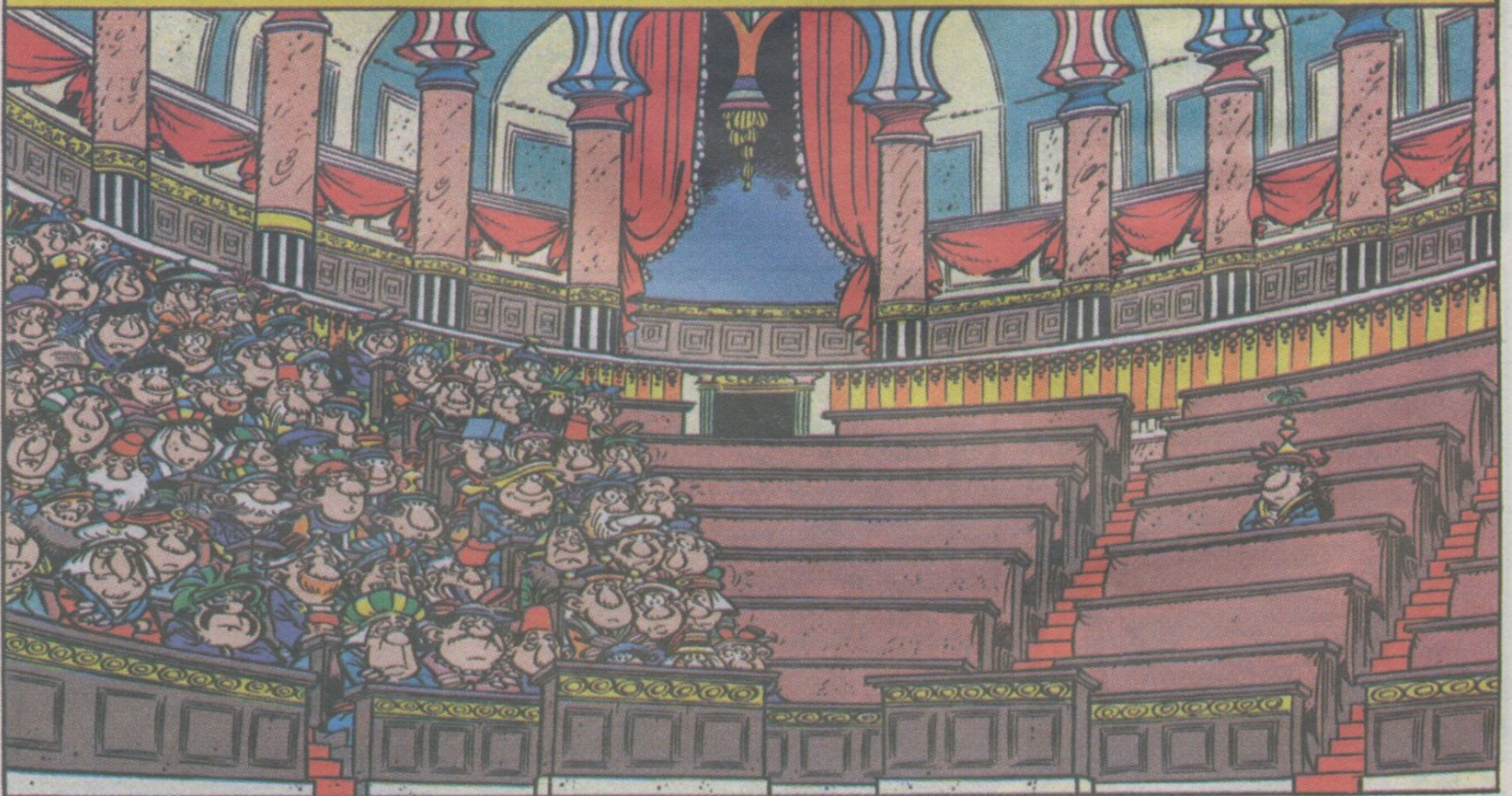

ДУХ ИЗ ОГЛЕДАЛА

НАПИСАО ГОШИНИ, А НАЦРТАО ТАБАРИ

У БАГДАДУ ГРАДУ СВАКИХ ДЕСЕТ ГОДИНА КАЛИФАТСКА СКУПШТИНА ОКУПЛА СЕ ДА БИ ОБНОВИЛА МАНДАТ КАЛИФУ. СКУПШТИНУ ЧИНИ 500 ПРЕДСТАВНИКА КОЈЕ ИМЕНУЈЕ ДОБРИ КАЛИФ ХАРУН ЕЛ ПУСАХ. ЈЕДАН ОД ЊИХ ПЛАЊЕНИК ЈЕ ЗЛОГ ВЕЛИКОГ ВЕЗИРА ИЗНОГУДА. КАЛИФОВЕ ПРИСТАШЕ СЕДЕ ЛЕВО, ИЗНОГУДОВ ПЛАЊЕНИК ДЕСНО. ЗАСЕДАЊЕ ОБИЧНО ПРОТИЧЕ ОВАКО...

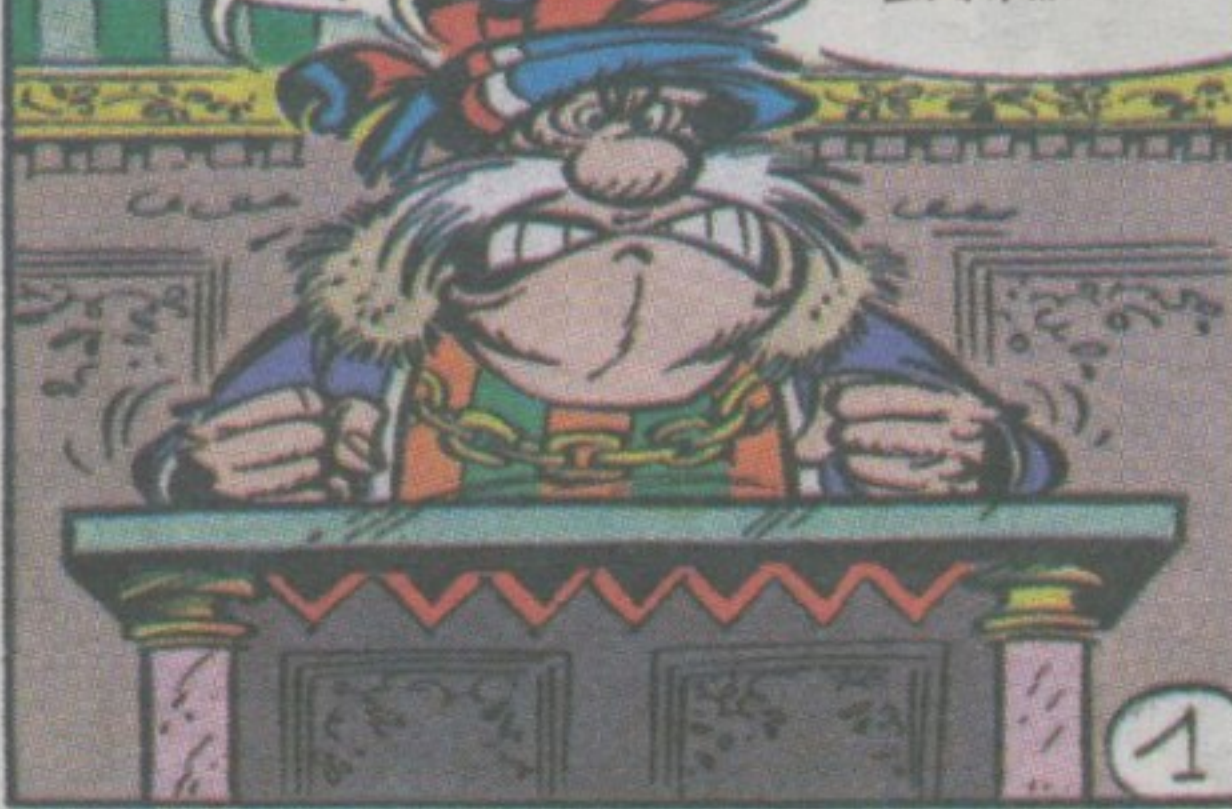

ПРЕДСЕДНИК (КАЛИФОВ РОЂАК)
ОТВАРА СКУП...

РОДОЉУБИ КОЈИ СУ ДА КАЛИФ (НЕКА ЈЕ
ХИФАДУ ПУТА БЛАГОСЛОВЕН) ОСТАНЕ
НА ПРЕСТОЛУ НЕКА ДИГНУ РУКУ!

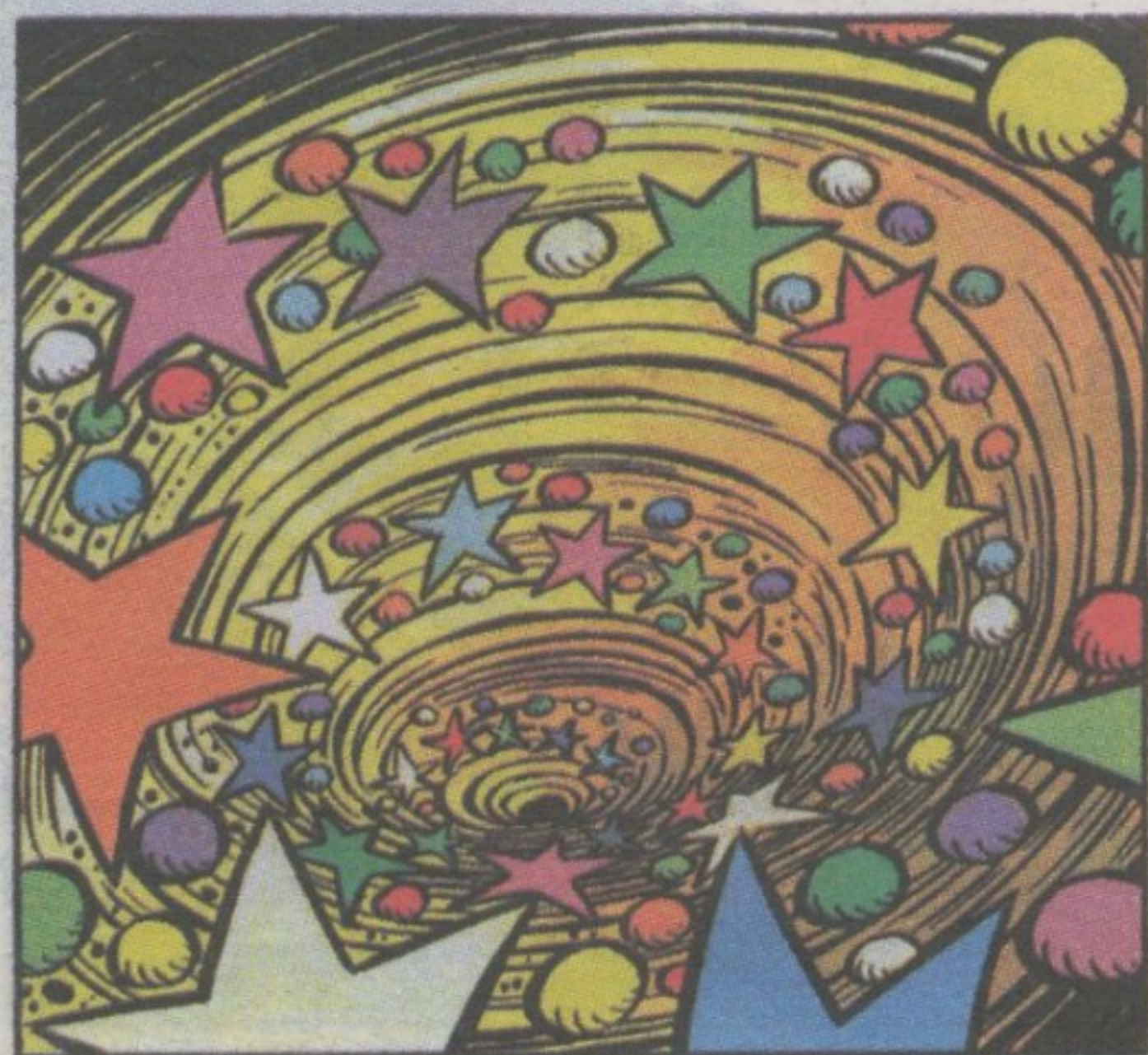

БЕДНИ, ИЗДАЈНИЧКИ ЦРВ КОЈИ ЈЕ ЗА
СМЕЊИВАЊЕ КАЛИФА (НЕКА МУ СВА
УЖИВАЊА БОЖЈЕГ ВРТА БУДУ ПОДАРЕНА)
УСУДИ ЛИ СЕ ДА ДИГНЕ СВОЈУ
ШАПУ...

СА 499 ГЛАСОВА ПРОТИВ 1 ГЛАСА ОНОГ
ВЕЛИКОГ ИЗРОДА, КАЛИФОВ МАНДАТ
(НЕКА ГА СРЕКА ПРАТИ И КРОЗ БУДУЋЕ
ВЕКОВЕ) ПРОДУЖЕН
ЈЕ ЗА ЈОШ
10 ГОДИНА!
СКУП ЈЕ
ЗАВРШЕН!

НАРОДНО ВЕСЕЉЕ!
ПРИРЕДИТИ
КАЛИФ ЋЕ
ЊЕГОВОГ МАНДАТА,
ОБНАВЉАЊУ
СКУПШТИНИ О
ГЛАСАЊА У
ЈЕДНОГЛАСНОГ
СКОРО
ВЕЧЕРАС, ПОСЛЕ

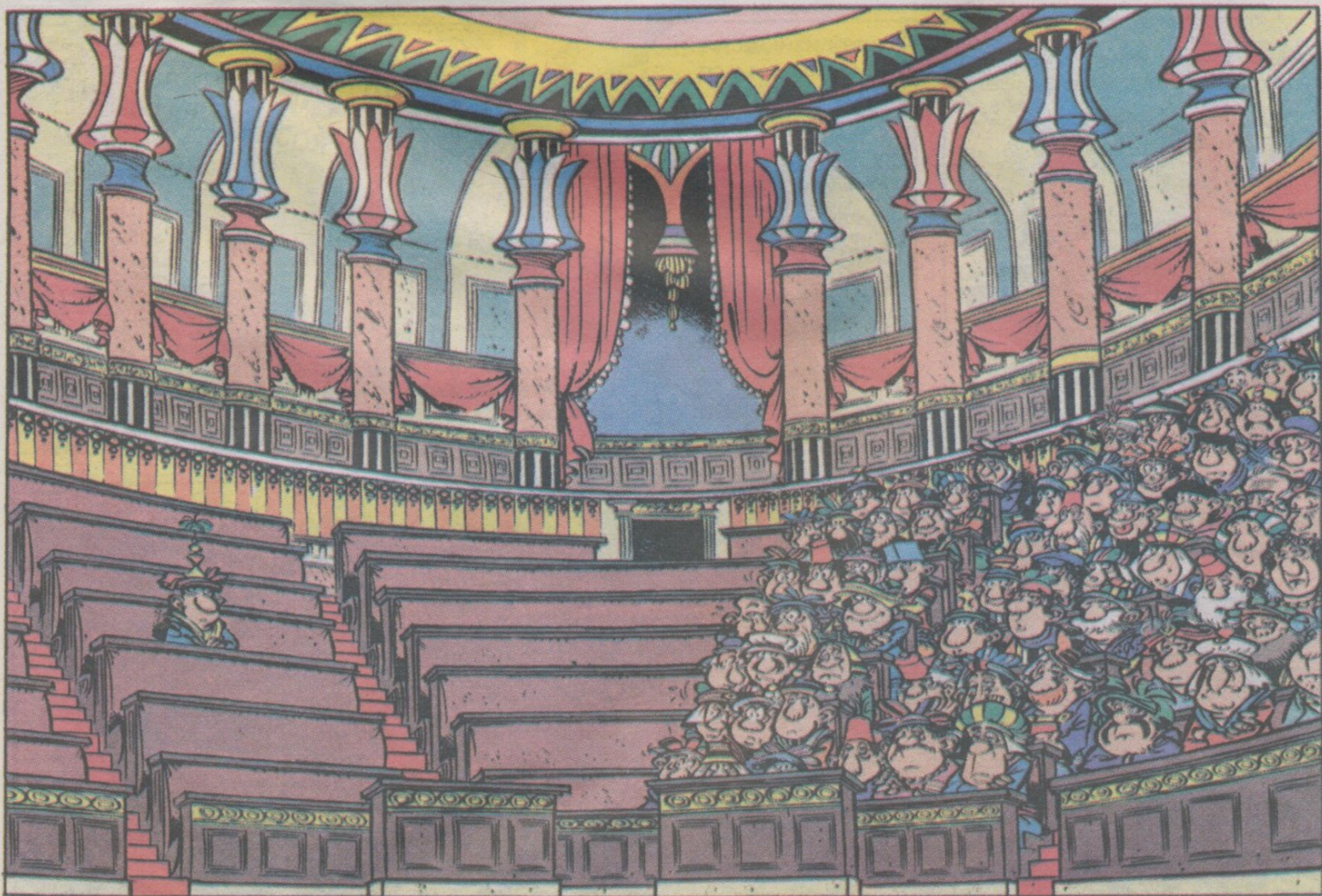
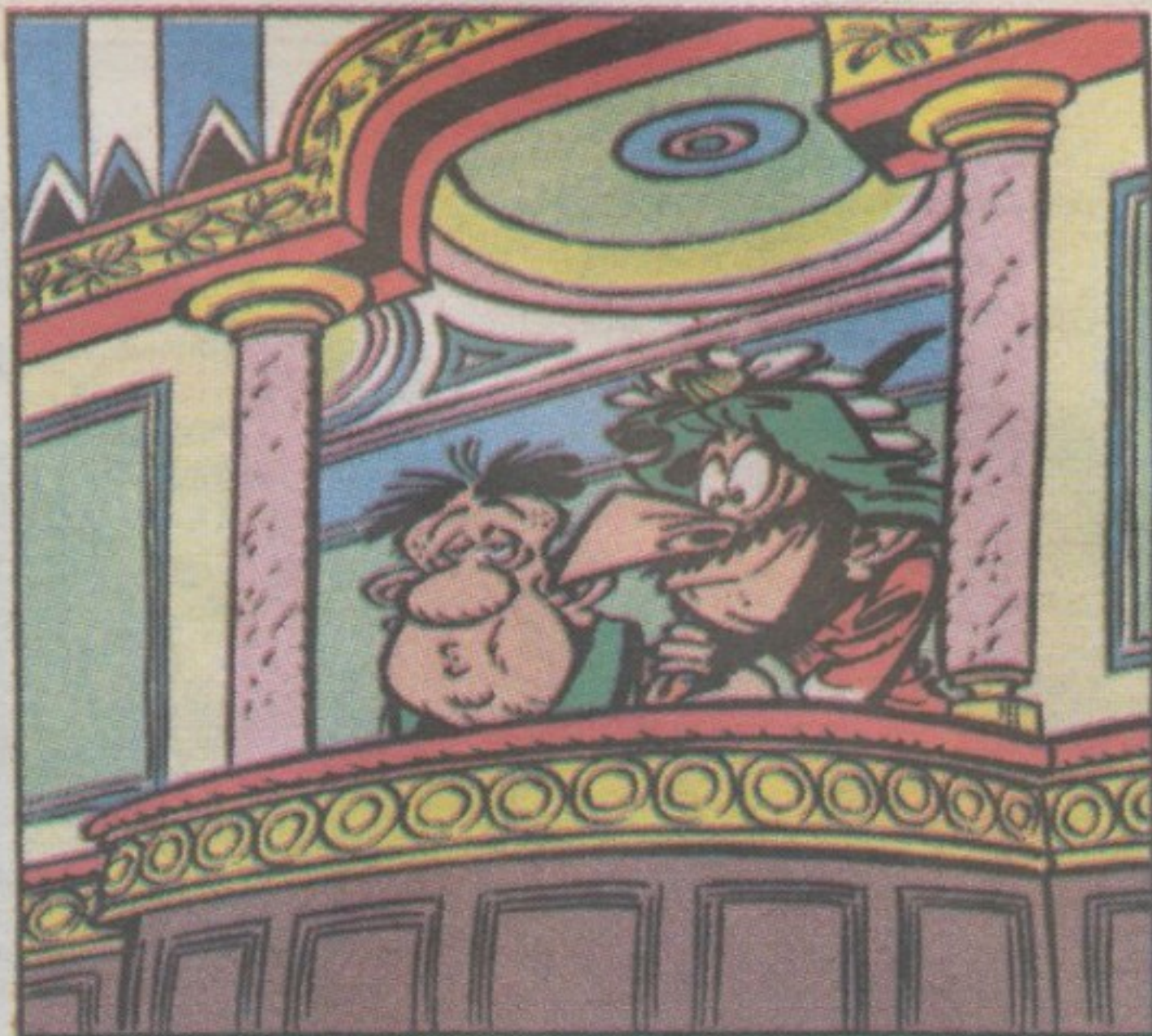
ВЕЧЕРАС, ПОСЛЕ
СКОРО
ЈЕДНОГЛАСНОГ
ГЛАСАЊА У
СКУПШТИНИ О
ОБНАВЉАЊУ
ЊЕГОВОГ МАНДАТА,
КАЛИФ ЋЕ
ПРИРЕДИТИ
НАРОДНО ВЕСЕЉЕ!

ИДЕМО У СЛУЖБЕНУ ЛОЖУ!
У ЊОЈ САМ ДО САДА
ПРИСУСТВОВАО ПОБЕДИ
СВОГ ПРЕТХОДНИКА...

ГОСПОДО ПОСЛАНИЦИ, НИШТА НЕЋУ ДА ВАМ
САВЕТУЈЕМ, АЛИ ТРАЖИМ ДА МИСЛИТЕ НА
НЕМИРЕ У ГРАДУ...

НЕКА ОНИ КОЈИ СУ
ДОВОЉНО ЛУДИ ДА
ГЛАСАЈУ ЗА КАЛИФА
ДИГНУ РУКУ!

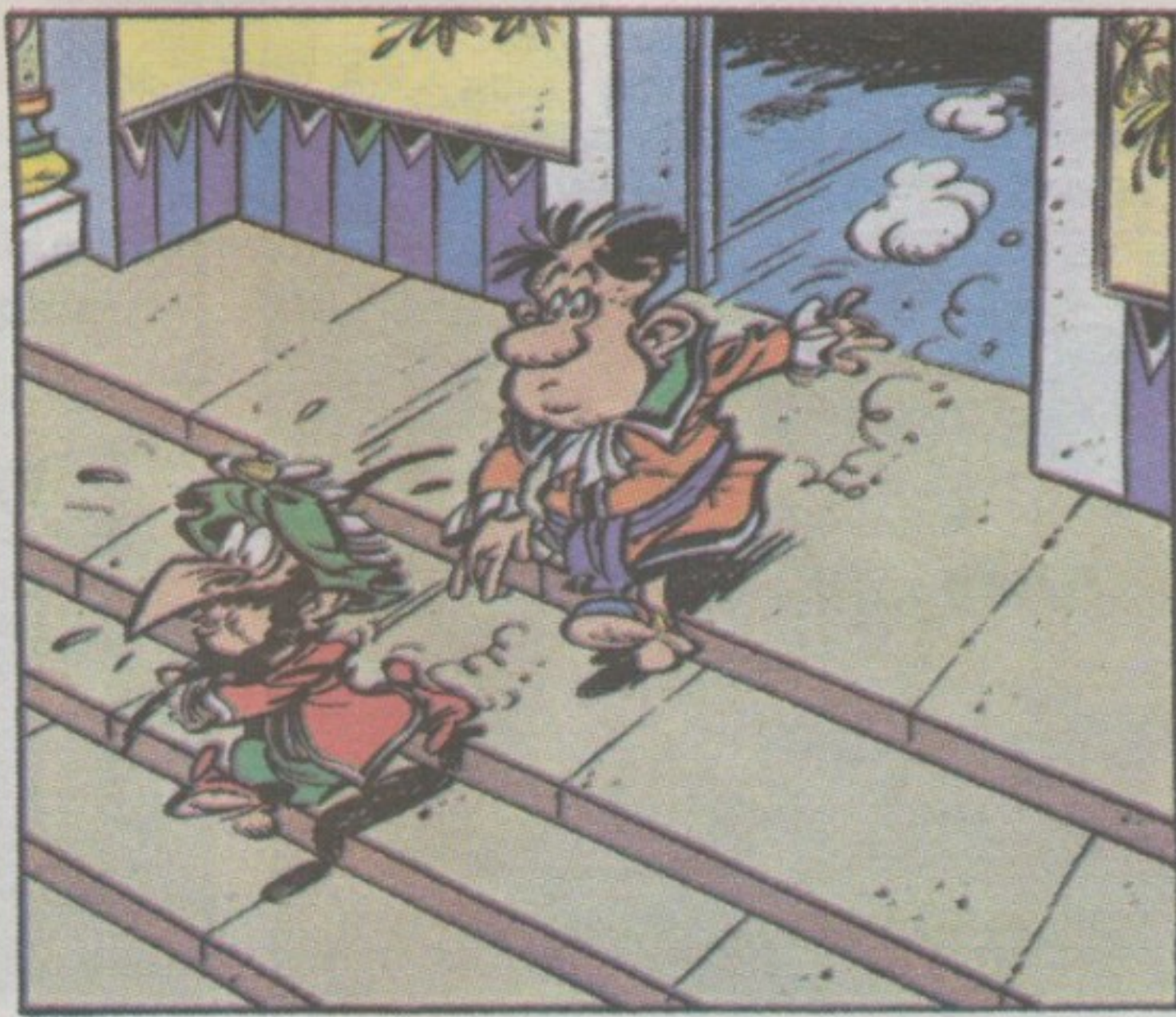

ОНИ КОЈИ СЕ НЕ БОЈЕ
НАРОДНОГ БЕСА И КОЈИ
ГЛАСАЈУ ПРОТИВ КАЛИФА НЕКА
ДИГНУ РУКУ!

ЕНО ГА!
НА КОЛАЦ!
СМРТ!

ПА, РЕКАО САМ ТИ ДА ГЛЕДАШ НА ОБЕ СТРАНЕ КАД ПРЕЛАЗИШ УЛИЦУ!

НЕ МАРИ! САКРИЋУ СЕ У ЗАБАВНИ ПАРК!

ЖИВЕО ХАРУН ЕЛ ПУСАХ,
НОВИ КАЛИФ БАГДАДА!

СМРТ ПОДЛОМ
ИЗНОГУДУ!

САЛА
ОГЛЕДАЛА!
СПАСЕН САМ!

ШТА СМЕРАШ?

ДА ПРОЂЕМ КРОЗ
НЕКО ОД ОВИХ
ОГЛЕДАЛА И ВРАТИМ
СЕ У СВОЈ СВЕТ!

ПАЗИ! ТО ШТО ДРЖИШ У
РУКАМА НЕКЕ ТЕ
ВРАТИТИ У ТВОЈ СВЕТ!

НЕМА МИ
ДРУГЕ!
ЗБОГ ОМ!

АЛ' ТО
ОГЛЕДАЛО
ДЕФОРМИШЕ!

НАЈЗАД СТЕ СЕ ВРАТИЛИ, ГАЗДА!
ГДЕ СТЕ ТО ДОСАД БИЛИ?

КРАЈ

МОДЕСТИ БЛЕЈЗ

ЉУБИТЕЉИ ВРЕМЕПЛОВА

НАПИСАО ПИТЕР О' ДОНЕЛ
НАЦРТАО НЕВИЛ КОЛВИН

РАНО
ЈУТРО У
РИМУ...

ОВО НЕ МОЖЕ ДА
БУДЕ ВИЛИ, ОН ИМА
КЛУЧ... А И НЕ
ОЧЕКУЈЕМ ГА ДА
ДОЂЕ ОВАКО
РАНО!

5520

ЈА САМ,
ГВИДО!

ОХ!
НЕ!

5521

МОДЕСТИН
АПАРТМАН У
БЛИЗИНИ ВИА
ВЕНЕТО...

МОЛИМ ТЕ, МОДЕСТИ!
ПУСТИ МЕ ДА УЂЕМ! НИСАМ
ЛИ ЈА ТВОЈ ОМИЉЕНИ
ИТАЛИЈАНСКИ НОВИНАР?

ИТАЛИЈАНСКИ НОВИНАР
НЕ МОЖЕ ДА БУДЕ
ДОПАДЛИВ!

ВИЛИ ГАРВИН ЋЕ
ДА МИ СЕ ПРИДРУЖИ
ДА СЕ У МИРУ ОВДЕ
ОДМОРИМО! АЛИ,
ПОШТО ТИ НЕ ЗНАШ
ШТА ЗНАЧИ МИР
- ОДЛАЗИ!

ПОВРЕЂУЈЕШ
МЕ, КАРИСИМА!

МОДЕСТИ, ТИ СИ ТАКО
ЛЕПА, ТАКО ДОБРА...
КАКО МОЖЕШ ДА
ОДБИЈЕШ ДА
ПОМОГНЕШ ЈЕДНОМ
ОБИЧНОМ РИМСКОМ
НОВИНАРУ...

...ЧИСТОМ,
НЕВИНОМ И
НЕСЕБИЧНОМ
ПОПУТ ГОЛУБА?

БРИШИ ИСПРЕД
МОЈИХ ВРАТА,
ГВИДО!

ПОСЛЕДЊА ТРИ ПУТА КАДА
СМО СЕ ВИДЕЛИ УМЕШАО СИ
МЕ У МАФИЈАШКО УБИСТВО,
ШТРАЖ ФУДБАЛЕРА И КРАЂУ
ШЕСТОРО КОЛА!

НИКО НИЈЕ
САВРШЕН,
КАРА МИА!

5522

МОДЕСТИ ЈЕ
ЗАЛУПИЛА
ВРАТА ИСПРЕД
НОВИНАРОВОГ
НОСА...

ЗБОГОМ,
ГВИДО!

АЛИ, МОДЕСТИ, ХТЕО
САМ САМО ДА ТЕ ПИТАМ
ХОЋЕШ ЛИ ДА ЛЕТИШ СА
МНОМ БАЛОНОМ...

ДА ЛЕТИМ БАЛОНОМ?!
ОХ... ТО НИКАД НИСАМ
ПРОБАЛА...

АХ! ОСЕКАМ ДА
САМ ДИРНУО ТВОЈЕ
ТОПЛО, ДАРЕЖЛИВО
СРЦЕ!

НЕ СРЦЕ! ДИРНУО
СИ МИ РАЗУМ! УЛАЗИ
И ИСПРИЧАЈ МИ О
ТОМ ЛЕТУ!

5523

МОЈ УРЕДНИК ИМА
БУДАЛАСТУ ЗАМИСАО, ЖЕЛИ
ИЗВЕШТАЈ СА ТАКМИЧЕЊА
ЛЕТА БАЛОНОМ И СПУШТАЊА
НА МЕТУ! А ТО ТАКМИЧЕЊЕ
ЈЕ ДАНАС ПОПОДНЕ!

РЕДАКЦИЈА ЈЕ
ЗАКУПИЛА БАЛОН И
ПРИЈАВИЛА ТИМ
- МЕНЕ И ДЕВОЈКУ!

НАРАВНО,
ОВО ЈЕ РИМ!

МИ ЋЕМО ДА ПОБЕДИМО,
ЛЕПО И ПОШТЕНО, А ТИ
И ЈА ТО МОЖЕМО
ИЗВЕСТИ ПРЕВАРОМ!

С ТОБОМ, ГВИДО,
НЕЧАСНОСТ ПОСТАЈЕ
УМЕТНОСТ!

ВИЛИ
ГАРВИН ЈЕ
ДОПУТОВАО
У РИМ...

УПРАВО САМ
СЛЕТЕО! БИЉУ
КОД ТЕБЕ ЗА
ПОЛА САТА!

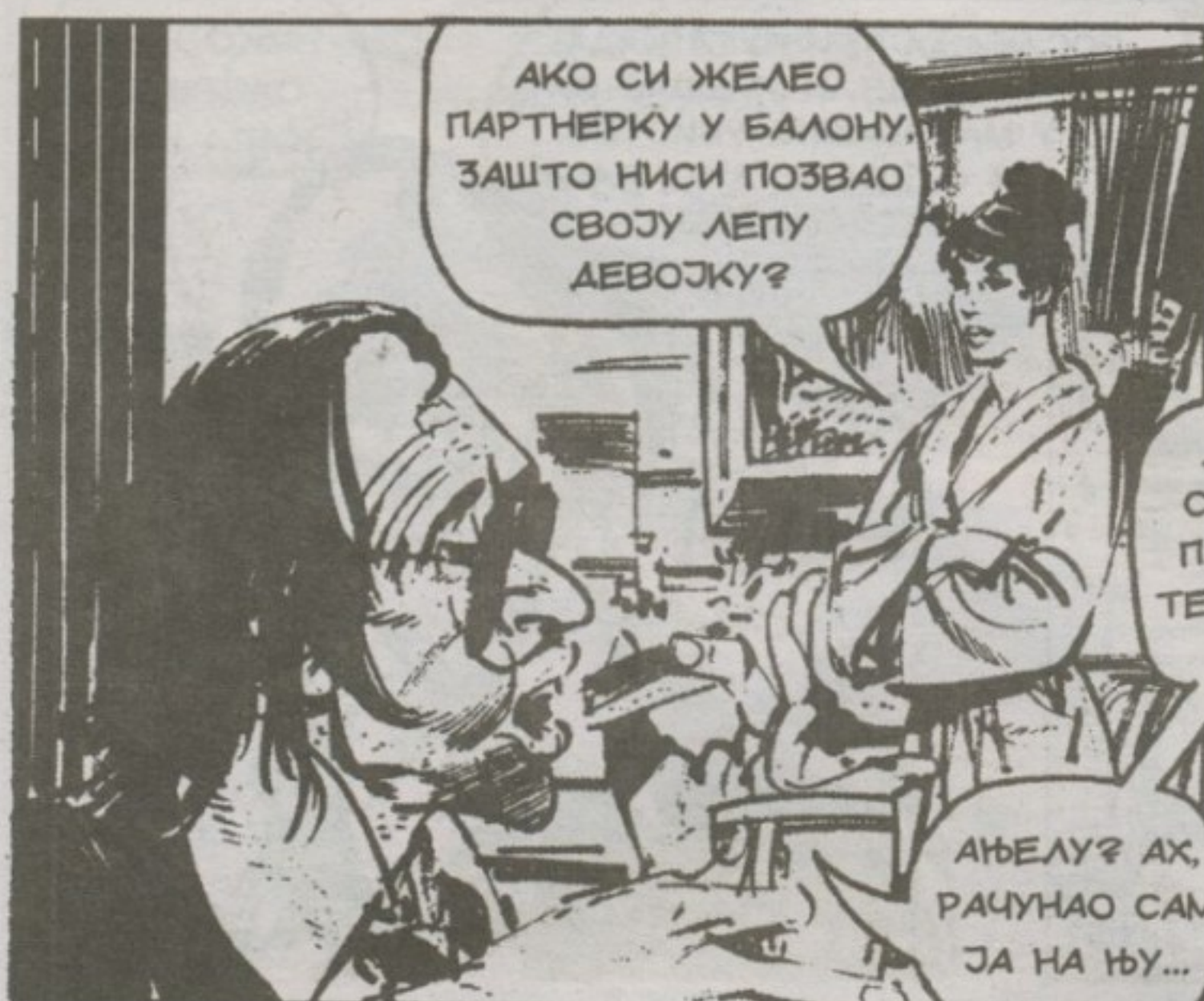
ДИВНО! ОВДЕ ЈЕ
ГВИДО! ЖЕЛИ ДА С
ЊИМ УЧЕСТВУЈЕМ НА
ТАКМИЧЕЊУ У ЛЕТУ
БАЛОНОМ!

С
ЊИМ?!

МНОГО СРЕЋЕ! КАЖИ
ГВИДУ ДА ЋЕ МИ БИТИ
ЗАДОВОЉСТВО ДА
ДРЖИМ АЊЕЛУ ЗА РУКУ
ДОК ОН БУДЕ У
ВИСИНАМА!

АЊЕЛА...
АХ, ДА!

АКО СИ ЖЕЛЕО
ПАРТНЕРКУ У БАЛОНУ,
ЗАШТО НИСИ ПОЗВАО
СВОЈУ ЛЕПУ
ДЕВОЈКУ?

...АЛИ, ОТКРИО
САМ ДА СЕ ОНА
ПЛАШИ ВИСИНЕ!
ТЕК ДАНАС МИ ЈЕ
ТО РЕКЛА!

АЊЕЛУ? АХ,
РАЧУНАО САМ
ЈА НА ЊУ...

И ТАКО СИ
СЕ ОДЛУЧИО
ЗА МЕНЕ...

ЗНАМ ДА ЋУ
ЗАЖАЛИТИ ЗБОГ
ОВОГА, АЛИ У РЕДУ...
ИДЕМ С ТОБОМ,
ГВИДО!

ОДЛИЧНО!
ОВАЈ... ИМА
ЈОШ ЈЕДНА
СИТНИЦА...

ТРЕБА НАМ
ПОДРШКА СА
ЗЕМЉЕ! СВАКУ
ЕКИПУ ТРЕБА ДА
ПРАТЕ КОЛА!

ЛУКАВО...
ВЕТАР БИ
МОГАО ДА
ОДНЕСЕ БАЛОН
БИЛО ГДЕ!

ПОТРЕБАН НАМ ЈЕ
НЕКО КО ДОБРО
ВОЗИ И ЗНА ДА
ЧИТА МАПУ! РЕЦИМО,
ВИЛИ ГАРВИН!
МОГАО БИ ДА РАДИ
С МОЈОМ АЊЕЛОМ!

ЗБОГ ЊЕНОГ ЛИЦА И
ИЗГЛЕДА, ОБЕРУЧКЕ ЋЕ
ПРИХВАТИТИ ПОНУДУ!

ЗНА ЛИ
ОНА ДА
ЧИТА
МАПУ?

СВАКАКО! КОЛА
САМО ТРЕБА ДА
ИДУ НА СЕВЕР!

ТАКМИЧЕЊЕ
БАЛОНА ЈЕ
ПОЧЕЛО...

МЕСТО НА КОЈЕ СЕ
СЛЕКЕ! НА МАПИ ЈЕ
ОБЕЛЕЖЕНО
ЦРВЕНИМ!

ШТА ТАЧНО ЗНАЧИ
СПУШТАЊЕ НА МЕТУ?

ВИДИМ...
УДАЉЕНО ЈЕ
НЕКИХ
ПЕТНАЕСТ
КИЛОМЕТРА
ОДАВАД!

5530

ДОЛЕ, У
ПРАТЕКЕМ
ТИМУ...

НА
ПОГРЕШНОМ
СМО ПУТУ,
АЊЕЛА!

ДАКЛЕ, ИДЕМО НА
ЈУГ! МОРАМ ОВАКО
ДА СЕ ОКРЕНЕМ ДА
БИХ ЧИТАЛА МАПУ!

ЈЕ Л' ТИ ТО ЧИТАШ
ПРИРУЧНИК ЗА
ЛЕТЕЊЕ?

РЕКАО СИ МИ ДА СИ
ОБУЧЕН! ПОКАЗАО СИ
МИ ДОЗВОЛУ!

ФАЛСИФИКОВАО
САМ ЈЕ,
КАРИСИМА, ИНАЧЕ
НАС НЕ БИ
ПУСТИЛИ ДА
ЛЕТИМО!

ДА! МОРАМ ДА
ВИДИМ КАКО
ДА ИСКЛУЧИМ
ГОРИОНИК!
ПЕЊЕМО СЕ
СВЕ ВИШЕ И
ВИШЕ!

5531

ГВИДО, КАДА
ТЕ БУДЕМ
УБИЛИ,
ИГРАЋУ НА
ТВОМ ЛЕШУ!

РАДИЈЕ ЋУ
ПОДНЕТИ
ТВОЈ ПЛЕС
НЕГО ИШТА
ДРАГА
МОЈА!

АЛИ, САД ЈЕ
НАЈВАЖНИЈЕ ДА
ИСКЛУЧИМО ГРЕЈАЧ!
ОВАД ПИШЕ ДА
БАЛОН МОЖЕ ДА СЕ
РАСПАДНЕ НА
200 СТЕПЕНИ!

ДАЈ МИ
КЊИГУ!

УБРЗО...

АХ! ОВО
ЈЕ ВЕНТИЛ!

МОДЕСТИ, ТИ СИ
ТАКО ДИВНА, И
ТАКО ЛЕПА И...
ТАКО ДОБРА!

5532

БАШ МИ ЈЕ ДРАГО
ШТО САМ ТЕБЕ
ОДАБРАО ДА МИ
ПОМОГНЕШ ДА
НАПРАВИМ РУБРИКУ
ЗА МОЈЕ НОВИНЕ!

ВИЛИ,
ДА ЛИ
МЕ
ЧУЈЕШ?

ЧУЈЕМ ТЕ, ПРИНЦЕЗО,
АЛИ НЕ ВИДИМ БАЛОН!
ОТИШЛИ СТЕ У
ОРЕБТУ!

НИСАМ
ИЗНЕНАЂЕНА...

ГВИДО ЈЕ
СЛАГАО ДА ИМА
ЛЕТАЧКОГ
ИСКУСТВА, А
ДОЗВОЛУ ЈЕ
ФАЛСИФИКОВАО...
ОН НИКАДА ПРЕ
НИЈЕ КРОЧИО У
БАЛОН!

О, ЗАБОГА!
ЈЕСИ ЛИ ТИ
ТО ЗНАЛА,
АЊЕЛА?

ПА, РЕКАО МИ ЈЕ...
АЛИ, КАД ЈЕ
НЕКО ТАКАВ
ЛАЖЛИВАЦ, НЕ
ЗНАШ ШТА ЈЕ
ИСТИНА!

5533

ЦРНА МАЧКА

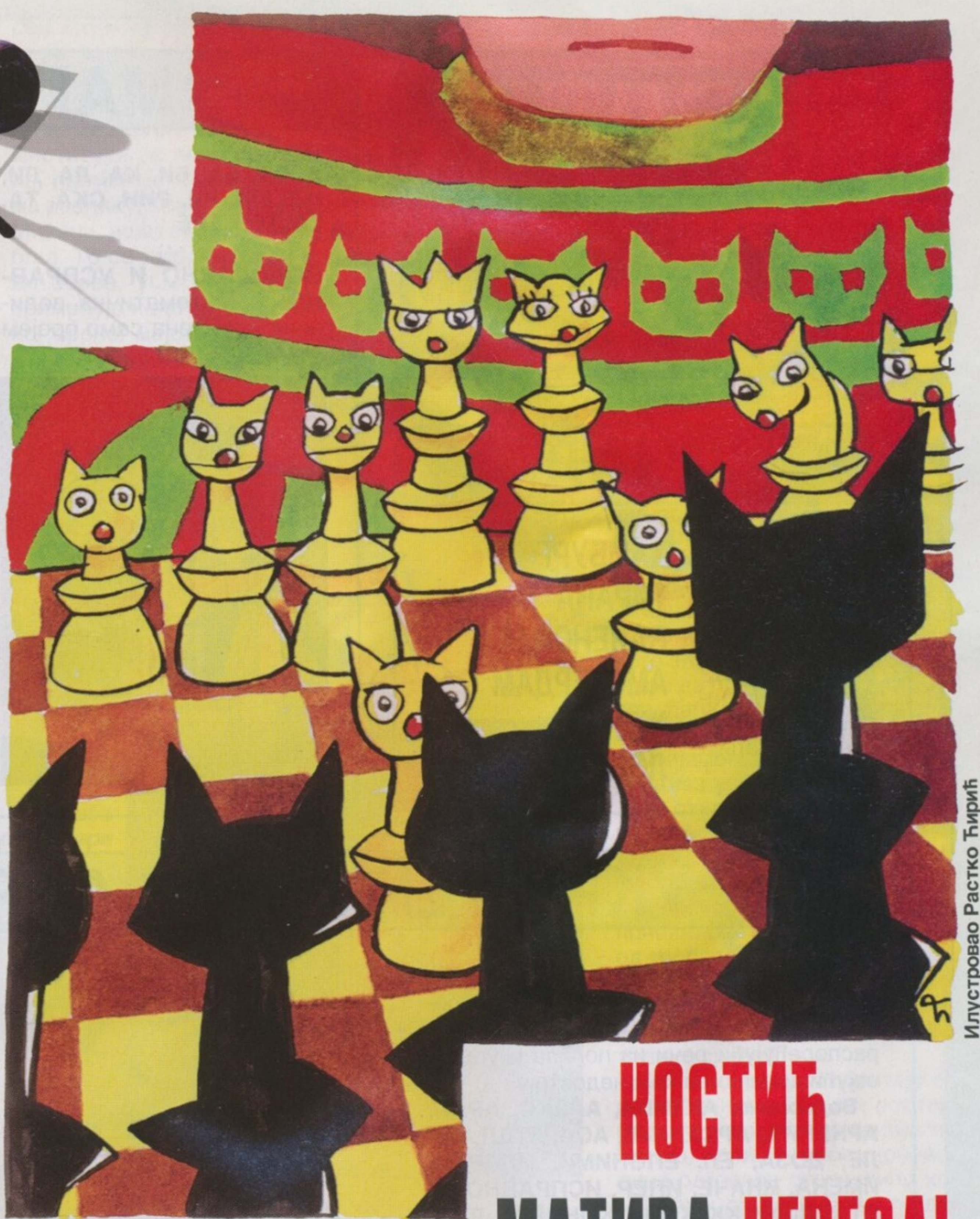
Јесу ли шахисти сујеверни? Можда. Ако добро стоје на шаховском турниру, неки – примећено је – играју у истом оделу или пишу истом оловком. Одлазећи на шаховско такмичење, клоне се црне мачке јер је уврежено схватање да она доноси несрећу. На једну партију меча са Евеом у Холандији 1935. године доктор Аљехин закаснио је управо због сујеверја. Црна мачка претрчала је испред аутомобила у ком је био Аљехин и он је онда замолио возача да промени правац. Аљехин је, иначе, волео сијамске мачке. Имао је две, звале су се Шах и Мат. Кад је одлазио на шаховска такмичења, једна од њих обавезно је била у друштву с њим и његовом супругом. Славни шахиста чак је носио џемпер са извезеним ликом мачке.

На турниру кандидата за првака света у Будимпешти 1950. године група учесника турнира наишла је, идући градом, на црну мачку која им је пресекла пут. Велемајстор Бронштајн, са још неколико шахиста, одбио је да пређе улицу којом је прошла мачка. Али, Паул Керес, који није био сујеверан, храбро је кренуо напред. И шта му се догодило? Поражен је у следећем колу! ■

БЛИСТАВА ЗАВРШНИЦА

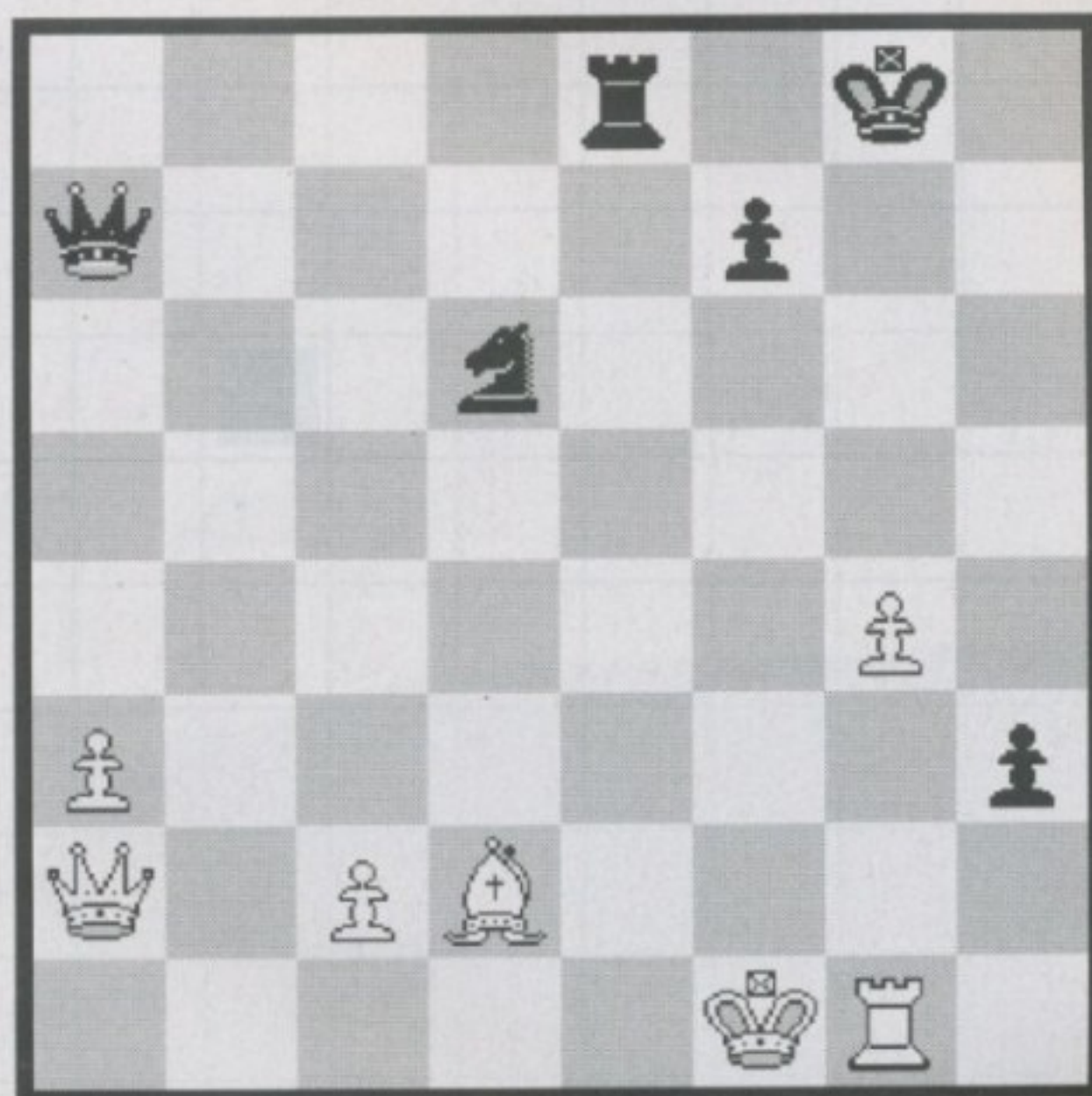
Велемајстор Бора Костић рођен је у Вршцу 24. фебруара 1887. године. Тамо је учио школу и гимназију, а економске науке у Будимпешти. По завршеном школовању запослио се у Келну, извесно време као трговачки путник да би затим цео живот посветио шаху.

Костић се у Келну састао у мечу са прваком Рајнске области Вијардом кога је победио са 5:0. Једна од победа ушла је у ризницу најлепших остварења на 64 поља. То

Илустровао Растко Ђирић

је позиција на дијаграму у којој је Костић био црни. Очигледно је да је његова позиција била боља и да се бели краљ нашао у блокираном положају. Само је требало наћи кључ којим ће се партија окончати. Наш велемајстор у томе је био велемајстор.

Завршетак партије изведен је на овај начин: 1. ... Se4 2. Le1 (ловац брани краља од мата на е2 – али узалуд) 2. ... Df2+!! 3. Lf2: Sd2 мат! ■

КОСТИЋ МАТИРА КЕРЕСА!

Бора Костић је био ненадмашан и неуморан у свим врстама игре на 64 поља. Оиграо је више од 1000 симултаних утакмица, био рекордер у игри на слепо, учествовао је на турнирима, брзо је заказивао мечеве, нарочито брзопотезне. Док је био млађи, мало ко је могао да му одоли у игри на пет минута, па тако и будући кандидат за првака света Керес.

На Шаховској олимпијади у Стокхолму 1937. године Бора Костић је играо брзопотезне партије са многим учесницима. Један од њих био је млади Паул Керес који је играо 1. таблу за Естонију (од 15 партија освојио је 11 поена) док је Костић наступао на 4. табли за екипу Југославије (од 18 партија освојио је 11,5 поена).

Бели: Костић Црни: Керес
Шкотска партија

1. e4 e5 2. Sf3 Sc6 3. d4 ed4 4. Lc4 Sf6 5. 0-0 d5? 6. ed5 Sd5: 7. Sg5 Le7 8. Sf7:!! Kf7: 9. Dh5+ g6 10. Ld5:+ Kg7 11. Lh6+ Kf6 12. Dg5 мат! ■

Славко В. Домазет

— четрдесет један

ПОМИЦАЉКА

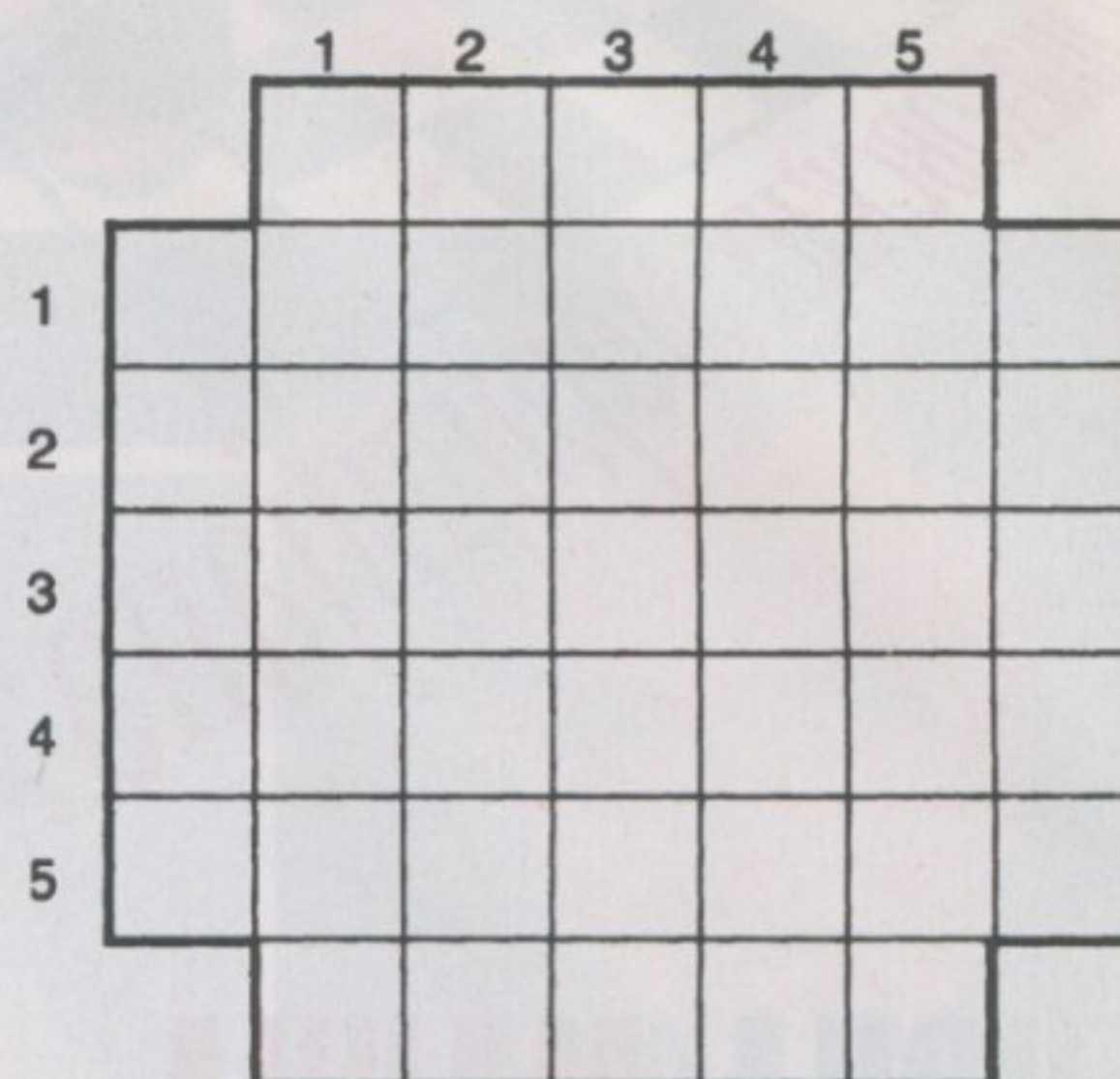
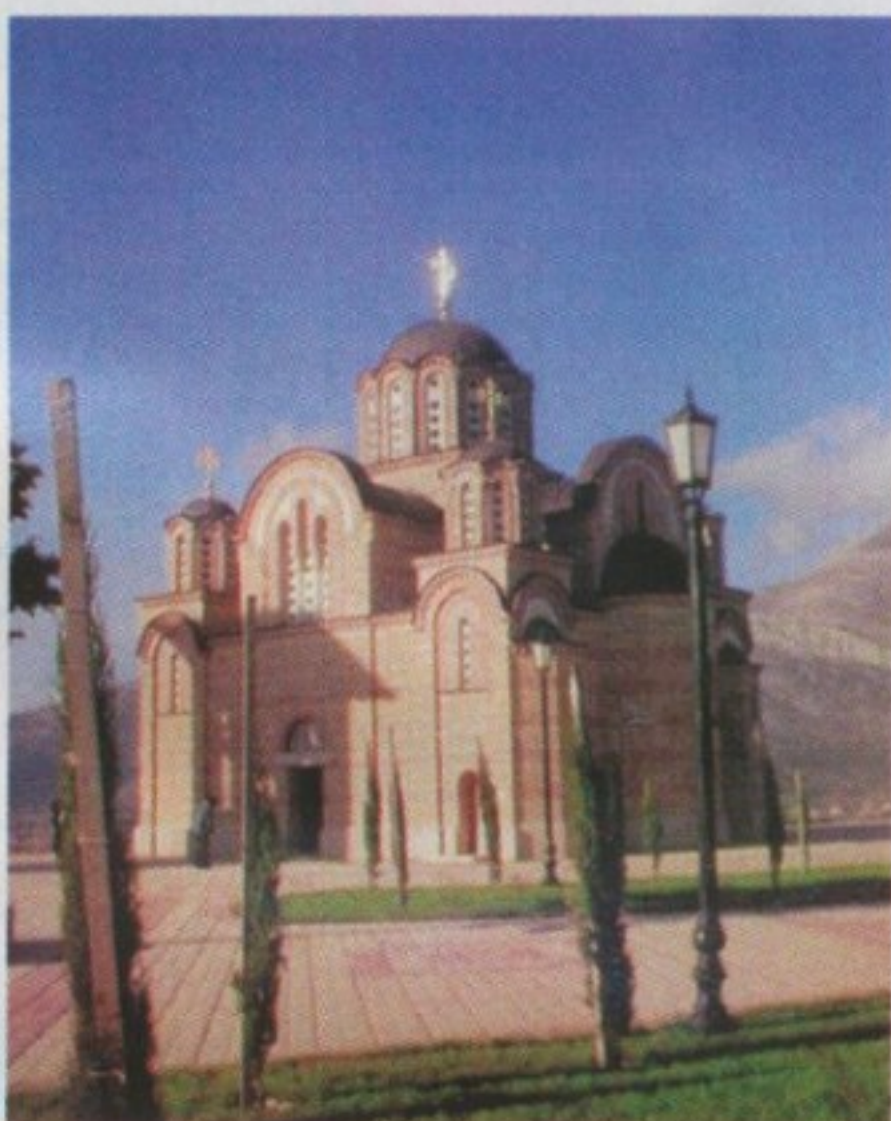
Називе европских градова помакните лево-десно тако да у две узастопне усправне колоне добијете називе градова у Италији и Немачкој.

ХАМБУРГ
ТИРАНА
ВАЛЕНСИЈА
АМСТЕРДАМ
ЖЕНЕВА
ЛОНДОН

МАГИЧНИ ЛИК

А, БА, БА, БИ, КА, ЛА, ЛИ, ЊЕ, ПИ, РИ, РИН, СКА, ТА, ТА, ТЕН, ТРЕ

ВОДОРАВНО И УСПРАВНО: 1. Математичка величина одређена само бројем

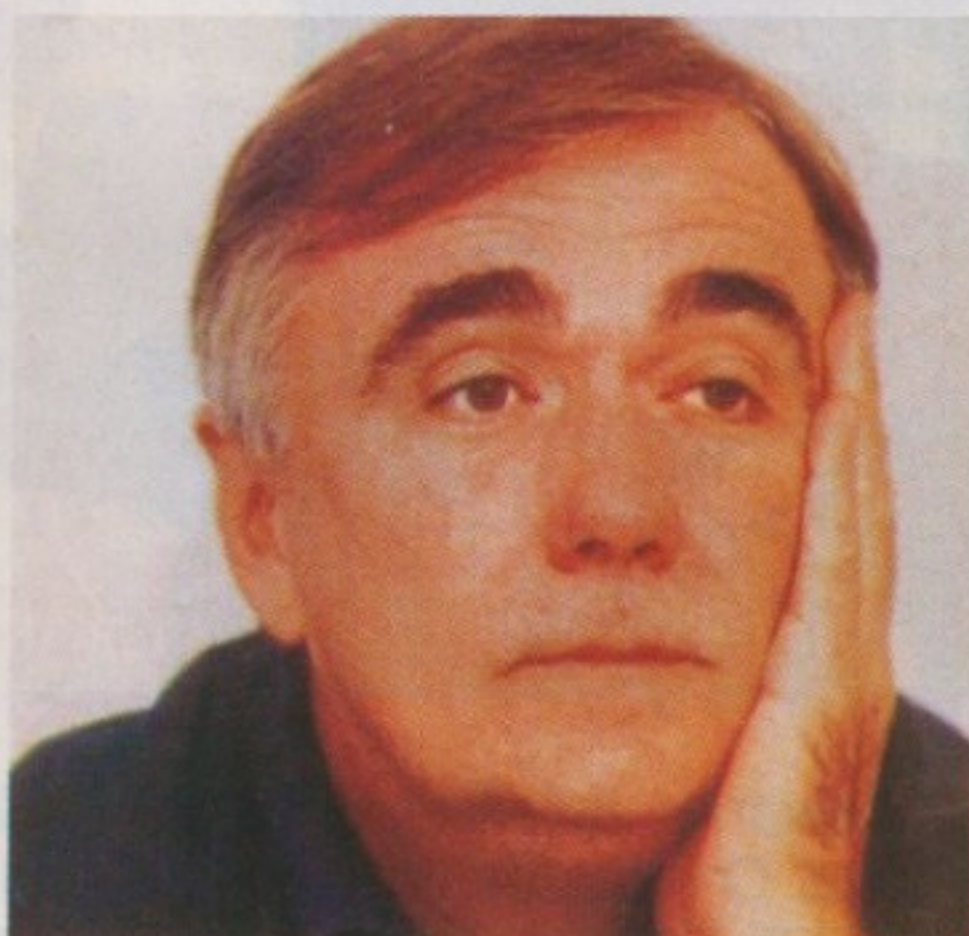

(мн), 2. Вођа тима, 3. Јунак источњачке приче о 40 хајдука, 4. Припадник народа у Азији, 5. Град у ком се налази црква са слике, где је сахрањен Јован Дучић ■

УКРШТЕНИЦА ЗА СТРПЉИВЕ

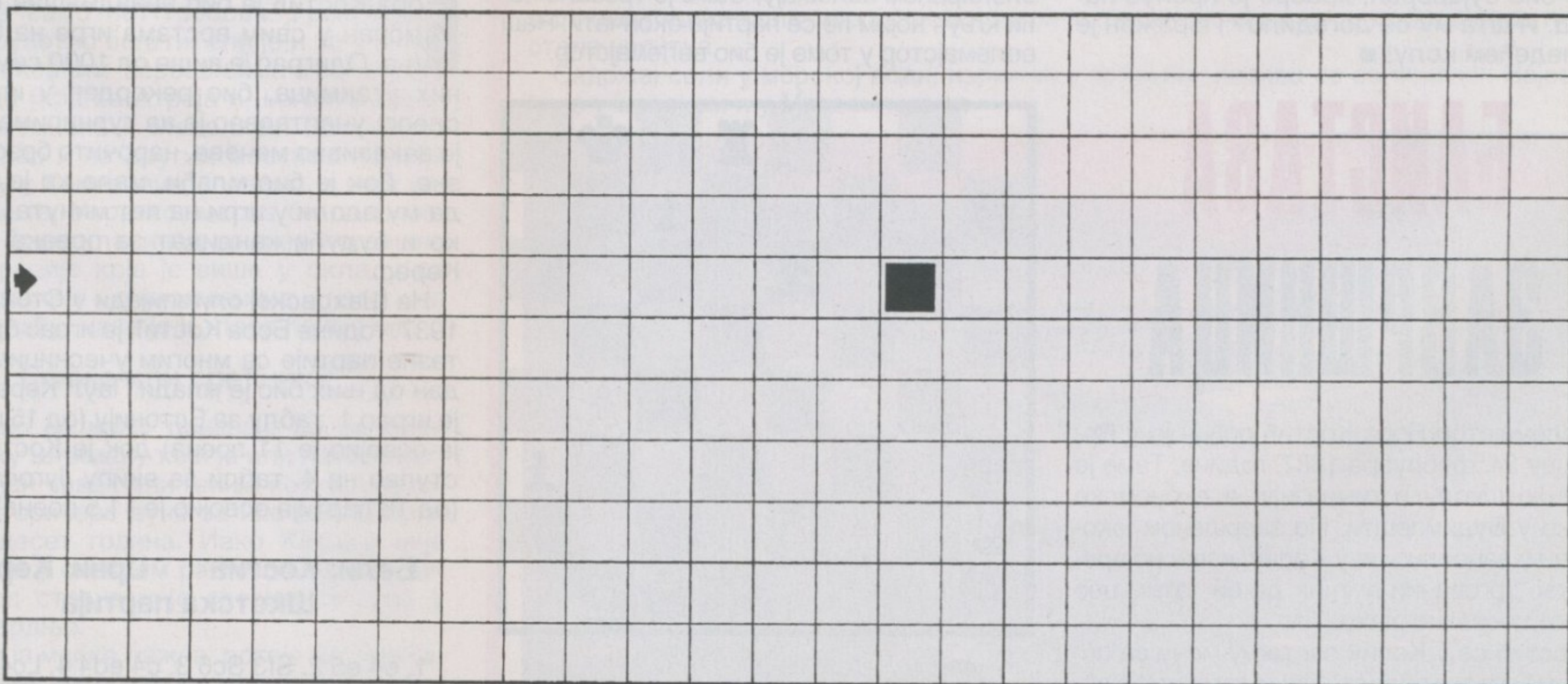
На слици је наш драмски писац. Његово име и презиме упишите у смеру стрелице, а укрштеницу даље решавајте распоређујући речи из пописа и уцртавајући црна поља која недостају.

Водоравно: АКТИВА, АЛЕКС, АРАЛ, АРНЕРИЋ, АРСЕНИЈЕ, АСА, АТЕЛ, ВУЛЕ, ДОЗА, ЕЛ, ЕПОНИМИ, ИЛАРСИ, ИМЕНА, ИНАЧЕ, ИПЕР, ИСПРАВНОСТ, ИТАЛИЈАН, КК, КОНИ, КОНЦЕПТ, ЛЕОНАРДО, МЕТРОПОЛИТЕН, НАСТАВАК, НТ, ОДИ, ОКО, ОСТАТИ, ПИПИ, РАКУНИ, РАНКА, РИВАЛКА, РО, САКСОНИ-

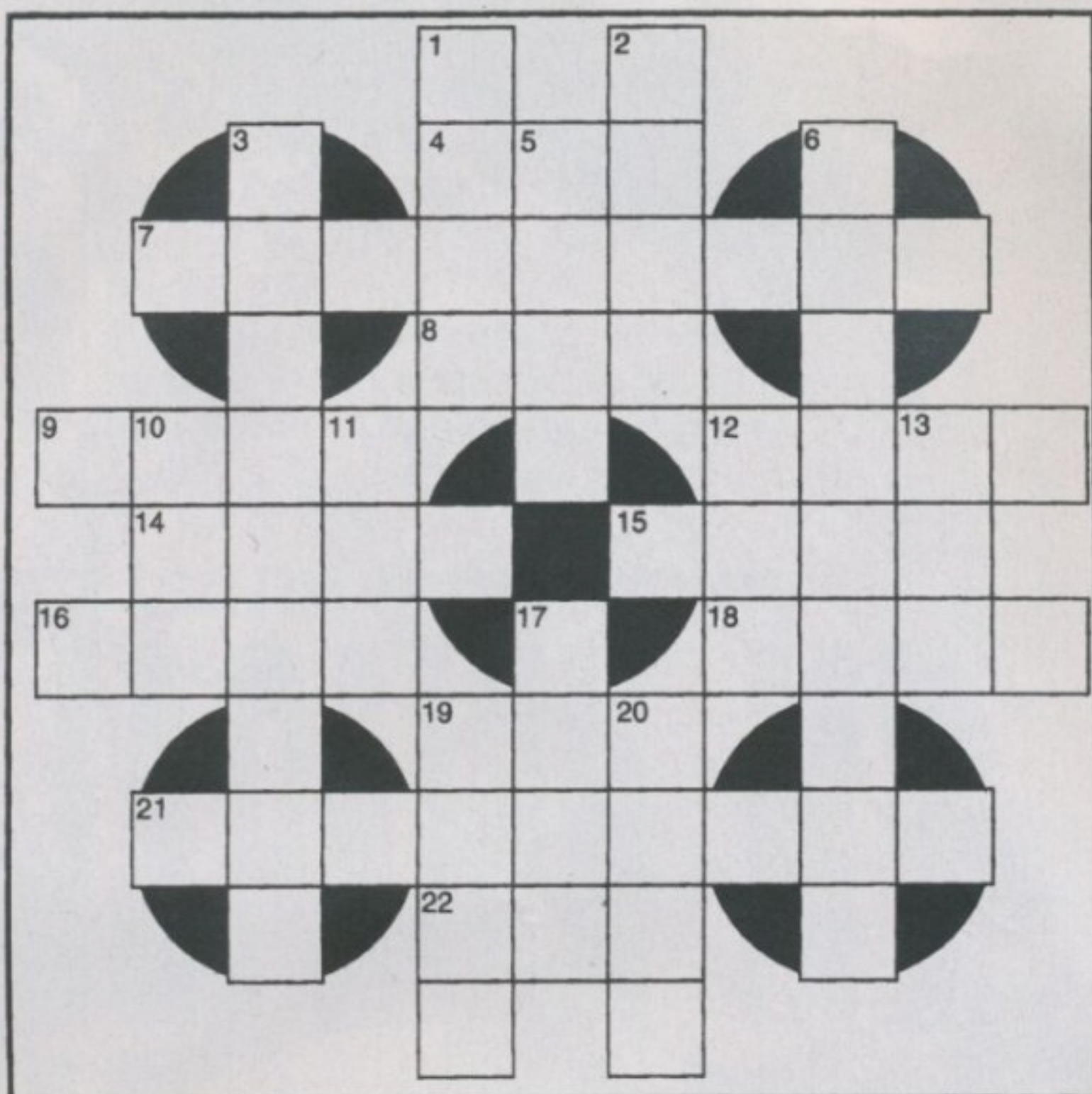

ЈА, СПОРТ, ТАКТИЧАР, ТОР, УЛ, УЛА, УЛАН БАТОР, УПОРНОСТ, ЦАР, ШИЗ■

Усправно: АВ, АВА, АК, АЛЕЈЕ, АНАЛЕ, АНОДА, БРОЈАЧИ, ВК, ДОВЕКА, ЕД, ЕЛЕН, ЕТО, ИВИК, ИЛИР, ИТ, ЈУЛ, КИ, КНУТ, ЛАП, МАРТИНИК, НАУТИЛУС, НО, НОВИТЕТ, ОЛ, ОНА, ОНОЛИКО, ПЕЋАНАЦ, ПОСТУПАК, ПОТКИВАЧИ, ПРА, ПРОПАН, РАЗОЧАРАТИ, РАЛО, РАСИНА, РИКАТИ, РИТОПЕК, РОМА, РЦ, СКАНДИНАВКА, СЛОН, СРАМ, СРТ, ТЕР, ТЕРЕН, ЋИРИЛА, УЗОРАТИ, УС, ШАНСА, ШЕСТИНЕ ■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРРАВНО: 4. Заварено место на металу, 7. Презиме фудбалера са слике, 8. Америчка пева-чица Дајана, 9. Веће насеље, 12. Примитиван плуг, 14. Мера за па-пир, 15. Водена животиња, 16. Унутрашња страна шаке, 18. Име фудбалера са слике, 19. Најмањи троцифрен број, 21. Име кошар-кашког тренера Пешића, 22. Име глумице Рине ■

УСПРАВНО: 1. Дворац, 2. Спорт-ска одећа, 3. Држава у Средњој Америци, 5. Алатка за копање, 6. Име и презиме наше глумице, 10. Стара земљишна мера, 11. Део го-дине, 12. Звер из породице мача-ка, 13. Име писца Толстоја, 17. Оруђе за заштиту од ударца и убода, 19. Начин изражавања уметника, 20. Једноцифрен број ■

СПОЈИТЕ ПАР!

1. Винћенцо Белини
2. Ђузепе Верди
3. Ђакомо Пучини
4. Ђоакино Росини
5. Рихард Вагнер
6. Лудвиг ван Бетовен
7. Антоњин Дворжак
8. Беджих Сметана
9. Рихард Штраус
10. Жорж Бизе

- а. „Фиделио“
- б. „Либуша“
- в. „Кармен“
- г. „Парсифал“
- д. „Норма“
- ђ. „Саломе“
- е. „Набуко“
- ж. „Тоска“
- з. „Русалка“
- и. „Пепељуга“

ДОПУЊАЉКА

Која четворословна реч завршава прву и започиње другу реч?

ТЕ (_ _ _) Д

Решења на страни 61

(29.3.-5.4.2003.)

ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА
бр. 91/12

(У сарадњи са Round Records-ом)

1. (4) + **THE MUSIC**
– The Truth Has No Words (4)
2. (8) + **THE CARDIGANS**
– For What It's Worth (3)
3. (1) + **RED HOT CHILI PEPPERS**
– Can't Stop (8)
4. (6) + **LEMON JELLY**
– Nice Weather For Ducks (5)
5. (9) + **PLACEBO** – The Bitter End (4)
- 6.(10) + **GOOD CHARLOTTE** – Anthem (2)
7. (2) + **VANESSA CARLTON**
– Pretty Baby (5)
8. (5) + **AUDIO BULLYS** – We Don't Care (6)
- 9.(12) + **AVRIL LAVIGNE** – I'm With You (4)
10. (3) + **CREED** – Don't Stop Dancing (6)
- 11.(13) + **AUDIOSLAVE** – Like A Stone (3)
- 12.(–) + **LINKIN PARK**
– Somewhere I Belong (1)
- 13.(14) + **NORAH JONES**
– Don't Know Why (2)
- 14.(15) + **DEF LEPPARD**
– Long Long Way To Go (4)
- 15.(16) + **GUANO APES**
– You Can't Stop Me (2)
- 16.(17) + **TOM JONES** – Black Betty (3)
- 17.(–) + **TURIN BRAKES** – Pain Killer (1)
- 18.(19) + **SUM 41** – The Hell Song (2)
- 19.(–) + **COLDPLAY** – Clocks (1)
- 20.(11) + **QUEENS OF THE STONE AGE**
– No One Knows (8)
21. (7) + **NICK CAVE & THE BAD SEEDS**
– Bring It On (7)
- 22.(18) + **MOLOKO** – Familiar Feelings (8)
- 23.(23) + **MASSIVE ATTACK** feat. **SINEAD O'CONNOR** – Special Cases (8)
- 23.(23) + **OASIS** – Songbird (7)

Испали:

- BADLY DRAWN BOY** – Born Again (6)
NO DOUBT – Running (5)
THE ALL-AMERICAN REJECTS
– Swing, Swing (5)

Листу уређује и води Ах-Неша.
Тонски реализатор
Игор Бранковић.

105,2 и 91,5 MHz FM Stereo
Субота, 22.01 – 23.46

Најављен / синглови:

- GODSMACK** – Straight Out Of A Line
MOBY – Sunday (The Day Before My Birthday)
BANGLES – Something That You Said
EMINEM – Sing For The Moment
QUEENS OF THE STONE AGE
– Go With The Flow
BLUR – Out Of Time
MADONNA – American Life
ROBBIE WILLIAMS – Come Undone
BADLY DRAWN BOY – All Possibilities
THE WHITE STRIPES – Seven Nation Army
GROOVE ARMADA – Easy
MERILYN MANSON – Mobscene
THE DANDY WARHOLS
– We Used To Be Friends

Рим се
с Палатина
ширио
на друге
брежуљке

ЈЕДНАК МЕЂУ ЈЕДНАКИМА

Од села и градова који су Рим окруживали Алба Лонга, одакле је Ромул с друштвом дошао да га оснује, била је најбогатија и најзначајнија. Не зна се какав је изговор смислио Тул Хостилије да крене на Алба Лонгу. Можда није ни тражио повод.

Оно што се зна јесте да је Алба Лонгу једног лепог дана римска војска напала и сравнила са земљом мада је легенда ову самовољу претворила у центлменски споразум.

Према њој, обе војске препустиле су да исход рата реши мегдан за који су се добровољно јавила тројица Римљана браћа близанци Хо-

рацији и тројица из породице Куријација, такође близанци, из Алба Лонге.

Опроштен злочин

Браћа Куријацији, тешко рањени, убили су двојицу Хорација. Трећи од Хорација убио је њих и добио рат за Рим. Његова рођена сестра, испрошена за једног од убијених Куријација, расплела је косе у знак жалости и закукала за мртвим вереником.

Њен брат победник прискочио је и зарио јој мач у груди јер жали за непријатељем отаџбине. Због овог убиства једини преживели Хорације позван је на суд и очекивала га је

смртна казна. Његов и девојчин отац обратио се народу да оправда злочин свога сина и народ је помиловао јунака.

Можда је било тако, можда и није. Али, Алба Лонга је уништена, а њен владар, везан једном ногом за једна, другом за друга кола потерана у супротним правцима, рашчеречен је. Тако је Рим поступио са својом постојбином, градом из кога су његови преци поникли.

Догађај се рашчуо и препао становнике свих места у ближој и даљој околини. Ниједно од тих места није претрпело благотворни утицај Етрураца, па

ТРЕЋИ ВЛАДАР РИМА ТУЛ ХОСТИЛИЈЕ БИО ЈЕ ПУСТОЛОВ КОЈИ ЈЕ У КРВИ ИМАО ПОЛИТИКУ И ЛАКОМОСТ. ЧИЊЕНИЦА ДА ГА ЈЕ НАРОД, ТАКВОГ КАКАВ ЈЕ, ИЗАБРАО ЗА КРАЉА ЗНАЧИ ДА СУ, ПОСЛЕ ЧЕТРДЕСЕТ ГОДИНА МИРА ПОД МУДРИМ НУМОМ, РИМЉАНИ ЖУДЕЛИ ДА ЗАЗВЕЦКА ОРУЖЈЕ

су у развоју остала далеко иза Рима, а били су и сиромашнији и далеко лошије наоружани и организовани.

Непријатељ број 1

Тул Хостилије и следећи краљ Рима Анко Марције, који је следио пример свог претходника, задали су свима њима силне невоље. И, када је за четвртог краља Рима изабран Тарквиније Приско, Рим је на једном делу Апенинског полуострва важио за државног непријатеља број један.

Границе те области где је Рим био страх и трепет нису нам тачно познате, али да се претпоставити да се простирала до Тивитавекије на северу, Ријетија на истоку и Фросинонеа на југу.

Сва је прилика да је оваква освајачка политика, која ће с последњим краљевима династије Тарквинијеваца постати још насртљивија, била етрурска идеја. Из веома простог разлога: Латини и Сабинјани, већина римског становништва, били су земљорадници; Етрурци, мањина у Риму, били су „индустријалци“ и трговци.

Они први, кад год би дошло до новог рата, морали су своја имања да напуштају и препуштају пропадању да би се регрутовали у легију и, можда, и да их изгубе ако победи непријатељ. Земљорадници нису били склони ризику.

Етрурци су ратовима добијали: потрошња је расла, плуштале су „поруџбине“ за војску, а у случају победе освајана су и нова тржишта.

У свим временима и у свим народима одувек је тако: становници градова, капиталисти, интелектуалци, трговци... призивају рат мимо воље сељака који ће тај рат изнети на својој грбачи.

Послушност према старијима

Све до четвртог римског краља Анка Марција у Риму је највише људи живело од пољопривреде. Оних 3300 људи који су чинили војску Рима показују да је број његових становника износио око 30.000 душа и да је већина живела на сеоским имањима.

У самом граду, који се с Палатина проширио и на друге брежуљке, живело их је мање од половине. И већина грађана становала је у колибама од блата, подигнутим без плана и реда, с једним улазом и без прозора. И у једној јединој одаји где су јели, пили и спавали сви заједно: отац, мајка, деца, зетови, снаје, унуци, робови (ако их је било), живина, магарци, краве, свиње.

Мушкарци су устајали у рану зору и ишли да обрађују земљу. Међу њима било је и сенатора који су, као и сви други, упрезали волове, сејали и ора-

ли. Деца су помагала јер им је то била једина школа и једини спорт.

Очеви су их учили да семе даје добар плод само ако небо подари земљи праву меру воде и праву меру сунца. Небо ће то учинити уколико је то и жеља богова, којима ће то бити жеља, ако људи изврше све дужности према њима. Прва је дужност послушност млађих према старијима.

Тако су васпитавани и одрастали римски грађани, барем они латинског и сабинијанског порекла, а били су у већини.

Освајање света без витамина

Лична хигијена и нега били су сведени на најмању меру чак и за жене. Каква козметика! Каква кокетерија! Воде је било сасвим мало, готово на капи, јер су је жене с тешком муком на главама доносиле из долине на брежуљке.

Није било ни „тоалета“ ни септичких јама. Природне потребе обављане су пред кућом, код улаза, и тамо су и остале. Косе и браде расле су како их је природа створила.

Што се одеће тиче, Рим је био далеко од онога што је сада. Носила се нека бела крпа, изаткана код куће од овчије вуне, с рупом у средини да се провуче глава. Ретко ко имао је две. Одећа се никада није прала и ношена је једна иста, и лети, и зими, и дању, и ноћу, док се не распадне. Тог су имали само Етрурци.

Нико се није препуштао никаквом уживању, понајмање уживању у јелу. Сасвим супротно теоријама савремених научника према којима снага народа зависи од калорија и витамина који се уносе разноврсном исхраном, Римљани су показали и доказали да свет може да се освоји и ако се сваког боговетног дана једе комад недопеченог теста од брашна и воде, две маслинке и сасвим мало сира заливено, само о празницима, којим гутљајем вина!

Телохранитељи? Таман посла!

Уље, маслиново, уведено је касније, али не за јело већ за мазање коже да се зими не би добиле промрзине, лети опекотине од сунца. И уље је немало допринело општем, ужасном смраду који се ширио градом.

Оваког начина живота није био поштеђен ни краљ који је тек с династијом Тарквинијеваца добио униформу, кацигу и посебно знамење. Све до њих краљ је био једнак међу једнаким. И он је упрезао волове, сејао, орао и жњео.

Он није имао ни посебну „канцеларију“, камоли дворац. И свуда је ишао сам, без пратње, то јест телохранитеља. Да их је имао, сви би га оптуживали да жели да влада силом, а не вољом народа!

Државничке одлуке, само оне које су

му биле у опису радног места, доносио је под сеновитим дрветом или седећи на кућном прагу, али тек пошто би саслушао мишљење сенатора који су свраћали да му га саопште. Можда се краљ и пењао за неку говорницу и одевао у нешто мало посебније, али само када би имао да уради нешто у славу богова.

Умрети за отаџбину

Римљани су тада и у рат ишли без ичега што би и издалека подсећало на праву војничку опрему. Претор, официр који је командовао центуријом или декуријом, није на себи имао ни посебну униформу ни ознаку чина. Оружје се углавном састојало од батина, каменица и примитивних мачева.

Проћи ће доста времена пре него што се појаве шлемови, штитови, оклопи, изуми који су тада деловали како нама изгледају свемирске ракете.

И велики ратнички походи у које се Рим упустио под својим првим ратоборним краљевима личили су на казнене експедиције и одвијали су се у стилу човек на човека без трунке тактике.

Римљани су побеђивали не зато што су били јачи од својих супарника већ зато што су били убеђени да су њихову отаџбину богови створили за велика дела и да умрети за ту отаџбину није заслуга већ исплата дуга направљеног онога часа када су рођени.

Све до Тарквинијеваца

Побеђени непријатељ престајао је да буде „субјекат“, биће, и постајао је „објекат“ или ствар. Римљанин који га је заробио могао је с њим да чини шта год хоће: ако је лоше расположен, да га убије, ако је добре воље, да га доведе за слугу или да га прода. Могао је и да га пусти да иде својим путем што се, вероватно, није дешавало.

Земљу побеђених одузимала је држава и давала у најам својим поданицима. Освојени градови често су уништавани, њихови становници прогањани.

Рим се, све терајући на овакав начин, проширио на рачун Латина на југ, на рачун Сабинјана и Еквија на исток, на рачун Етрураца на север. На море, које му је било испред носа, још се није усуђивао јер није имао флоту. Инстинктивно га се прибојавао.

Под краљевима Ромулом и Титом Тацијем – у дуету – затим Нумом Помпилијем, Тулом Хостилијем и Анком Марцијем, Римљани су се држали копна и водили „копнену“ политику.

Тек када се римског престола докопала етрурска династија Тарквинијеваца, политика Рима, и унутрашња и спољна, темељно се променила ■

Бојана Дожић

**ПРИЧЕ
О ПЕСМАМА
ДЕЈВИДА
БОУВИЈА**

Зиги
Стардаст

Бели војвода
са пријатељима

ХЕРОЈИ ЗА ЈЕДАН ДАН

Савремени поп уметници стварају најпре ради славе, а затим упркос њој. Притисак који доноси излазак у јавност и снажни желудачни сокови данашњих медија разградили су многе стваралачке каријере пре него што су успеле да се заиста вину даље од првих успешних корака. Све то ваља у циљу што бржег протока према остварењу пророчанства Ендија Ворхола да ће свако имати право на својих „15 минута славе“. Чини се зато да је посебна вештина, коју даровити људи на прелазу два миленијума морају да савладају, опстајање у вртлогу јавних очекивања, пословних обавеза, сопствених уметничких потреба и личне слабости. Свака дуготрајна, а важна, поп каријера говори о посебним начинима борбе за опстанак, али ниједна о тако шареним и сликовитим као прича о вечитом камелеону кога је планета на коју је пао заволела под именом Дејвид Боуви (David Bowie).

Рођен у Лондону 1947. године као Дејвид Џоунс (David Jones), овај чудновати примерак хомо сапијенса још је у тинејџерском добу показивао занимање за музику и уметност уопште. Свирао је саксофон у полупрофесионалним бендовима већ као шес-

наестогодишњак. После завршене средње школе добио је посао као цртач огласа у једној рекламној агенцији, а склоност ка сцени довела га је у позоришну трупу Линдзија Кемпа где је стекао основе свог каснијег израза. Дејвид је, изнад свега, био веома амбициозан и у разиграном Лондону шездесетих којим је владао звук прве британске поп револуције, тражио је сопствено место под светлима рефлектора. Ушавши у игру с великим самопоуздањем, млади господин Џоунс предузео је своју прву трансформацију одбацујући рођено презиме јер је у то време светским топ-листама владала америчка тинејџерска сензација, група „Манкиз“ (Monkees) у чијим је редовима био извесни Дејвид Џоунс. Надахнут звучним именом традиционалног бодежа северноамеричких Индијанаца, Дејвид је постао Боуви (помало „кокни“), искривљен облик речи која се оригинално изговара – „буви“.

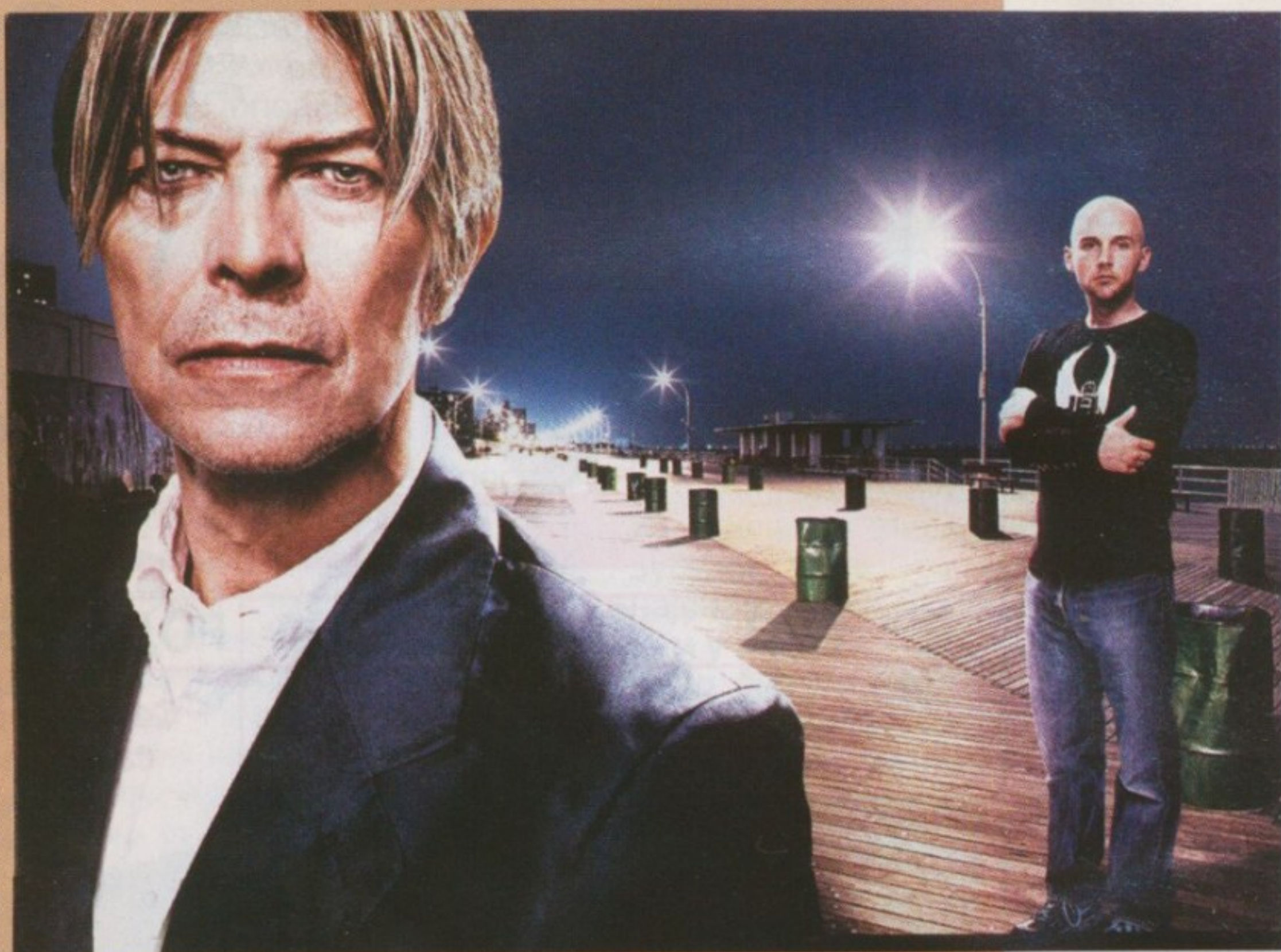
Сребрни костими

– Мора да сам имао 700 неуспешних синглова пре него што сам снимио „Space Oddity“ – каже данас Боуви с подсмехом гледајући на обесхрабрујући узалудне покушаје који су претходили његовом првом хи-

ту („Свемирски чудак“) где је преузео улогу антихеројски збуњеног свемирског путника Мајора Тома. Нажалост, ни релативан успех ове плоче није уздигао уметника до жељених висина, па је у лондонским музичким кулоарима трач о њему као „следећој великој ствари“ полако почео да се искривљује у шапат о „још једном губитнику“. Али, Дејвид Боуви никако није био губитник. Његова ауторска осећајност једноставно није могла да се развија у замагљеном и отупљеном идеализму краја хипи сна. Бивши Г. Џоунс био је човек за нову деценију, рођени предводник једне сасвим нове генерације.

Одличан, али и даље несхваћен, албум „Man Who Sold The World“ („Човек који је продао свет“) настајао је у бурном раздобљу које је обележила веза, а затим и брак са Енци Барнет, амбициозном женом дубоко укљученом у задивљујући свет лондонске модне сцене. Ипак, проналажење правог пута ка већем броју слушаца донела је плоча „Hunky Dory“ објављена крајем 1971. године.

У то време Дејвид Боуви је окупио бенд који су сачињавали гитариста Мик Ронсон, басиста Тревор Боулдер и бубњар Вуди

Мајор Том

ступ 3. јула 1973. у чувеном лондонском Хамерсмит Одеону, Дејвид (тачније речено – Зиги) завршио је речима. „Од свих концерата које смо одсвирали овај ћемо најдуже памтити. Јер, то није само последњи концерт на турнеји, већ и последњи који ћемо икада урадити. Хвала вам!“

Боуви је попео Зигија на врх, али није желео да чека његов пад. Камелеон је одлучио да је време за нову мимикрију, сео је на брод и отпловио за Америку.

Енци, Дејвид и син Зоуви (Zowie Bowie!!!!) настанили су се у Лос Анђелесу где је трилогија албума

„Diamond Dogs“, „Young Americans“ и „Station To Station“ открила једну нову личност, потпуно опчињену америчком поткултуром. Међутим, одбацивши провокативан лик андрогене појаве отворене (наводне!) бисексуалности, Боуви је себе учинио прихватљивим за огромно конзервативно тржиште САД.

– Американци су смешни људи. Прво их шокираш, а онда те ставе у музеј! – рекао је једном Жан Кокто. Дејвид још није био за музеј, али је силина комерцијалног успеха који га је снашао успела да га сатера у изолацију најцрње декаденције. „Град анђела“ био је за њега пакао дроге, окултизма и параноје која се отимала контроли. Крајем 1976. године пред Боувијем су стајале две јасне могућности – да умре (већина његових блиских пријатеља, међу којима су тада били и Џон Ленон и Елтон Џон, била је убеђена да ће се то догодити) или да се „среди“ и настави да црпе постојећу формулу кроз дугу, али досадну каријеру (случај – Род Стјуарт). Срећом, Дејвид се одлучио за трећу варијанту – побегао је главом без обзира!

Иако је албум „Station To Station“ почивао на црним ритам и блуз основама, вапај за Европом јасно се чуо како извире кроз смушене мисли његовог творца. Нови лик – „Мршави Бели Војвода“ („The Thin White Duke“) – био је савршена улога за човека готово прозирног од нездравог живота. Када је турнеја довела „Војводу“ у Берлин, он је осетио да је нашао право уточиште. Дејвид је Енци и сина сместио у Швајцарску, а са нераздвојним Игијем Попом изнајмио стан у, тада подељеном, немачком велераду.

„Берлинска фаза“ донела је Дејвиду Боувију спасоносно чишћење, а светској поп сцени трилогију албума која је, иако комерцијално далеко мање успешна од претходних плоча, својим утицајем обликовала добар део продукције наредних деценија.

„Low“, „Heroes“ и „Lodger“ три су поглавља исте приче којом владају нова звучна решења настала у стваралачком судару Боувија као аутора, старог пријатеља Тонија Висконтија као продуцента и „свеже крви“ донете инфузијом бившег члана групе „Рокси мјузик“ експериментатора Брајана Иноа (Brian Eno).

Насловна песма албума „Heroes“ (једини заиста потпуно настао у)

Heroes

I
I wish you could swim
Like dolphins,
Like dolphins can swim
Though nothing,
Nothing will keep us together
We can beat them
For ever and ever
We can be Heroes,
Just for one day.

I
I will be king
And you,
You will be queen.
Though nothing will drive them away,
We can be Heroes,
Just for one day
We can be us
Just for one day.

I
I can remember
Standing by the wall
The guns shot about our heads
And we kissed as though nothing can fall.
And the shame will be on the other side
Oh we can beat them for ever and ever
Then we can be Heroes
Just for one day
We can be Heroes...

Волео бих да можеш
да пливаш,
Као што делфини пливају
Иако нас ништа неће
задржати заједно,
Ми их можемо победити,
Заувек.
Ми можемо бити
Хероји,
Само за један дан.
Ја ћу бити краљ
А ти ћеш бити
краљица
Иако их ништа не
може отерати,
Ми можемо бити Хероји,
Само за један дан.
Ми можемо бити то што јесмо,
Само за један дан.
Ја се сећам,
Стајали смо поред зида
Пушке су пуцале око наших глава,
А ми смо се љубили као да ништа
не може пасти
И срам ће бити на другој страни,
О, ми их можемо победити
заувек,
Онда можемо бити Хероји,
Само за један дан.
Ми можемо бити Хероји...

Вудменси. Свестан да је свет најзад спреман за човека који жели да га (се?) прода на прави начин, Дејвид уз помоћ модних захвата супруге Енци ствара нови лик за себе и своје сараднике. Сребрнасти костими су заменили фармерке, а дуга коса остригана је у фронцле и обојена у црвено што се савршено слагало са различитим бојама његова два ока (последница операције после једне дечачке туче у којој умало није изгубио лево око).

Средином 1972. године на топ-листе је лансирана плоча „The Rise And Fall Of Ziggy Stardust And The Spiders From Mars“ („Успон и пад Зигија Звездана прашина и Паукова са Марса“). Хистерија коју је у Британији изазвала појава футуристичког рок идола поређена је с најлуђим данима „битлманије“, а Дејвид Боуви се после много бесплодних покушаја нашао на са-

мом врху. У једном застрашујуће кратком раздобљу он је успео да, уводећи театарски концепт на музичку сцену, одреди нови покрет „глем рок“ и поведе свог Зигија и Спајдерсе на немилосрдно светско путовање, а успут... спасе распадања групу „Mott The Hoople“ (Mott The Hoople) дајући им вечиту „глем рок“ химну „All The Young Dudes“, затим продуцира сјајни албум Лу Рида „Трансформер“ и повуче са собом присуталог Игија Попа. Овом последњем Боуви је посветио песму „Jean Genie“ која ће бити велики хит на следећем албуму „Aladdin Sane“.

Тренутни љубавници

Та плоча појавила се у мају 1973. године и њено објављивање пратила је тријумфална турнеја по Великој Британији. Међутим, на опште изненађење и чуђење, како публике тако и чланова бенда, последњи на-

Берлину, у студију „Ханса“) најуспешније представља опорављеног Дејвида спремног да се суочи са светом удобно смештен у сопствену кожу. На темељима снажне рок/соул ритам секције, Боуви, Висконти и Ино изградили су звучну грађевину, истовремено монументалну и прозачну, којом као дух влада лудачка гитара још једног новог сарадника вође групе „Кинг Кримсон“, Роберта Фрипа. Фрип је, на Инов позив, долетео из Њујорка и право са аеродрома утеран у студио где му је песма пуштена без претходне припреме. Ино је захтевао његову спонтану реакцију чиме је коначан резултат добио непоновљиву вредност.

Никад робом

Када је ред дошао на певање, Боуви је замолио остале да га оставе самог у студију како би написао текст. „Ханса“ се налазила одмах уз Берлински зид, па је Дејвид са прозора студија, лутајући брзацима сопственог тока мисли, угледао (иначе срећно ожењеног) Тонија Висконтија како се љуби са пратећом певачицом Антонијом Мас. Поглед на ове „тренутне љубавнике“ у сенци накарадне грађевине која је делила „хладноратовски“ свет на две супротстављене стране, био је драгоцену надахнуће.

– Прошао сам кроз већи део свог пропадања и осетио како се враћам ономе што би требало да будем... Било је то лечење, емотивно и духовно... песма је говорила о мени самом колико и о протагонистима – „Можемо се извући из овога. Бићу ОК!“

Дејвид је деценијама чувао тајну љубавника поред зида и, на тај начин, брак Тонија Висконтија. Ипак, свој брак није успео да сачува. Енци се све теже борила са сопственим демонима. Уследио је развод, а старатељство над сином додељено је Дејвиду у правом тренутку када је био спреман за одговорност и према себи и својој каријери, а и према детету коме ће (срећом!) променити име у природно – Џои Џоунс. Био је то знак за напуштање Берлина. Неки су Боувијеву селидбу у престоницу срушене нацистичке империје повезивали са декадентном склоношћу фашизму. Он ово никада није потврдио, али је зато на прве појаве буђења застрашујућих симбола и насиља према „гостујућим радницима“ закључио да то није место у коме жели да подиже свог сина.

Осамдесете године донеле су Боувију тријумф најпре са величанственом плочом „Scaу Monsters And Super Creeps“ („Застрашујући монструми и Супер – наказе“) где је успео да споји експериментални дух „берлинске фазе“ са сјајним песмама и заокружи читаву своју дотадашњу причу уз дозу самоироније („Мајор Том је џанки!“). Затим су уследили мегаплатинасти тиражи генијалног фанки – поп производа „Let's Dance“ („Заиграјмо“). Даровитог и амбициозног уметника, али престрављеног општом пажњом, па стога вечито сакривеног иза неке маске, заменио је благо насмешени џентлмен, сигуран у себе, и даље спреман за сталне промене стила, али никад роб сопствених креација.

У вечитој борби са суровом машинеријом поп-индустрије Дејвид Боуви је један од малобројних који није постао жртва, већ мајстор који лукаво користи расположиве механизме за сопствене потребе и корист. Херој, не за један дан, већ за сва времена ■

Дејан Цукић

УБИЦА

ЛИЧНА КАРТА

РЕД	ПОРОДИЦА	РОД И ВРСТА	ГРУПА 4
Lamniformi	Lamnidae	Carcharodon carcharias	Рибе

ОБРАТИТЕ ПАЖЊУ...

- Ајкула је највећа грабљивица: достиже дужину од 12 метара и тежину од три тоне.
- Бела ајкула је једина која лови и убија топлокрвне животиње као што су фоке и делфини.
- Поседује прави арсенал зуба, дугачких 7,5 центиметара, помоћу којих откида велике залогаје са плена дебеле коже ■

ПОПУЛАЦИЈА
ЗАБАВНИК

4. 4. 2003.

ЛУТАЛИЦА

КАКО ЖИВИ?

Велика бела ајкула сматра се највештијом грабљивицом на Земљи, како због особине да с невероватном тачношћу опажа плен, тако и због тога што га убија само једним смртоносним уједом.

Велика бела ајкула бесциљно лута многим светским морима и океанима. Иако лако може да пређе огромна растојања пливајући на дубини, више воли да се креће дуж обала и око хриди где има довољно риба и морских сисара којима се храни. Стеновита острва и ртови с колонијама фока које се окупљају да би се париле, често привлаче мноштво белих ајкула.

Исте те ајкуле потом се сваке године враћају на ово подручје да би се храниле младим или рањеним фокама, а напуштају га када се и фоке разиђу по океану. Велика бела ајкула избегава хладна мора и највише воли она у којима је температура воде између 10 и 20 степени. Због тога се на њу веома ретко наиђе у поларним и тропским морима. Примећена је око Аљаске, али уобичајено обитава око Америке, посебно око колонија фока у Калифорнији, где је до плена лако доћи ■

ПОНАШАЊЕ

Издужено тело омогућава великој белој ајкули да стално споро плива и при том не троши много снаге. То је веома важно јер ајкула на широким просторима мора да лови крупан плен као што су туне, друге ајкуле, фоке и делфини. Не сме да чека да јој оброк сам дође, него мора да се креће и улови га. Стално пливање служи и да би у шкрге ушло довољно воде с кисеоником.

Беле ајкуле обично лове са-

ме, али се може десити да пливају и у јатима. Неки парови заједно лове у одређеном подручју и заједно убијају плен. Не зна се да ли једна другој помажу у лову, али оне су паметна бића, па је сасвим могуће да сарађују. Сигурно је

да нису усамљене и глупе убице као што се верује ■

РАЗМНОЖАВАЊЕ

Као и други мужјаци ајкула, и бели има два „црвуљка“ који служе да у женку убризгају сперму. Јајашца се тако оплоде у телу женке и ту се развијају.

Док су у мајчиној утроби, младунци се хране неоплођеним јајашцима, што им омогућава да брзо расту, али и ограничава број младих које мајка може да има.

Женка на свет доноси само једно или двоје младунаца, а безброј јајашаца распе се у море са мало наде да ће се развити. Младе ајкуле су одмах по рођењу независне. Пошто их

ДА ЛИ СТЕ ЗНАЛИ?

● Када лови, бела ајкула понекад извирује изнад воде како би осетила мирис жртве. Тај тренутак користи и да би мало „погледала околу“ иако она изван воде слабо види.

● Домороци са пацифичких острва некада су зубе ајкула користили као сечиво за бријање ■

избаци из себе, мајка се више о њима не стара, али се ипак потруди да их излеже у плитким водама где је мања опасност да ће постати храна за друге ајкуле ■

КО ЈЕ БЕЛА АЈКУЛА?

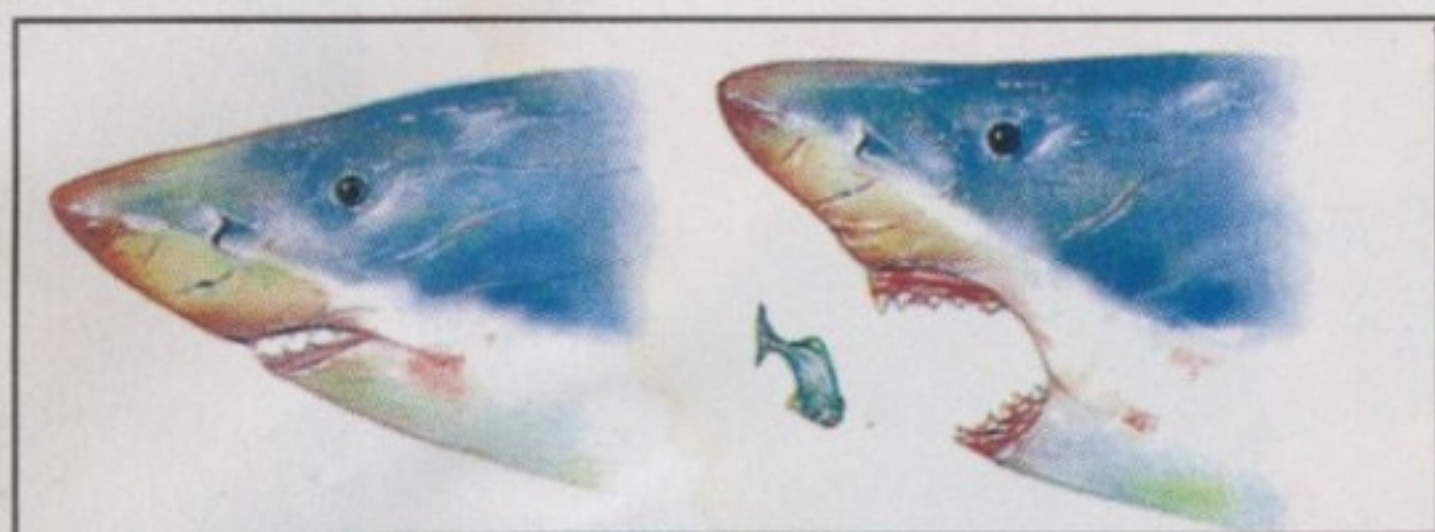
ЧУЛНИ ОРГАНИ

Мале поре на њушци воде ка осетилима што „хватају“ електричне нервне сигнале које шаљу могуће жртве. Друго чуло може, на пример, да осети крв у води.

УГРИЗ СМРТИ!

Кад ајкула напада, њена њушка се диже и чељусти растварају; горњи и доњи редови зуба доводе се у склад да би се појачала снага угриза.

Њено издужено тело, слично вретену, чини је једном од најбржих и најопаснијих морских риба.

ГРУДНА ПЕРАЈА

Имају облик крила и одржавају ајкулу у води док плива. Кад престане да плива, она одмах тоне.

ЗУБИ

Вилични лук је широк и пун шиљатих зуба. Стари и истрошени зуби испадају са спољне стране сваке вилице док нови зуби расту за њима

ТЕЛО

Шире у средини, зашиљено на крајевима, тело беле ајкуле као тана клизи кроз воду. Масно уље које производи њена велика јетра доприноси да у води буде лакша.

РЕП

За разлику од других врста ајкула, бела има прилично крут реп који јој служи и за пливање и за управљање.

ГДЕ ЖИВИ?

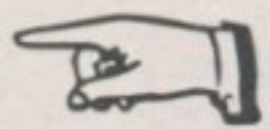
Воли умерено топла мора од Северне Америке до Јужне Африке, од Аустралије до Новог Зеланда, Јапана и неких области Средоземља ■

ЗАШТИТА

Велика бела ајкула је ретка звер и без обзира што је прати глас убице, не воли да убија људе. Највећи број њених жртава преживи, па то наводи на помисао да јој се не допада људско месо. Слика о ајкули као крвнику често је коришћена да се оправда неки тајни масакр. Одавно је мишљење о овој животињи почело да се мења, те су ајкуле у околини Калифорније и Јужноафричке Републике постале заштићена врста ■

Са својим великим застрашујућим очима ајкула одлично види куда се креће и где је плен. У водама обасјаним сунцем, очи се прекривају тамним зрнцима да би се заштитила осетљива рожњача

ХРАНА И ЛОВ

Ајкуле грабљивице имају посебан начин за откривање плена. Док плива океаном, бела ајкула непрестано проверава укус воде, промене у притиску, па чак и електричну активност. Вероватно је да трагови неких хемијских елемената у води буди први знак могућег ручка, знак који постаје све јачи како се ајкула приближава њиховом извору. Као и друге рибе, ајкула има читав низ осетила за притисак, такозвани бочни систем, који јој омогућава да осети притисак воде коју

Велика бела ајкула живи у приобалним, не нарочито дубоким водама које обилују морским животињама

плен усковитла. А у стању је и да види у бледуњавај подводној светлости.

Што се више приближава плену, то боље примећује

његове брзе покрете. Често је, међутим, плен ухваћен изненадно, а ајкула се на њега устремљује одоздо откидајући комаде меса ■

СМРТ У МОРСКОМ АМБИСУ

1 ОТКРИВАЊЕ

Велика бела ајкула уочава траг плена и креће се према извору мириса док полако плива у океану.

2 НАПАД

Пошто се приближила плену, ајкула напада великом брзином. Окреће очи унутар очних дупљи и разјапљује чељусти.

3 ХВАТАЊЕ

Ајкула се баца на своју жртву и склапа раље. Затим, помажући се репом, прави снажне, нагле покрете главом да би откидала комаде меса.

4 ГУТАЊЕ

Чека да њена жртва, која је у шоку и крвари, коначно угине. Ако јој се допадне укус меса, ајкула се враћа до плена да би га докрајчила.

УПОРЕДНА СЛИКА

Бела ајкула је највећа грабљивица на свету. Кит ајкула која је уобичајено дугачка 12 метара, достиже и до 18 метара, али, као и сви китови, храни се планктоном и потпуно је безопасна за друге животиње ■

12 9 6 3 0m

НАЈВАЖНИЈЕ ОСОБИНЕ

ТЕЖИНА 2700 – 3200 килограма

ДУЖИНА 3,5 – 7,5 метара

ПОЛНА ЗРЕЛОСТ око седме године

РАЗМНОЖАВАЊЕ у зависности од станишта

ПЛОД НОСИ... вероватно око 12 месеци

БРОЈ МЛАДУНАЦА 1 – 2

РАЗМАК ИЗМЕЂУ ДВА РАЂАЊА непознат

ИСХРАНА рибе, лигње, фоке, делфини, морске корњаче, птице с мора, лешине китова

ПРОСЕЧНА СТАРОСТ 30 – 50 година

Мужјак с полним органима испод репа

СРОДНЕ ВРСТЕ

● Велика бела ајкула припада породици Lamnidae у коју спадају још четири врсте из ове групе: ајкула лосос, мако кратког пераја (на слици доле), па онај с дугим перајем и ајкула ластавица. Све су то брзи пливачи, убице вретенастог изгледа веома опасне по људе ■

ПОДРИСКИН

ЗАБАВНИК

4. 4. 2003.

РИБАРЧЕТА САН

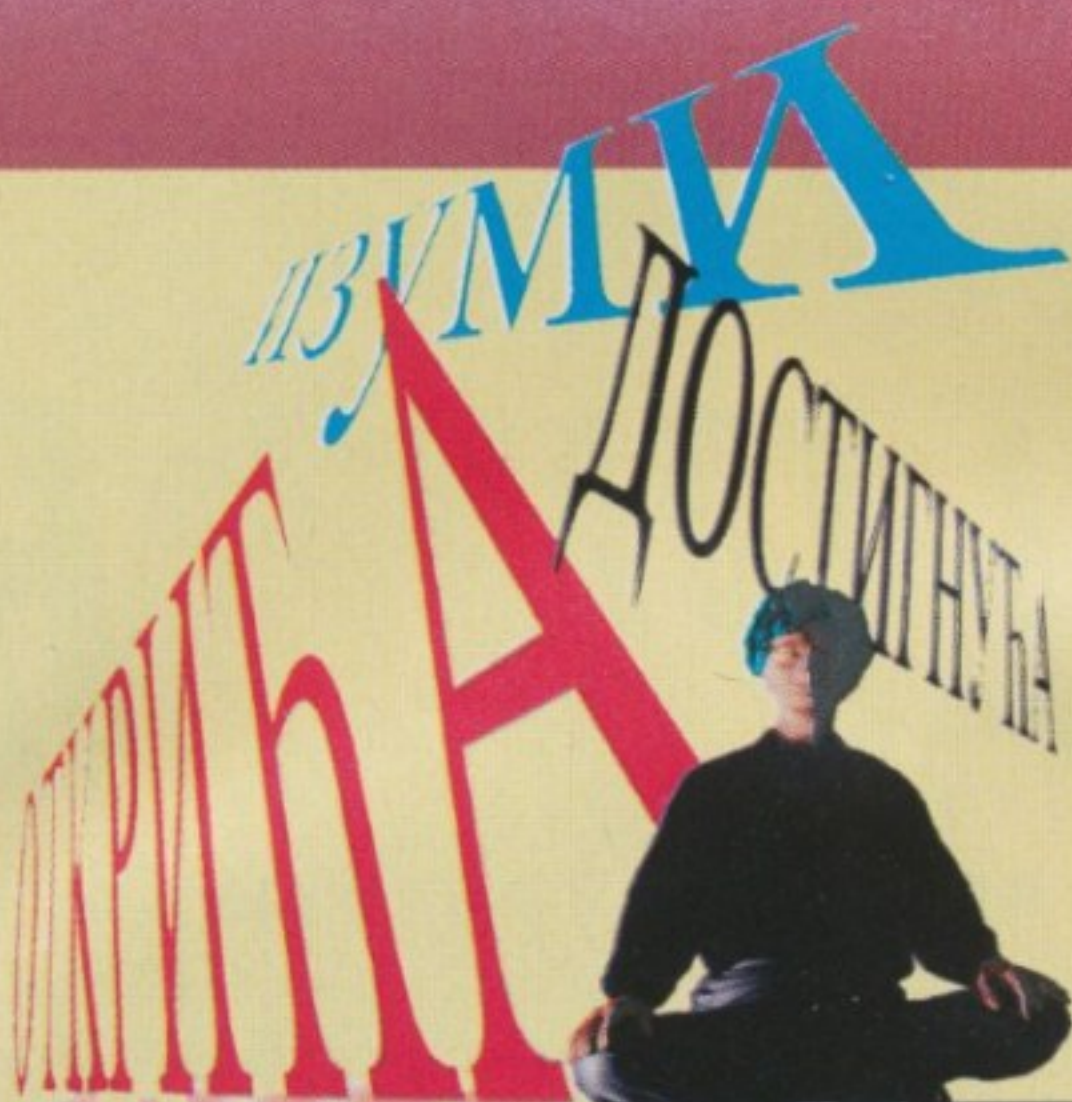
Ко само једном у руке узме штап с удицом, више не може без пецања – кажу заљубљеници у риболов. Без обзира да ли је у питању претеривање, на те речи „упецали“ су се стручњаци једне јапанске фирме за производњу дигиталних уређаја и направили „тамагочи“ виртуелну удицу.

Направа од тридесетак центиметара заиста ствара прави осећај пецања иако се риболовац налази на станици подземне железнице, у аутобусу, код куће. Дакле, сваки слободан тренутак и свако место могу да се искористе за уживање у омиљеном хобију. На екранчићу је слика воде и разне врсте риба. У зависности од тога какву ће рибу да лови, риболовац преко мале тастатуре бира мамце, најлоне и удице.

Када забаци штап, остаје му да гледа у пловак – горњи део „тамагочија“. Чим он заигра, риболовац се хвата ручке машинице, смештене поред монитора, и извлачи рибу. Пошто је направа опремљена и звучним сигнаlima, свако плускање воде и батргање рибе јасно се чује. Иако је у питању виртуелно пецање, сва изненађења могућа су као и у стварности – најлон може да пукне, риба да се отргне и однесе удицу или да је поједе нека већа грабљивица ■

„Тамагочи“ виртуелна удица ствара прави осећај пецања. На сваки удар рибе штап се затресе, пловак заигра, а чује се и плускање воде док се извлачи улов

ВАСИОНСКИ БИЦИКЛ

Живот и рад у васионским станицама одвија се у потпуно измењеним условима бестежинског стања, па је због тога и физички опоравак астронаута по повратку на Земљу много дужи и тежи. Опуштеност мишића једна је од најчешћих невоља.

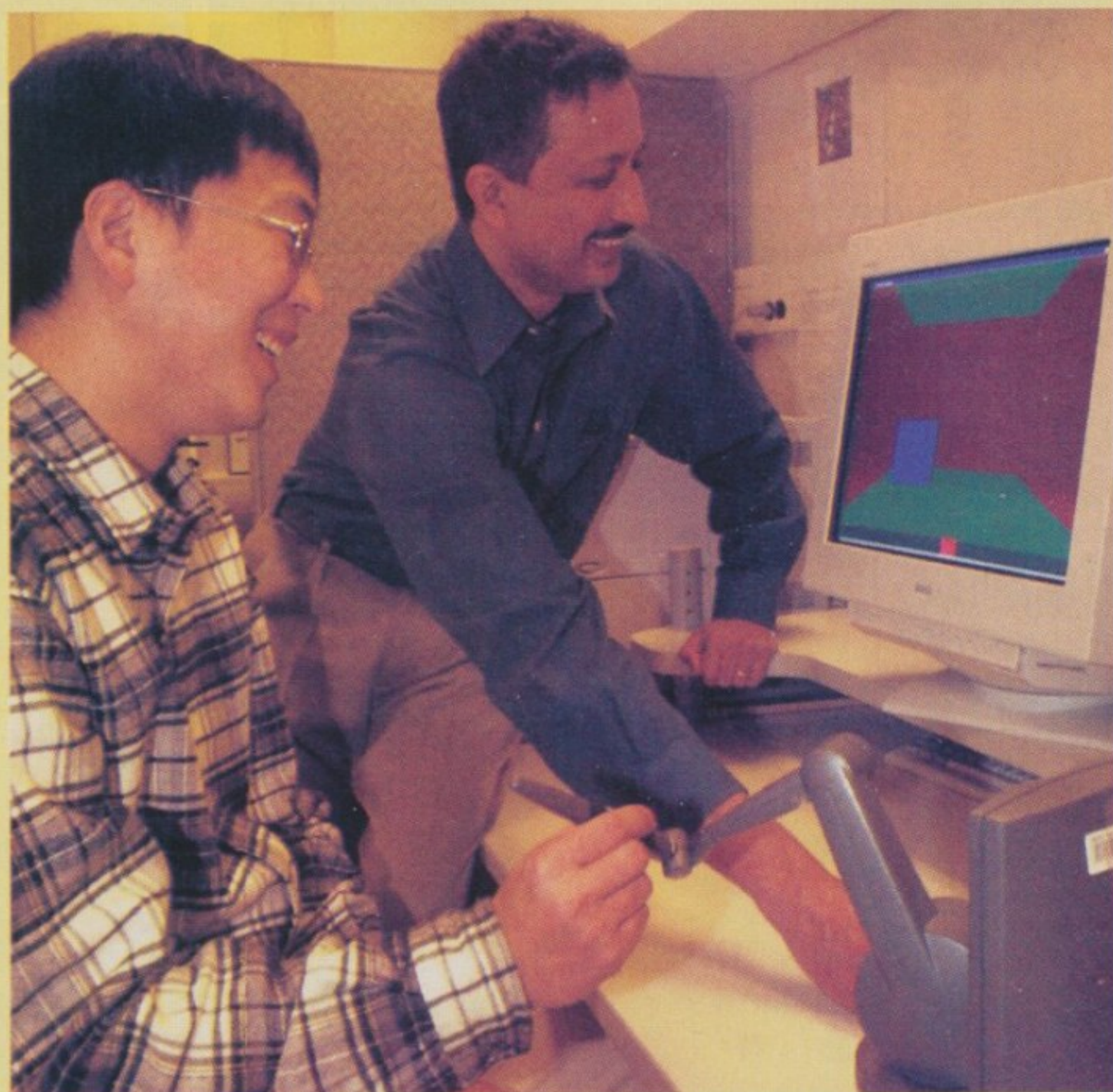
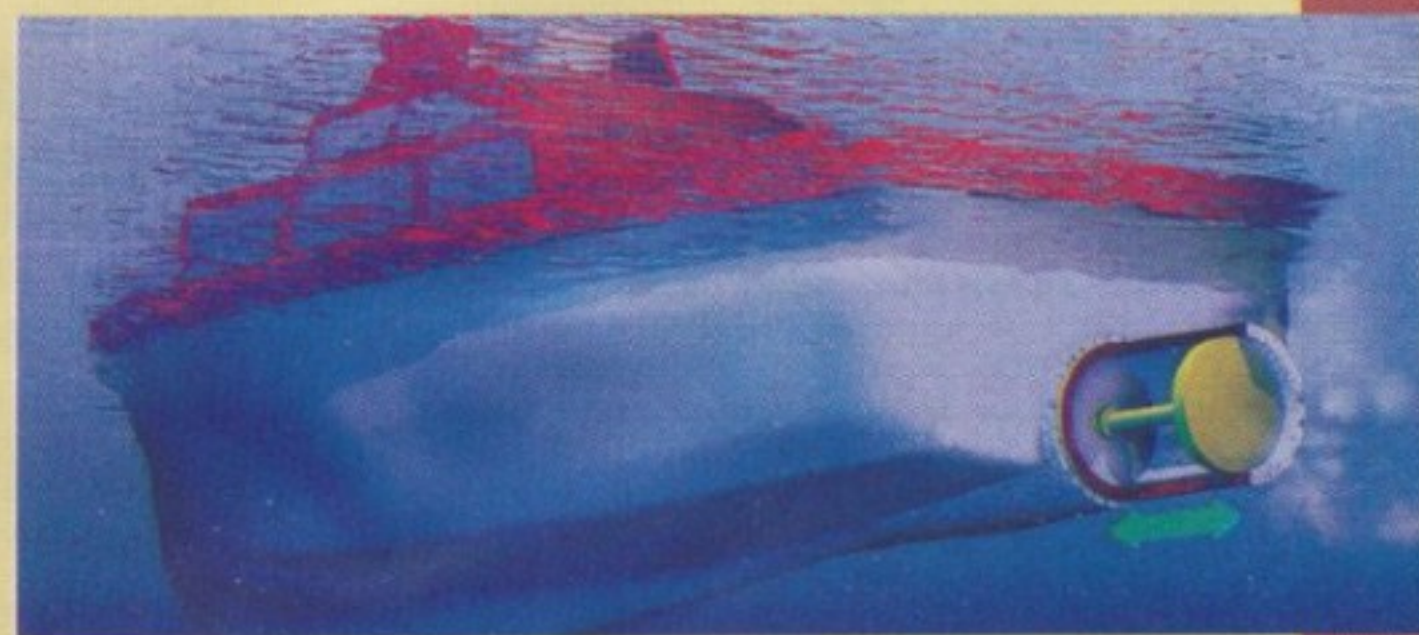
Да би им колико-толико олакшали боравак у васиони, стручњаци Медицинског универзитета у Калифорнији са професором Кенетом Болдвином на челу изумели су нараву за разгибавање која ради попут бицикла. Зато су је и назвали „васионски бицикл“. Метална конструкција са седиштем и педалама окачена је на стуб, као љуљашка на вртешци.

Када се попне на лебдећи бицикл, астронаут брзином окретања педала може да се спусти у готово усправан положај, али и да „јури“ возећи у круг ■

МОТОР ЗАГЊУРЕН У ВОДУ

Шта мислите, може ли да се плови бродом који нема мотор на палуби, већ под водом и који не покреће пропелер, него клип тог истог мотора? И познаваоцима бродонаутике тако нешто чинило се невероватним, али баш такав подвиг извео је амерички конструктор Џорџ Хак.

Готово неизмењен, али премазан водоотпорном заштитном бојом, Хак је мотор уградио у корито брода на место пропелера. Поставио га је тако да клип буде у водоравном положају. Његово покретање напред-назад тако је добило двоструку улогу: да напаја снагом и покреће брод. Усисавањем и избацивањем воде постиже се убрзање за 20 одсто веће него код рада пропелера, а уштеда у гориву је око 30 одсто ■

ЕЛЕКТРОНСКИ СТИСАК РУКЕ

Научници с обе стране Атлантика успели су да се рукују преко Интернета. Да би људи на тако великој удаљености заиста имали осећај физичког додира, у помоћ им је прискочио посебан уређај. На рачунар је прикључена роботска рука на чијем се крају налази додатак у облику оловке. Када се оловка стегне, човек осети лако подрхтавање у прстима. Да би се добио утисак стиска руке, вибрације морају да буду високе фреквенције, до 1000 херца. У овом опиту учествовали су научници са Универзитета колежа Лондон и из Масачусетског технолошког института, чувеног MIT-а. Поред стиска, успели су да на рачунарском екрану „подигну“ и кутију. На тако великој удаљености и једни и други не само да су осетили силу која се појавила кад се подигла кутија, већ су могли да опицају и да ли је та кутија од чврстог или меког материјала.

Ова нова технологија имаће разноврсне примене у будућности. Користиће се у медицини или вајарству – уметници ће на различитим крајевима света бити у прилици да заједнички раде на некој скулптури. Да би се појачао осећај додира, научници треба да реше како да спрече закаснело примање вибрација узроковано одашиљањем путем Интернета. За сада то кашњење износи између 150 и 200 милисекунди и треба да се смањи. Наиме, да би сигнал од тренутка кад се руком додирне неки предмет доспео до мозга, потребно је само 30 милисекунди. Још о електронском руковању на сајту: www.ucl.ac.uk ■

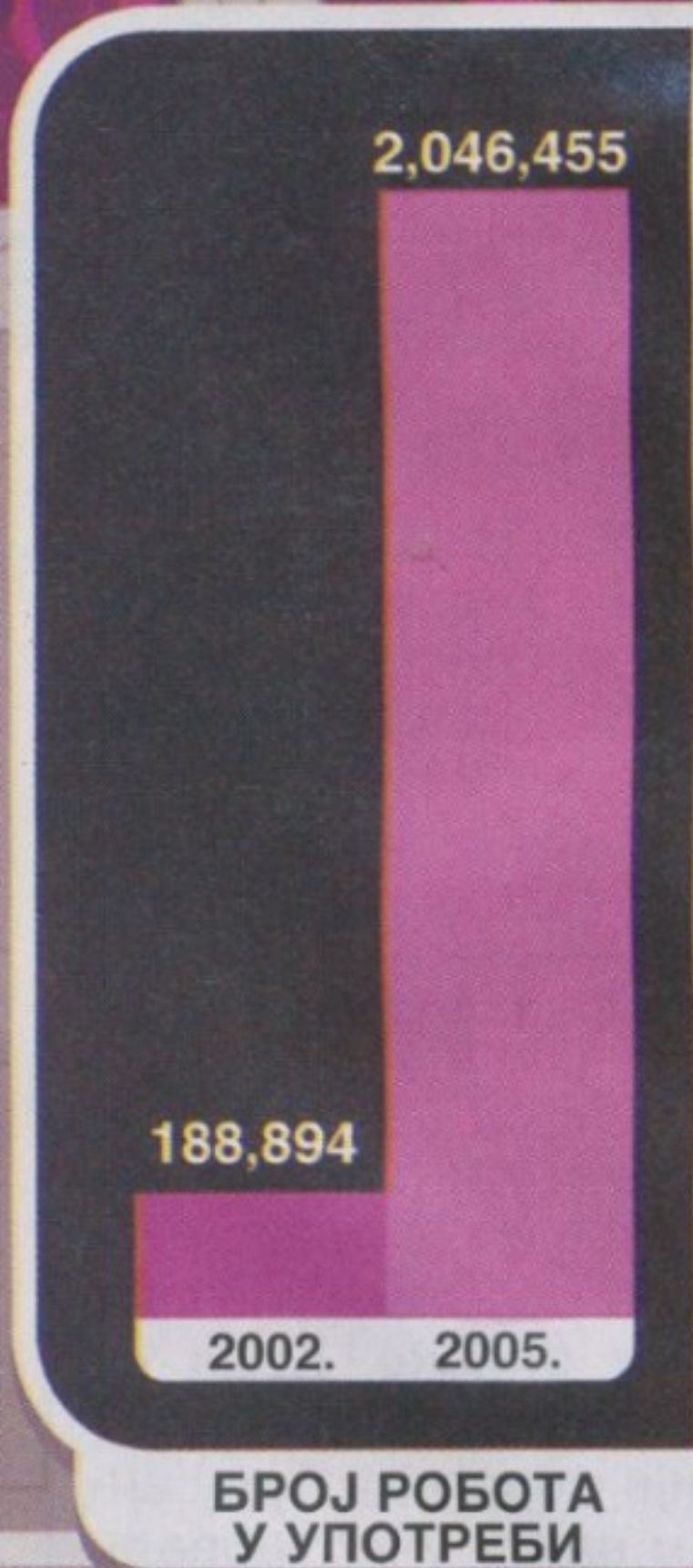
РАДНИЦИ
БЕЗ
РАДНОГ
ВРЕМЕНА

ШИШАЈ ТРАВУ, RL 500!

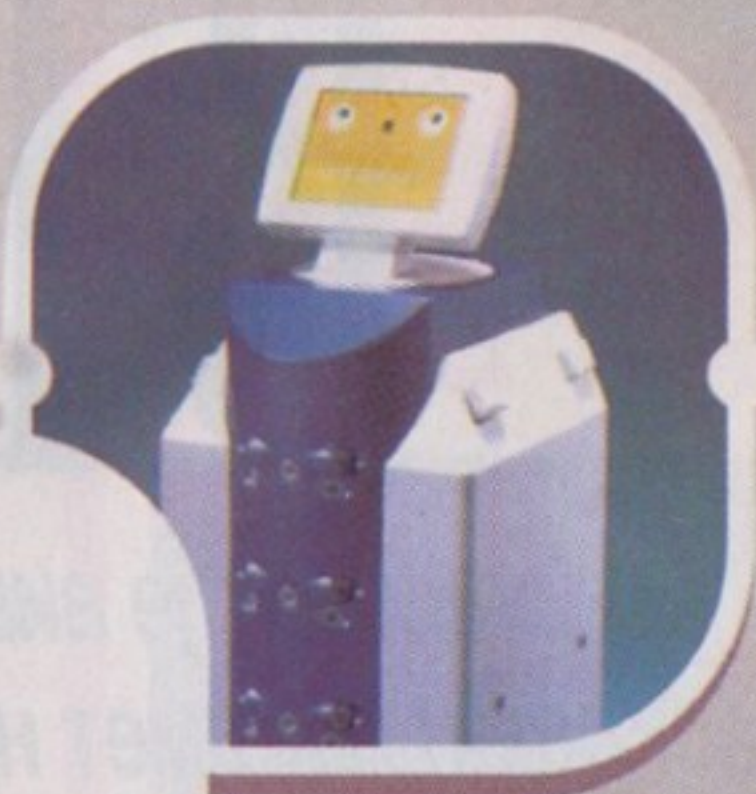
РОБОТИ ПОЛАКО АЛИ СИГУРНО ЗАМЕЊУЈУ ЉУДЕ У РАЗЛИЧИТИМ ПОСЛОВИМА – ОД ГАШЕЊА ПОЖАРА, СИПАЊА БЕНЗИНА НА ПУМПАМА ДО КОШЕЊА ТРАВЕ. КАО КУЋНИ ЉУБИМЦИ ВЕЋ СУ ОСВОЈИЛИ СРЦА МНОГИХ

Прошле године било их је готово 200.000, до 2005. године очекује се да се тај број повећа на два милиона. Роботи више нису уобичајени само у великим фабрикама, постају незаменљиви и као разносачи поште, затим у болницама и у великим предузећима, замењују ватрогасце, запослене на бензинским пумпама...

Према најновијем извештају Уједињених нација и Међународне федерације роботике, у наредним годинама и деценијама очекује се да половина будућих робота буду кућни љубимци, попут псића названог Аибо, али добиће и врло одговорне задатке. Паметне машине онеспособљаваће бомбе или прати прозоре на вишеспратницама. Скупљаће лоптице за голф, косиће траву у баштама или ће замењивати куваре у ресторану ■

ВРСТА РОБОТА	БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ 2002.	НОВА РАДНА МЕСТА 2005.
Пољопривреда и шумарство	130	350
Аутоматска мужа	550	1000
Курири и разносачи поште	60	150
Рушење	2500	1210
У борби с ватром и бомбама	140	240
Надзор (у фабрикама, нуклеарним централама, на мостовима...)	120	180
Индустријско чишћење	300	2560
У лабораторијама	1070	420
Медицина (у хирургији)	1084	6050
Покретне платформе (разноврсне намене)	320	300
Бензинске станице	50	1120
Канализација	40	120
Надзор и заштита	70	1830
Водич (музеји...)	3	10
Рад под водом	3300	3000
Пењање уз зидове	1	5
За инвалиде	160	40
Разно	1710	6880
Укупан број	12364	25.455
Процењена вредност	2,2 милијарде долара	2,9 милијарде долара
У домаћинству	21.500	719.000
Забава (хоби) слободно време	155.010	1.202.000
Маркетинг	20	100.000
Укупан број	176.530	2.021.000
Процењена вредност	160 милиона долара	2,3 милијарде долара

РАЗНОСАЧ

У холовима неких болница у свету робот марке „Мацушита“ иде од собе до собе разносећи пацијентима лекове и остале потрепштине. Сличне машине преузеће у великим предузећима послове курира.

ВАТРОГАСАЦ

Навођени робот биће драгоцен за гашење пожара у хемијским фабрикама и нуклеарним централама. Уз помоћ видео-камере, која је нека врста главе овог робота, одлучиваће се са даљине да ли за гашење да се употреби вода, пена, прах или инертни гас.

НАДЗОРНИК

На аеродрому у британском граду Манчестеру овај робот марке „Хефнер“ дневно очисти нешто више од шест хиљада квадратних метара пода и, уз то, упозорава путнике на сигурност и забрану пушења. Ласерски скенери и ултразвучни детектори, којима је опремљен, спречавају да се не судара с људима.

ХИРУРГ

Даљински наводећи руку робота, хирурзи из Њујорка помогли су да се пацијенту у француском граду Стразбуру одстрани жучна кеса. Ова јединствена операција изведена у септембру 2001. године указала је на невероватне могућности хирургије „на даљину“.

НА БЕНЗИНСКОЈ ПУМПИ

На бензинским пумпама „Шел“ од 1987. године користи се аутоматска пумпа која омогућава возачима да, не излазећи из возила, напуне резервоар. Робот тачно зна где се на аутомобилу налази отвор на који ће подесити пумпу.

ЛИЧНИ ПОМАГАЧ

У Јапану се увелико ради на усавршавању човеколиких робота који ће особама неспособним да саме брину о себи помагати да једу, окупају се, крећу се по кући...

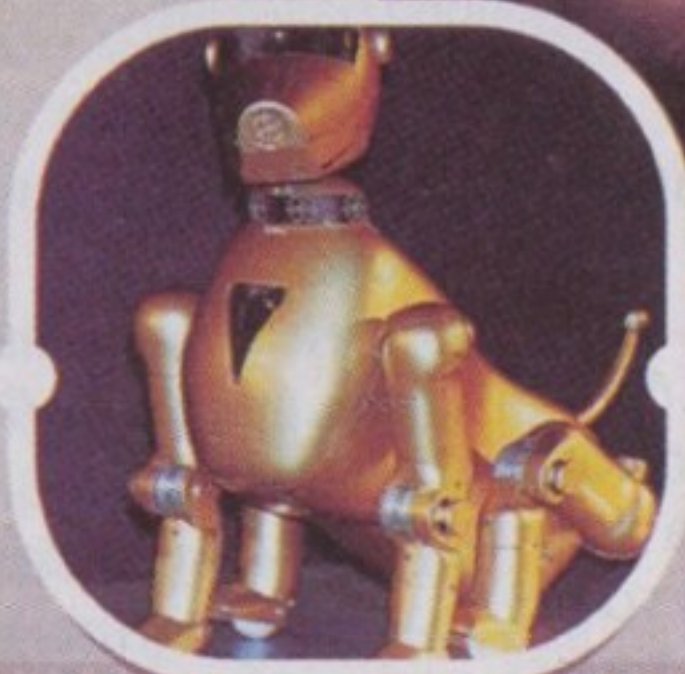
БАШТОВАН

Из фабрике „Френдли роботикс“ стиже RL 500 који ће бити незаменљив у башти. Служиће за кошење траве, а сензори којима је опремљен наводиће га да заобиђе предмете остављене у трави. То значи да „Робомоуер“ неће ошишати заборављену Барбику или уснулог четвороношца.

ЉУБИМАЦ

Више него у било којој области, у индустрији играчака из године у годину све су популарнији роботи маце, пси, зеке, рибице... Ништа необично јер ови кућни љубимци могу да науче и до 60 команди, а ослобађају власнике труда око храњења, извођења у шетњу, прања...

В. С.

ВРЕМЕ

Цепни сат је више од 250 година био раскошан предмет направљен од племенитих метала и украшен дијамантима

Француски цепни сат направљен 1590. године. Кућиште је позлаћено, а у поклопцу је сунчани сат

Прво мерење сунчаним сатом енциклопедије бележе шест векова пре наше ере. У античко доба коришћен је водени сат. Први писани траг о пешчаном појављује се у 14. веку, али се претпоставља да је много старији. Градитељи у

средњем веку праве велике механичке сатове на кулама.

Револуција у мерењу времена наговештена је у 16. веку када су мајстори почели да склапају и много мање часовнике. Носили су се на златним ланцима око врата као што се види

Веома редак златни сат Луја XIII из 1640. године с кућиштем од чистог злата емајлираним у плаво. Поклопац и казаљка украшени су дијамантима и рубинима

Златни цепни сат, Лондон, 1760. година. Бројчаник је од злата, а цео поклопац украшен је крупним дијамантима. Вероватно је рађен за турског султана

на портретима из тог доба. Касније, у 17. веку, за ношење сата коришћени су свилени гајтани који су били прикачени на панталоне да се добро види. Тада је владала мода да се истовремено носи неколико сатова. Ово помодарство овековечили су и стари мајстори уметности, међу њима и велики шпански сликар Веласкез.

Да би сат изгледао што раскошније, у 18. веку прављен је као накит. Имао је неку врсту кућишта од најплеменитијих материјала у истом стилу као и сам сат. У 19. веку мали часовник гурнут је у цеп, чиме је оправдао своје име цепни сат. А да не би испао, окачен је на ланчић.

И НАКИТ

У ЦЕПУ

У средњем веку занат прављења часовника није постојао иако су тада градитељи склапали „велике сатове“ с масивним покретачким механизмом. Временом се тежило да сатови буду све мањи и због тога су уметнички бравари заједно са златарима настојали да се направи што вреднији и лепши сат. Из њихове сарадње развио се нови занат – часовничарски. То се догодило око 1565. године истовремено у Француској, Немачкој и Италији.

Већ у 16. веку мајстори праве све мање и скупочије сатове. Опруга за погон и израда првог џепног сата дуго су приписивани Петеру Хенлајну (1480–1542), али постоји прича која буди сумњу у ову теорију. Тај часов-

Тадашњи мали сатови могли су да се опишу више као техничко чудо ренесансе него као уређај за тачно мерење времена. Били су, пре свега, нетачни, више чак и од најлошијег пешчаног часовника. Због тога су у њихова кућишта често уграђивани и сунчани сатови како би мерење било тачније. Откриће механизма званог пуж допринело је тачности у мерењу времена. Сат је тада имао само једну казаљку.

Значајан корак у развоју џепних сатова начињен је 1674. године када је холандски физичар Кристијан Хајгенс изумео спиралу. Постигнута је, најзад, много већа тачност, али се због тога сат „угојио“. У Паризу је направљен часов-

Сребрни сат, Лондон, 1720. година. Бројеви који означавају сате налазе се у горњој половини. Казаљка показује минуте, а дневне и ноћне сате симболи у облику Сунца и Месеца

ник налазио се у приватном власништву у Бечу, а после смрти власника предат је стручњацима да процене његову старост. Установљено је да је израђен између 1429. и 1435. године – педесет година пре рођења Хенлајна. Многи, међутим, и даље сматрају Хенлајна оцем џепног сата.

ник у облику кугле који је због величине и изгледа назван – лук.

Проналаском механизма продужене спиралне опруге и смањењем клатна џепни сатови поново су постали мањи. Већа тачност омогућила је и мерење минута. Бројчаник је претрпео велике измене: минути су приказивани великим арапским, а сати великим римским бројевима.

Оба сата носе се око врата. Кућишта су им од горског кристала, а направљени су у Француској 1630. године. У облику су крста и шкољке

У 17. веку у моду улази израда скупочених сатова: кућишта се праве од злата и сребра и често украшавају дијамантима и бисерима. Крајем 18. века цифре на бројчанику се смањују, а минути се обележавају цртицама. Тај век је донео развој индустрије сатова у Швајцарској која по овој делатно-

сти и данас заузима почасно место у свету.

Џепни сат је више од 250 година био скупочен предмет – постао је накит, уметничко дело. Убрзана индустријализација у 19. веку омогућила је појаву ручног сата чији је победнички поход готово означио крај његовог џепног претходника ■

В. Р.

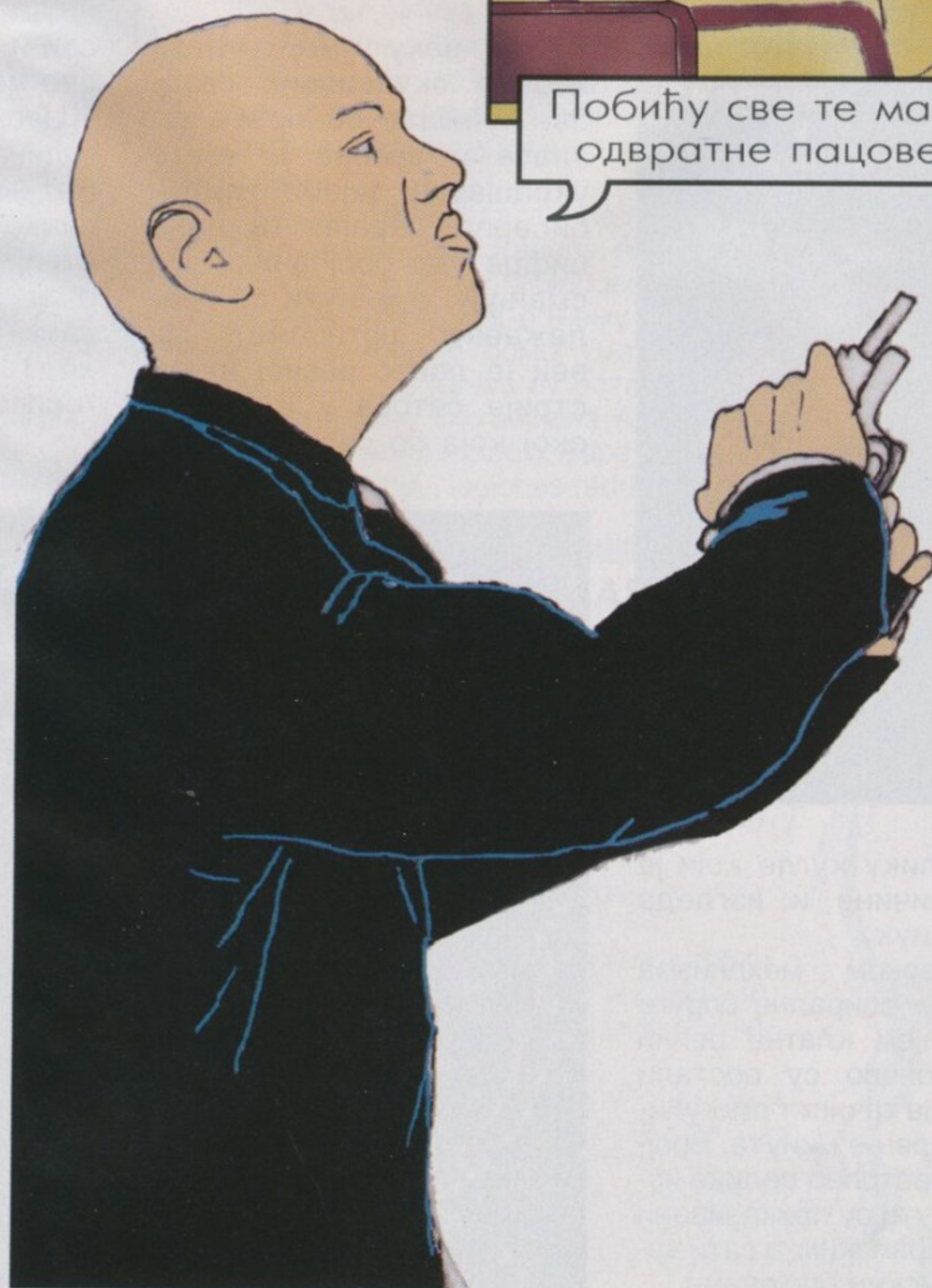
Два француска џепна сата опточена бисерима. Леви је из 1780. године, а десни из 1820. године

СЦЕНАРИО:
НЕМАЊА БАТАЛОВИЋ
ЦРТЕЖ:
МАРКО МИЛИЧЕВИЋ

31

DUGAMEZ

Побићу све те мале
одвратне пацове!

БИП
БИП
БИП

0004

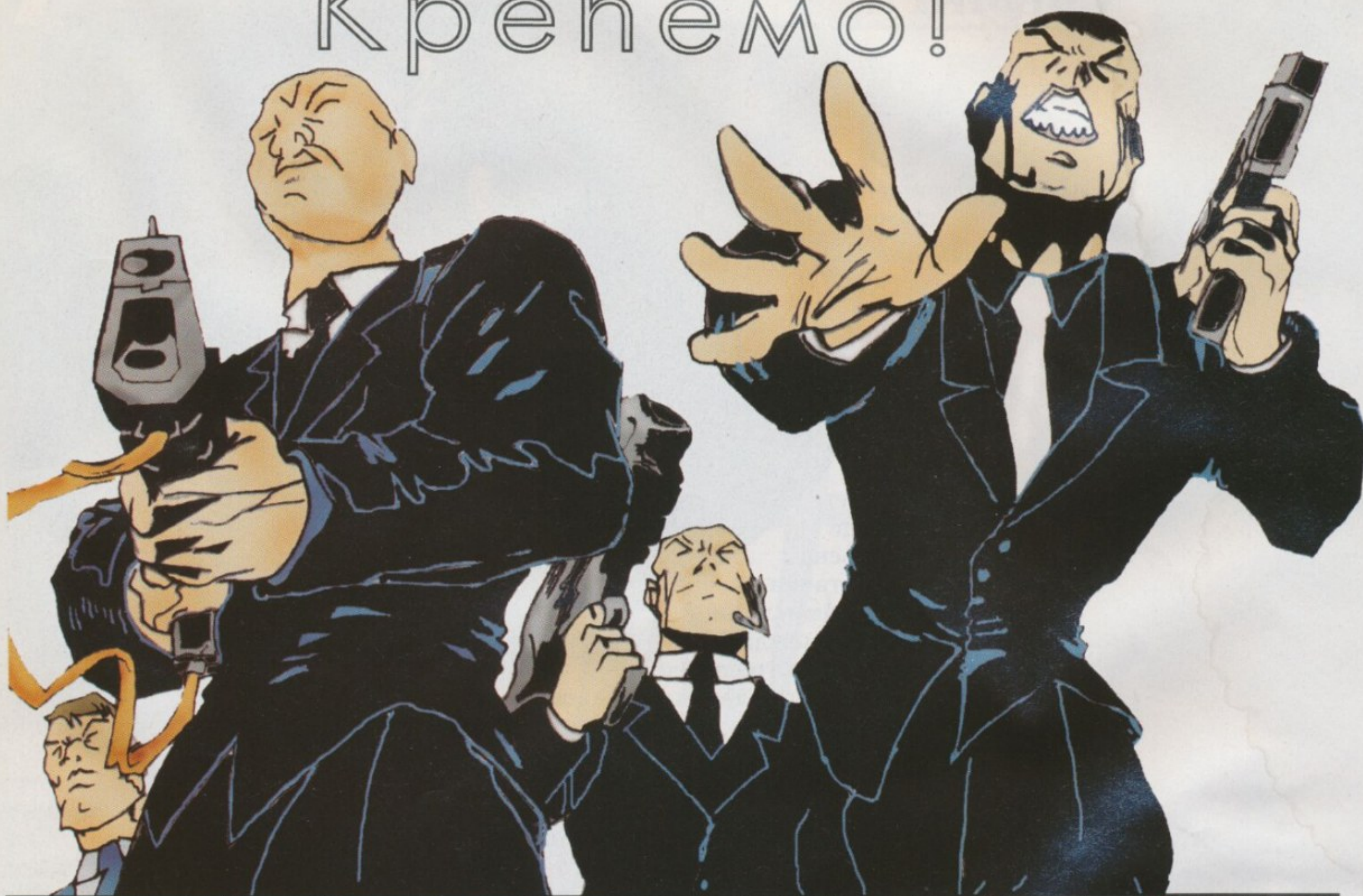
0003

0002

0001

Duga
HOLDING a.d.

Крећемо!

Не пружајте отпор и ништа
вам се неће десити!

(НАСТАВИЋЕ СЕ ...)

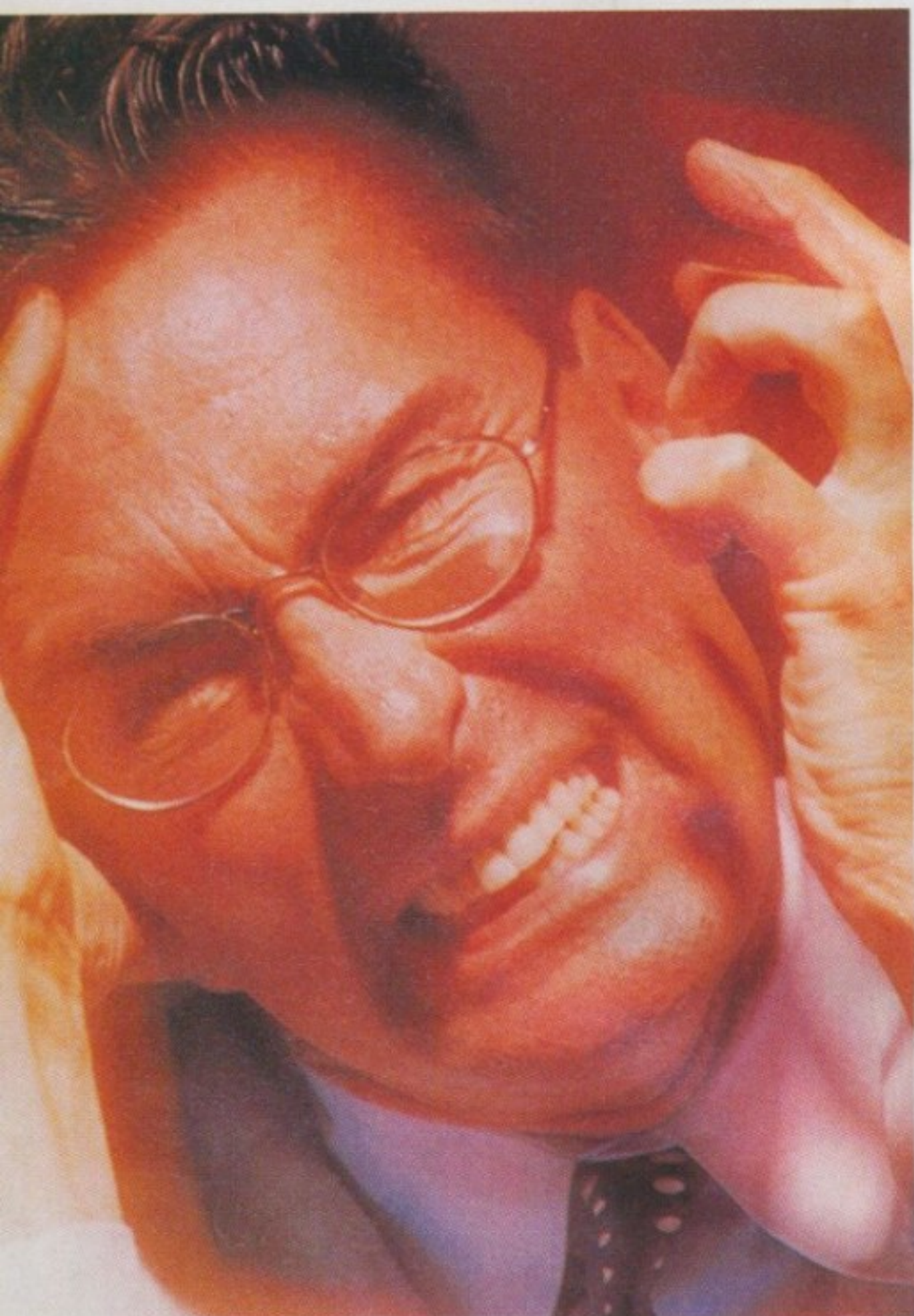
ДОЈКАМЕН

Огласно
Политика

32

Илустровао Добросав Боб Живковић

БОЛИ МЕ ГЛАВА!

Да ли можеш да ми објасниш шта боли кад човек добије главобољу?

РАДИША Ж.
Суботица

Иако нам се понекад чини да имамо тако несносне болове као да нам „пуца глава“, сам мозак не може да боли. И не само мозак, ни лобања нема осетљиве нервне завршетке, узрочнике болова. Али, читавом лобањом, и по осталим мишићима у глави, укључујући и оне на лицу, у устима и на врату, као и у крвним судовима по површини и у бази мозга, шири се мрежа веома осетљивих нерава познатих као ноцицептори (у поједностављеном значењу: прималац бола). Кад је човек из било ког разлога напет, мишићи се затежу, на шта се истог часа побуде ноцицептори и јавља се бол. Напетост организма, кажу лекари, у седамдесет одсто случајева узрочник је главобоље. Она се јавља и због ширења крвних судова ■

СРЕДИШТЕ СВЕМИРА

Где се налази центар свемира?

СТЕФАН ЂУРИЋ
Београд

Тешко је схватити како је могуће да се васиона непрекидно шири, а да се не зна где се налази њена средишња тачка.

Да бисмо замислили шта се догађа, можда би било најбоље кад бисмо тродимензионалну слику претворили у дводимензионалну површину обичног балона. Галаксије би заменили новчићи причвршћени за површину тог балона. Сада, Стефано, замисли себе како, док се балон шири, седиш на једном од тих новчића. Ако гледаш око себе, видећеш да се сви остали новчићи полако удаљавају од тебе. Имао би погрешан утисак да си се баш ти нашао у самом средишту тог ширења. Зашто погрешан? Јер, на ком год новчићу да седиш, исто тако би ти изгледало да си ти у средини, а да све остало „бежи“ од тебе. На које год место на балону да седнеш, сваки пут би имао лажни утисак да си у средишту ширења, јер средиште и не постоји. Све се удаљава од свега другог, баш као у свемиру. Само, пошто је васиона тако незамисливо велика, намерно смо је упоредили са обичним балоном ■

ЦРНО ГРОЖЂЕ – БЕЛО ВИНО

Да ли је могуће добити бело вино из црног грожђа?

ЈАГОДА
Аранђеловац

Боју вина одређују биљни пигменти, а они се налазе у опни зрна грожђа – бар код већег броја сорти грожђа од којих се прави вино (*vitis vinifera*).

Али, код извесних сорти овај пигмент је у месу зрна. Бела вина која се добијају од црног грожђа (неке врсте шампањца) настају такозваном „белом винификацијом“. Одмах после муљања грожђа винска комина одваја се од шире: на тај начин зауставља се натапање, а то је процес током кога шира поприма одређену боју. Када се производи позната врста шампањца „Blanc de Noir“ (на француском значи „бело од црног“) који се искључиво прави од црног грожђа, трагови црвенкасте боје одстрањују се уз помоћ активног угља ■

ЏУДИ ИЗНАД ДУГЕ

Драго редакцијо,

зовем се Звездана Јовановић. Ваши часопис
је веома популаран и многи ми се допада.
Волела бих кад би све могли да
напишете нешто о Џуди Гарланд и
да објавите њену песму *Somewhere
over the rainbow*.

Право име америчке глумице и певачице Џуди Гарланд (1922–1969) било је Френсис Етел Гам. Рођена је у Минесоти, у породици глумаца водвиља који су имали и свој биоскоп. Управо на тој биоскопској позорници први пут је наступила као певачица и играчица када јој је било само три године. Већ 1929. године игра-

ла је у краткометражним филмовима, певала и играла у трију са својим сестрама и променила име у Џуди Гарланд. Године 1935, у доба процвата музичких филмова и велике популарности деце глумаца, потписала је уговор са компанијом „Метро Голдвин Мејер“. Њен први велики филмски успех био је „Бродвејска мелодија“ (1938), а затим, уз већ популарног Микија Рунија, игра у филмовима о породици Харди.

Изузетне певачке способности Џуди Гарланд долазе у то време све више до изражаја. Постала је миљеница публике, оличење савршене тинејџерке, као што је данас, на пример, Бритни Спирс. У режији Виктора Флеминга, 1939. године, Џуди Гарланд снима филм „Чаробњак из Оза“ у ком је отпевала хит песму „Over the Rainbow“. Исте године добија специјалног „Оскара“ као најбоља млада глумица. Доспева на листу десет најтраженијих глумица Холивуда. До 1950. године наступила је у музичким филмовима „Срешћемо се у Сент Луису“ (1944), „Приче с Бродвеја“ (1946), „Гусар“ (1948)... Све их је режирао Винсент Минели, други муж Џуди Гарланд са којим је добила кћерку, потоњу познату певачицу и глумицу Лајзу Минели. Почетком педесетих година почињу прве невоље славне глумице: њен породични живот био је несрећан, била је склона алкохолу и гојењу, што филмске компаније нису могле да јој опросте. Тада је одлучила да даје само-

сталне концерте. Публика није могла да одоли њеном непоновљивом алту. Певачко умеће донело јој је главну улогу у филму „Звезда је рођена“ (1954) Џорџа Кјукора. Али, ни тај успех није јој донео нове велике улоге, па се враћа концертима. Снимила је још неколико филмова, но њена звезда полако се гасила. Физички исцрпљена, разочарана, Џуди Гарланд умрла је од превели-

ке дозе пилула за спавање 22. јуна 1969. године.

Иако су је касније певали многи познати светски певачи, публика и данас памти њено прекрасно извођење баладе „Изнад ду-

ге“ (Over the Rainbow), композитора Харолда Арлана. Композиција из филма „Чаробњак из Оза“ освојила је иначе „Оскара“ за најбољу музичку нумеру ■

OVER THE RAINBOW

Somewhere over the rainbow
Way up high
There's a land that I heard of
Once in the lullaby.
Somewhere over the rainbow
skies are blue
and the dreams that you dare
to dream
Really do come true.
Someday I'll wish upon a star
And wake up when the clouds
are far behind me
Where troubles melt like
lemon drops
Away above the chimney tops
That's where you'll find me.
Somewhere over the rainbow
blue birds fly,
Birds fly over the rainbow,
Why then, oh, why can't I?

ЧИПС ОСВОЈИО СВЕТ

На запрепашћење моје маме, чипс ми је омиљена храна. У броју 2666 прочитала сам како су, али не и кад, настали ови укусни пржени кромпирићи.

ЛИДИЈА МИТРОВИЋ
Ниш

Помфрит је стекао велику популарност у Француској још почетком 18. века (у енглеском језику познат као „french fries“). А у лето

1853. године Џорџ Крам, шеф ресторана „Мун лејк лоџ“ у месту Саратога Спрингс, америчка држава Њујорк, упорно је служио помфрит госту који је стално понављао да пржени

кромпирићи још нису довољно ситно исечени. Када је, коначно, изнео кромпириће дебљине листа хартије, не само онај упорни, већ и сви остали гости ресторана пожелели су ову слану послатицу.

Због велике потражње Џорџ Крам убрзо је отворио сопствени ресторан у који се највише долазило због чипса. А како се кромпир још љуштио и секао ручно, био је то за куваре у великим ресторанима дуг и мукотрпан посао. Двадесетих година прошлог века, када је направљена механичка машина за љуштење и сецање кромпира, чипс је почео да осваја најпре Америку, а потом и остале делове света. Херман Леј, трговачки путник који је до тада продавао чипс путујући сам по САД, године 1961. удружио се с фирмом из Даласа – производња је коначно могла да задовољи све већу потражњу. Данас је чипс, после пиринча, храна која се у свету највише троши ■

ДОПISУЈТЕ СЕ, ЉУДИ!

Ко жели да се дружи, нека ми пише на адресу: Ђурђина Гавранчић, Србобранска 31, 23300 Кикинда ■

Зовем се Ал-Аимар Кашић, у хороскопу сам Риба, имам 13 година, волим животиње и желео бих да се дописујем. Моја адреса је: Улица Новице Церовића 9, Коник, 81000 Подгорица ■

Бранислав Михајловић, 26000 Панчево, Милке Марковић 30 – желео би да се дописује са децом из целог света, а воли филмове и хемију ■

Рођена сам 10. јануара 1989. године, слушам поп, рок, техно и желим да се дописујем са другим читаоцима „Забавника“. Нека ми пишу на адресу: Софија Хохњец, Косовска 41, 21000 Нови Сад ■

УБИСТВЕНА ЖЕЂ

Зашто човек пре може да умре од жеђи него од глади?

МИРА И ЛЕЛА
VIII / 3
Школа
„Ослободиоци
Београда“

Човек губи воду на три начина: мокрењем, знојењем и дисањем. Због тога је одраслој особи потребно, у просеку, између два и три литра дневно да би одржала педесетак литара течности колико

има сваки здрав организам. Смрт због дехидрираности – губитка воде – наступа кад неко изгуби двадесет одсто телесне течности што се догађа брзо, у року од три до пет дана. Јер, погођени су сви

органи: крв се згусне, плућа су осетљивија на све врсте зараза, рад срца је испрекидан, а бубрези не успевају да избаце отрове из крви.

Човек неће тако брзо умрети од глади, наравно ако има шта да пије – живеће и до два месеца, можда и дуже, зависи од организма. Пошто се потроше залихе шећера у јетри, организам наставља да троши резерве масти, а кад се све ове залихе исцрпи, почиње сам себе да прехрањује залихама из мишића, чак и костију... Чим је тело изложено изгладњавању, шаље сигнал за узбуну и истог тренутка дневне калоријске потребе опасно се смањују. То је разлог што „нулте“ дијете обично не успевају. Вода у организму не може да се сачува. Колико год се човек трудио да то уради, не може јер до 65 одсто губитка долази дисањем, а дисање тешко да може да се смањи ■

РЕШЕЊА

ПОМИЦАЉКА

Милано, Бремен.

МАГИЧНИ ЛИК

Скалари, капитен, Алибаба, Татарин, Требиње.

УКРШТЕНИЦА ЗА СТРПЉИВЕ

Спорт, исправност, Арсеније, концепт, ранка, Леонардо, ул, Аса, ро, доза, упорност, Вуле, нт, Метрополитен, Оди, шиз, н, **ДУШАН КОВАЧЕВИЋ**, Улан Батор, Ипер, имена, иларси, Арнерић, наставак, ракуни, кк, остати, актива, Арал, Саксонија, тор, в, иначе, ател, цар, Ула, Пипи, Кони, Италијан, тактичар, ел, Алекс, око, епоними, ривалка.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

д, д, н, вар, м, Милошевић, к, Рос, р, град, в, рало, арак, риба, длан, ш, Саво, г, сто, њ, Светислав, а, Ита, ц, л, м.

СПОЈИТЕ ПАР!

1. д, 2. е, 3. ж, 4. и, 5. г, 6. а, 7. з, 8. б, 9. ђ, 10. в.

ДОПУЊАЉКА

раса (тераса, расад).

ЕЛЕКТРИЧНА РУЧНА БАКЉА

Волео бих да знам ко је и када измислио батеријску лампу.

ЛУКА СПАХИЋ
Н. Београд

Можда нећеш поверовати, Лука, али све је почело са светлеом саксијом. У потрази за бољим животом, Конрад Хуберт дошао је 1890. године у обећану земљу. Али, који год посао да је започео, овај тридесетогодишњи емигрант из Русије и даље је једва састављао крај с крајем.

Радио је у продавници цигарета, сајдиници, извесно време водио је пансион... У међувремену се спријатељио с Џошуом Лајонелом. Њих двојица имали су исте снове: да се упишу на листу успешних Американаца. Џошуа, вешт у поправљању свих могућих електричних уређаја, показао је Конраду сопствени изум – саксију која је, уз помоћ батерије, светлела изнутра. На Конрадову срећу, Џошуа није показивао жељу да свој изум пријави и патентира – свом руском пријатељу продао га је за безначајан износ. Конрад Хуберт схватио је какво му је благо доспело у руке и брзо закључио да ће бити корисније ако, уместо саксије, направи ваљак од јаког картона с батеријом унутра и сијалицом на врху. Ову корисну нараву почео је 1898. године и да продаје хвалећи невероватне могућности „електричне ручне бакље“, како је назвао батеријску лампу. Конрад Хуберт умро је 1928. године остваривши сан о богатству – процењује се да је зарадио око осам милиона долара ■

на ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2669

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Генерални директор Дарко Рибникар

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Издаје **ПОЛИТИКА**
Newspapers and Magazines (PNM) d.o.o.

Штампа **ПОЛИТИКА** АД
3373-243 и 3373-031
Македонска 29
11000 Београд

Заменик главног и одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник стипа Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Бојана Дожић
Мина Илић
Петар Милатовић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Љубомир Патрновић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција Зоран Петканић
Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3373-249
Техничка редакција 3373-334

централа 3373-111 и 3373-191
претплата 3373-084

Маркетинг агенција Македонска 31/1,
тел. 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. 1 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 195,00 дин. 3 месеца 585,00 дин. 6 месеци 1170,00 дин.
Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK Југославија АД Београд је: 265-1100310000080-03 и текући рачун код Комерцијалне банке АД Београд: 205-32172-87

Претплату слати уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 69 EUR или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група – Европа: 96 EUR. II група – Азија – Африка: 102 EUR. III група – Америка – Аустралија: 108 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ у EUR

за иностранство вршити преко:
(или противвредност осталих валута)

I RAIFFEISEN ZENTRAL BANK
Swift code: RZBAATWW-VIENNA Austria
Корисничка банка: 55.052.658
Raiffeisenbank Југославија АД Београд – Ресавска 22
Swift code: RZBJYUBG
Корисник: 540100-4117372424 (EUR) PNM – ДОО – Београд или

II DEUTSCHE BANK AG
Swift code: DEUTDEFF – Frankfurt/M
Корисничка банка: 100935966200 Комерцијална банка АД – Београд
Swift code: KOBVYUBG – BLZ 99900158
Корисник: 540100-17372424 (EUR) PNM – ДОО – Београд

Код уплате обавезно навести

Претплата на лист **Забавник**

Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines – 11000 Београд, 29. новембра 24/1, Југославија или на факс ++ 381 11 3373-084

Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

Насловна страна
Алекса Гајић

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

Издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

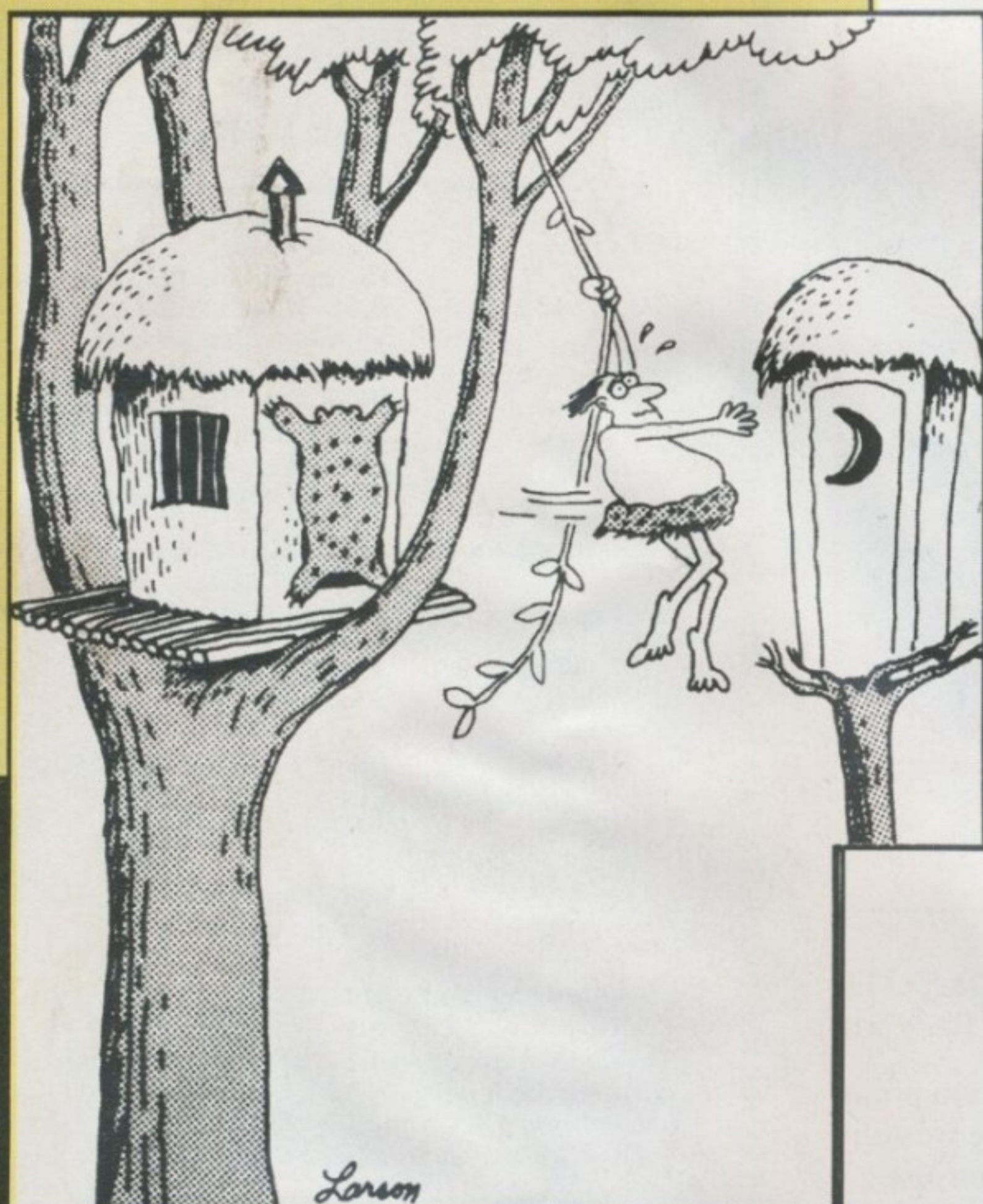
ЧУДЕСНИ СВЕТ

ТЕРИЈА ЛАРСОНА

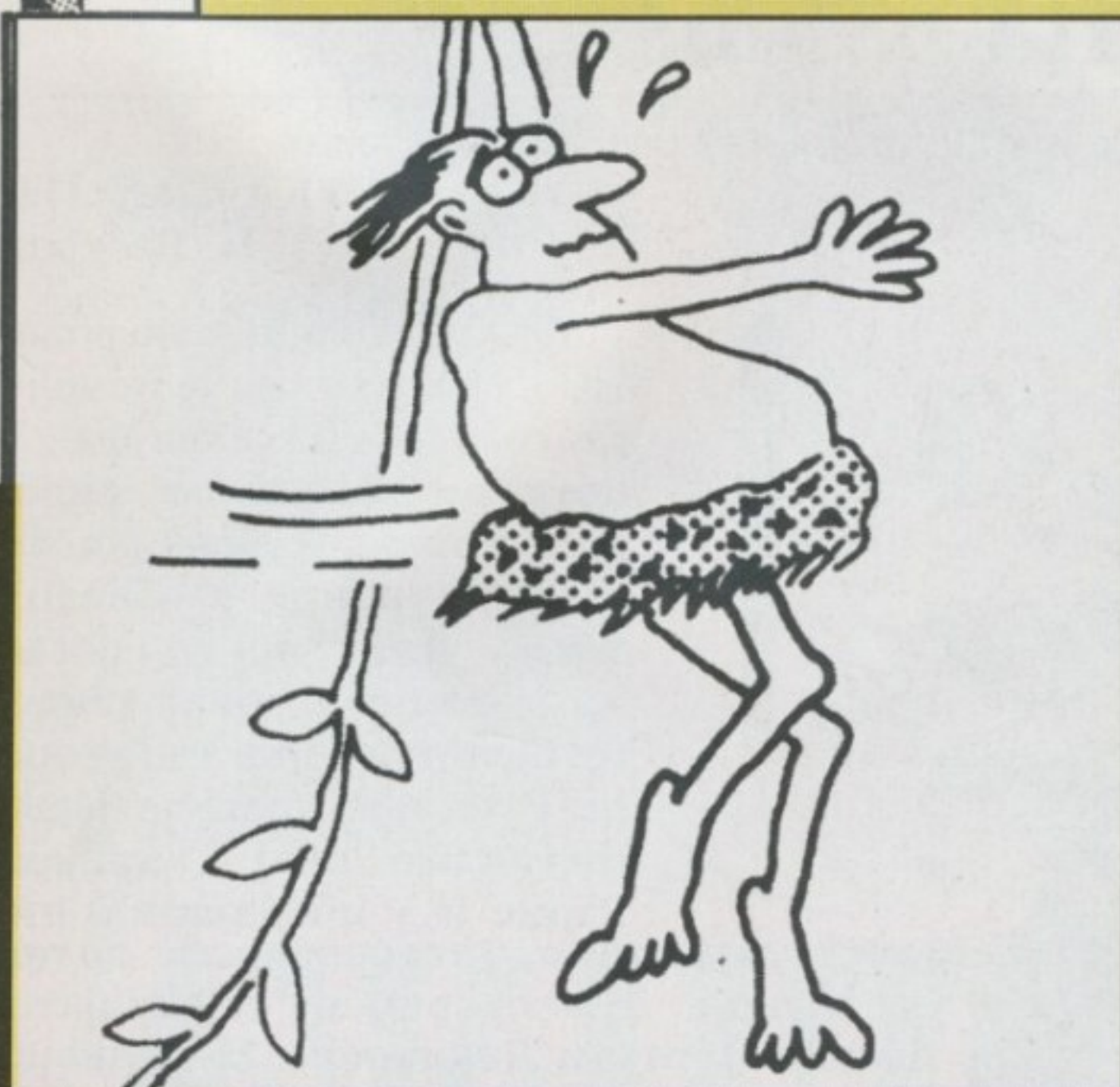

„БИЛО ЈЕ НЕЗАБОРАВНО! БЕЗ
КРЗНА, КАНџИ, РОГОВА, ПАПАКА,
НИШТА... САМО МЕКАНО И
РУЖИЧАСТО!“

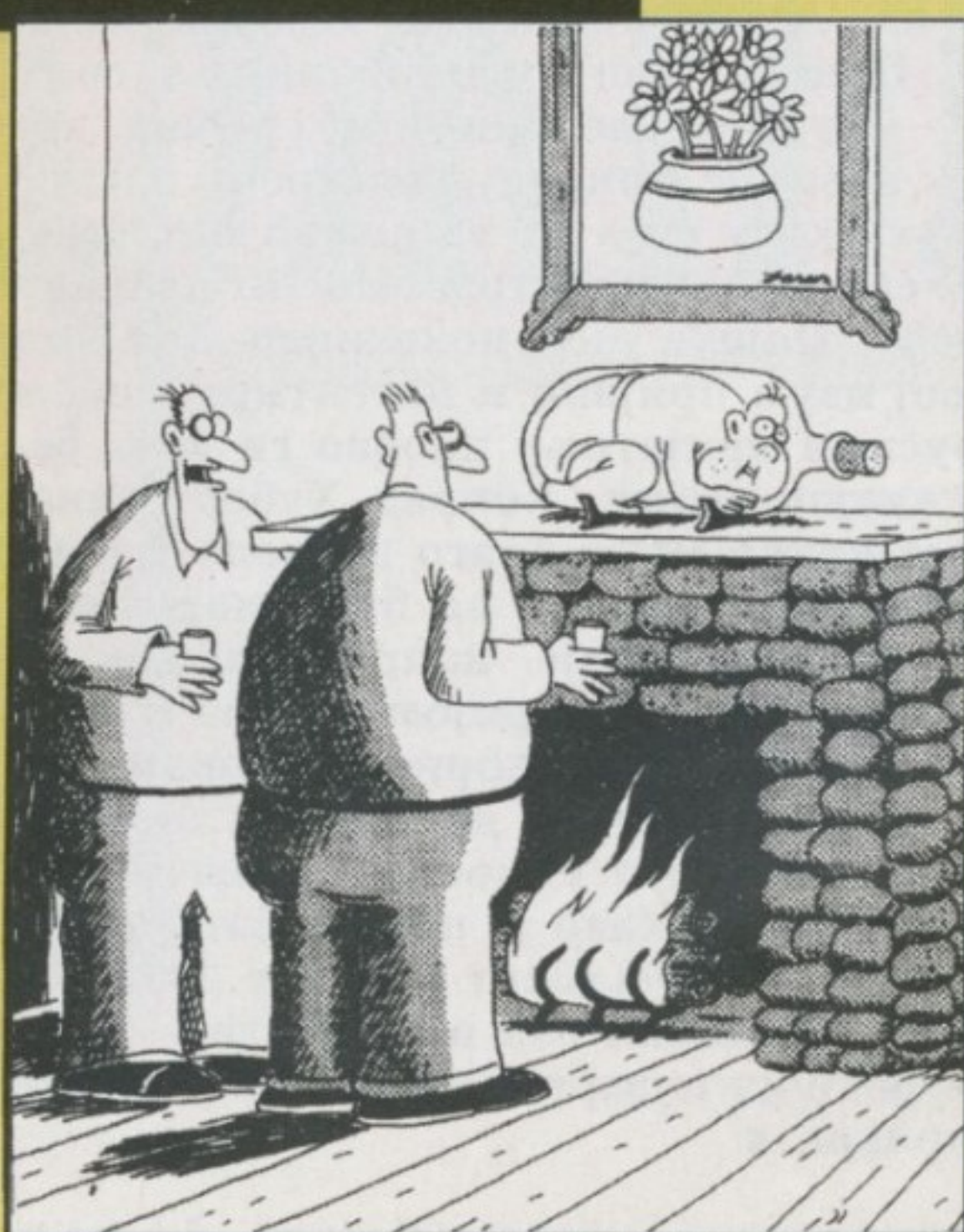
ИЗ
ТАРЗАНОВОГ
СВАКОДНЕВНОГ
ЖИВОТА!

ХЕНК ЈЕ БИО СИГУРАН ДА ЋЕ
СЕ, ПРЕ ИЛИ КАСНИЈЕ, НЕКИ
ЈЕЛЕН ПОЈАВИТИ!

„О.К, ЈОШ САМО ЈЕДАНПУТ И
ОНДА ИДЕТЕ НА СПАВАЊЕ: - ХЕЈ,
БОБЕ, ШТА МИСЛИШ, ИМА ЛИ
МЕДВЕДА У ОВОЈ ПЕЌИНИ? - НЕ
ЗНАМ, ЏИМЕ, ХАЈДЕ ДА ВИДИМО...“

САН
БИВШЕГ
ЛУТАЛИЦЕ

„УБИЈ МЕ АКО ЗНАМ
КАКО СУ НАПРАВИЛИ!
КУПИО САМ ГА НА
БУВЉАКУ ЗА ДВА
ДОЛАРА!“

Шездесет два

ПОДПИСНИК
ЗАБАВНИК
4. 4. 2003.

РЕКЛИСУ О ПРОЛЕЋУ

**ЈЕДНА ЛАСТА НЕ
ЧИНИ ПРОЛЕЋЕ.**

АРИСТОТЕЛ
грчки филозоф
(384–322. пре н. е)

**ДОК НЕ ДОЂЕ ПРОЛЕЋЕ,
СЛАВУЈ НЕ ПЕВА.**

Азербејџанска пословица

**ПРВИ ДАН ПРОЛЕЋА ЈЕ
ЈЕДНО, А ПРВИ
ПРОЛЕЋНИ ДАН ЈЕ
ДРУГО. РАЗЛИКА ЈЕ
ПОНЕКАД И МЕСЕЦ
ДАНА.**

Хенри Вендајк
амерички песник
(1852–1933)

**ДОК ПИЈЕШ ВОДУ, МИСЛИ
НА ПРОЛЕЋЕ.**

Кинеска пословица

**НИЈЕ СРАМОТА
ПОГЛЕДАТИ У ТОПЛО
ПРОЛЕЋНО СУНЦЕ И
ЖАЛИТИ ЗА ИЗГУБЉЕНИМ.**

Норвешка пословица

**ПРОЛЕЋЕМ БОГ
КАЖЕ: „ХАЈДЕ, ЈОШ
ЈЕДНОМ!“**

Роберт Орбен
амерички писац
(рођен 1927)

**МАЛО ЛУДИЛА У
ПРОЛЕЋЕ
БЛАГОТВОРНО ЈЕ И
ЗА КРАЉА.**

Емили Дикинсон
америчка песникиња
(1830–1886)

**ДОЂИ, НЕЖНО
ПРОЛЕЋЕ!
НЕБЕСКА БЛАГОСТИ,
ДОЂИ!**

Џејмс Томсон
шкотски песник и есејиста
(1834–1882)

**НИЈЕ МАЛА СТВАР
УЖИВАТИ НА СУНЦУ,
УЖИВАТИ У БОЈАМА
ПРОЛЕЋА, ВОЛЕТИ,
МАШТАТИ,
ПРЕПУСТИТИ СЕ.**

Метју Арнолд
енглески песник
(1822–1888)

**ЈЕДНА ЛАСТА НЕ
ЧИНИ ЛЕТО, АЛИ
ЈАТО ДИВЉИХ
ГУСАКА У
МАРТОВСКО
ПРЕДВЕЧЕРЈЕ ЧИНИ
ПРОЛЕЋЕ.**

Алдо Леополд
амерички шумар и политичар
(1887–1948)

**ПРОЛЕЋЕМ
ПРИРОДА КАЖЕ:
„ЖУРКА!!!“**

Робин Вилијамс
амерички глумац
(рођен 1952)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD

GARFIELD

